VATAN CUMHURİYET EMEK

TOPLUMCU KURTULUŞ

SİYASET VE KÜLTÜR DERGİSİ

Sayı 2 / Haziran Temmuz 2022

7/ YENİ DÖNEM

10/ ŞAİRİ VURDULAR

38/ NEOLİBERAL DÜNYADA DERİNLEŞEN YOKSULLUK

46/ EKONOMİK KRİZİN FATURASI SIĞINMACILARA MI ÇIKARTILDI?

TOPLUMSAL KRİZ DOSYASI

Neoliberal düzenin işleyişini, finans kapitalin yıkım politikalarını, kapitalizmin boyunduruğundan çıkış yolunu tartıştığımız dosyamızı okurlarımıza sunuyoruz.

DEĞERLİ OKURLARIMIZ, MERHABA

Ekonomi yangınının had safhaya vardığı bir dönemdeyiz. Buna bağlı olarak, yeni sayımızın "dosya" konusu "Toplumsal Kriz". Kapitalizmin krizi derinleştikçe, egemen sermayenin işçi sınıfına ve emekçi halkımıza yönelik saldırganlığı da katmerleniyor.

Ukrayna'daki savaş dördüncü ayına giriyor. Doğuya yayılma hedefinde ısrar eden ABD ve NATO, bu savaş yetmezmiş gibi, Çin'i de Tayvan ile tehdit ediyor. Emperyalizm, bağımsızlığını korumak isteyen hiçbir ülkeye nefes aldırmak istemiyor. Dolayısıyla, sınıfsal ve ulusal çelişkiler daha da derinleşiyor.

Çevirilerimiz bu açıdan can alıcı açılımlar sunuyor. İlki, Hugo Chavez'e yönelik darbe girişiminin yirminci yıl dönümünde, direnişin önemini ortaya koyuyor. İkincisi, Avrupa Birliği içerisinde var gücüyle savaşa ve silahlanmaya ağırlık veren Almanya'nın izlediği bu politikanın doğuracağı sonuçları değerlendiriyor.

İyi okumalar diliyoruz!

FATMA ŞENDEN ZIRHLI
Genel Yayın Yönetmeni

VATAN CUMHURİYET EMEK
TOPLUMCU KURTULUŞ
SİYASET VE KÜLTÜR DERGİSİ

HAZİRAN TEMMUZ 2022
Sayı 2 / İki ayda bir çıkar

YAZI KURULU
Fatma Şenden Zırhlı
Fethiye Kabataş
İsmail Kaplan
Nöber Özyürekoğlu
Nurdan Bürüngüz
Onur Balcı
Rıza Köse

ULUÇINAR Sanat Basın Yayın Reklam ve Turizm Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti. adına sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü ***Onur Balcı***

YAYINEVİ SERTİFİKA NO *44767*

ADRES *Karlıktepe mh. Saka sk. Morsaj apt. Blok No 7/4 Kartal İstanbul 0 216 517 80 00*

ABONELİK *posta@toplumcukurtulus.com*

KAPAK FOTOĞRAFI *Ömer Hiçyılmaz*
ARKA KAPAK GÖRSELİ *Valero Doval*

GRAFİK TASARIM *Nöber Özyürekoğlu*

ESER GÖNDERİMİ
Makale, İnceleme, Araştırma, Öykü, Şiir, Görsel
posta@toplumcukurtulus.com

Gönderilen eserlerin daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olması gerekmektedir.

BASIM YERİ Berdan Matbaacılık
Maltepe mh. Davutpaşa cd. Güven İş Merkezi C Blok No 215-216 Topkapı İstanbul
0532 377 03 01 - berdanmatbaa@gmail.com

BASIM YERİ SERTİFİKA NO *45750*

İÇİNDEKİLER

04/ DEĞİŞİM VAKTİ

07/ YENİ DÖNEM
İsmail Kaplan

10/ ŞAİRİ VURDULAR
Süleyman İleri

12/ TOPLUMSAL KRİZ DOSYASI
Hazırlayan: *Fatma Şenden Zırhlı*

13/ *Ekonomi Yangınını Söndürmek İçin Acil Eylem Programı*
17/ *Finans Kapitalin Pirus Zaferi*
19/ *Gözbağcılığın Çöküşü*
21/ *İflasa Doğru Koşar Adım*
23/ *Kapitalizmin Krizi Ve Olasılıklar*
32/ *24 Ocak Has Kapitalizmdir*
38/ *Neoliberal Dünyada Derinleşen Yoksulluk*
46/ *Ekonomik Krizin Faturası Sığınmacılara Mı Çıkartıldı?*
55/ *Ekonomik Yangında Öğrenci Gençlik*
60/ *Emeklilerin ve EYT'lilerin İçinde Bulunduğu Durum*
66/ *Toprak Biterken*

13/ EKONOMİ YANGININI SÖNDÜRMEK İÇİN ACİL EYLEM PROGRAMI

17/ FİNANS KAPİTALİN PİRUS ZAFERİ

19/ GÖZBAĞCILIĞIN ÇÖKÜŞÜ

21/ İFLASA DOĞRU KOŞAR ADIM
Toplumcu Kurtuluş Partisi

23/ KAPİTALİZMİN KRİZİ VE OLASILIKLAR
Muhsin Salihoğlu

32/ 24 OCAK HAS KAPİTALİZMDİR
Bilsay Kuruç

38/ NEOLİBERAL DÜNYADA DERİNLEŞEN YOKSULLUK
Nurdan Bürüngüz

46/ EKONOMİK KRİZİN FATURASI SIĞINMACILARA MI ÇIKARTILDI?
Fatma Şenden Zırhlı

55/ EKONOMİK YANGINDA ÖĞRENCİ GENÇLİK
Hatice Keskin

60/ EMEKLİLERİN VE EYT'LİLERİN İÇİNDE BULUNDUĞU DURUM
Selim Dikel

66/ TOPRAK BİTERKEN
Erhan Ünal

76/ CHAVEZ'E KARŞI BAŞARISIZ DARBEDEN 20 YIL SONRA
Çevirmen: *Fethiye Kabataş*

82/ UKRAYNA'DAKİ SAVAŞIN TIRMANMASININ NEDENLERİ VE DEĞERLENDİRMELER
BARIŞ ANCAK RUSYA VE ÇİN İLE MÜMKÜN
Çevirmen: *Fatma Şenden Zırhlı*

DEĞİŞİM VAKTİ

Amerikan emperyalizmine yön veren dolar milyarderleri şebekesinin bütün dünyayı kasıtlı olarak derin istikrarsızlığa sürükleyen soygun, salgın ve savaş politikalarına isyanda yeni bir aşamaya geldik. Sömürülmeden özgür ve eşit yaşamak isteyen işçiler, emekçiler, bağımsız yaşamak isteyen ülke halkları artık sıkıştırıldıkları duvar dibinde kalmayı reddediyor. Emperyalizmle ve kapitalizmle boy ölçüşmeye yöneliyor, bu devrimci cesaretin gerektirdiği fedakârlıkları da göze alıyorlar.

Türkiye de yavaş yavaş bütün dünyayı saran bu sürecin dışında kalmayacak. Yönetenlerin eskisi gibi yönetemediği, yönetilen kitlelerin artık eskisi gibi yaşamak istemediği bu ortam eninde sonunda mantıksal sonuçlarına evrilecek.

İflasa doğru

AKP'nin vurguncu politikası Türkiye halkını işsizliğe, pahalılığa ve yoksulluğa mahkûm etti. Yıllarca emperyalizmin dayattığı dış borç düşük kur politikası ve özelleştirmelerle tarımı ve sanayiyi çökerten, rantiyeci finans kapitali durmadan zenginleştirerek Türkiye'yi üretimsizliğe sürükleyen AKP, artık çarkları çeviremeyince, bu kez "düşük faiz-yüksek kur, daha da ucuz işçilik ve ucuzlayan varlıklar politikası"yla yabancı sermayeyi ülkeye çekeceğini ve Türkiye'yi üretim merkezi yapacağını ilan etti.

Sözüm ona yeni modelini daha uygulama fırsatı bulamadan dövizi patlatan finans kapitalle uzlaşarak daha da yeni olduğunu iddia ettiği "kur korumalı TL" sistemine geçti.

Pahalılığı artık katlanılamaz boyutlara ulaştıran sürdürülmesi imkânsız bu ucube sistemin özünü Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati AKP'nin 4-5 Haziran 2022'de yapılan Kızılcahamam kampındaki sunumunda şöyle açıkladı: "Kur korumalı TL'ye geçerek bir yandan doları frenledik. Diğer yandan üretimi ve büyümeyi tercih ettik. Bu sistemden dar gelirliler hariç üretici firmalar, ihracatçılar kâr ediyorlar."

İşçiler, şehir ve köy emekçileri, emekliler, esnaf, sade vatandaşlar için hayatı gıda, ulaşım, enerji, kira başta olmak üzere her alanda dayanılmaz hâle getiren bu politikanın bunaltıcı etkilerini azaltmak üzere AKP yönetimi, memur ve memur emeklilerinin maaş ek göstergesini 600 puan arttıracağını, artışın Ocak 2023'te yürürlüğe gireceğini vadetti. Ücret ve maaşlara zam isteyen halkın feryadına ise Temmuz 2022'de verilecek enflasyon farkını işaret etmekle yetindi. Konut kiralarına bir yıllığına yüzde 25'lik tavan getirdi.

Çok geç ve çok az. Derde deva olmaz. İflasa gidiyoruz. Döviz de tekrar fırladı. Zengin sınıfa, finans kapitale, bankalara ve holdinglere, vurgunculara dokunmadan çıkış yok.

Suriye'ye harekât

Erdoğan, PKK/PYD'nin saldırılarını önlemek üzere Türkiye'nin Suriye'ye yeni bir sınır dışı harekât düzenleyeceğini açıkladı.

Kuşkusuz Türkiye Amerikan emperyalizminin vurucu güç olarak kullandığı terör çetelerine karşı mücadele hakkına sahiptir. Ne var ki, Suriye'ye Suriye devletinin isteği, onayı ve izni olmadan harekât düzenlemek, topraklarını emperyalizmin gerici ve bölücü istilasından kurtarmak için on bir yıldır savaşan bu ülkedeki karmaşık durumu daha da kötüleştirecektir. Türkiye, Suriye devleti ile derhâl barışmalı ve anlaşmalıdır.

Terör çeteleri Kürt halkının yüksek çıkarlarına ihanet ederek Amerikan ordusunun emrinde Türkiye, Suriye, Irak ve İran'ı bölüp parçalamaya çalışıyor. Amaç emperyalizmin oyunlarını boşa çıkarmak ise, hedef terörü bitirmek ise, bu ülkelerle yakın ve dürüst işbirliği vazgeçilmezdir. Suriye'nin müttefikleri olan İran ve Rusya'nın hep vurguladığı gibi, Türkiye ile Suriye arasındaki Adana Mutabakatı hem Suriye'nin hem Türkiye'nin güvenlik kaygılarını karşılayacak niteliktedir.

AKP, emperyalizmin emrinde yıllarca Suriye'nin yıkımına hizmet

etti. Bu yıkımın Türkiye'ye verdiği çok yönlü ağır zararlar bir bir ortaya çıkınca, AKP politikasını kısmen değiştirmek zorunda kaldı. Türkiye, Suriye'nin bağımsızlığına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne saygılı olduğunu hep vurguluyor. Öyleyse, askerî harekât dahil Suriye'de yapılacak her eylemde önce Suriye devletiyle anlaşmak gerekir. Aksine davranış, terörle mücadele adı altında Suriye'yle, İran'la, Rusya'yla karşı karşıya gelmek ve Amerika'nın ekmeğine yağ sürmek olur.

Suriye'nin zor durumundan faydalanarak Suriye'de kalıcı olmaya çalışmak, Suriye topraklarına göz dikmek, selden kütük kapmaya çalışmaktır. Bu küçük fırsatçı politikanın sadece Suriye'ye ve bölge ülkelerine değil, bizzat Türkiye'ye ağır zararlar vereceği açıktır. Suriye'yi bölen, Türkiye'yi de böler.

Gezi düşmanlığı

Mayıs-Haziran 2013 Büyük Halk Direnişi Gezi'nin dokuzuncu yıl dönümünde Erdoğan, Gezi direnişçilerine yine en üst perdeden hakaret etti. "Bunlar eşkıya, bunlar terörist, bunlar çürük, bunlar sürtük" dedi.

Milyonlarca işçinin emekçinin katıldığı demokratik bir eyleme kara çalınamaz. Gezi, anayasal ve yasal haklarını kullanan halkın ayağa kalkmasıdır. Gezi, Amerikan emperyalizminin emrinde gericilik, vurgunculuk ve savaş politikasına, istibdada ve bölücülüğe dur demektir. Gezi, bağımsız bütün vatana, laik demokratik sosyal hukuk cumhuriyetine sahip çıkmaktır.

Gezi'ye hakaret, ulusal demokratik güçlere hakaret etmektir.

Gün, Amerikan emperyalizmine, NATO'ya ve uzantılarına karşı bütün ulusal demokratik güçleri bir araya getirme, Gezici kitleleri ve Gezici olmayan kitleleri ulusal, halkçı, toplumcu temelde birleştirme günüdür.

Toplumcu değişim

Tıpkı dünyanın bütününde olduğu gibi, Türkiye'de de yeni döneme giriyoruz. Türkiye halkı, ulusal demokratik güçler, AKP yönetiminin de, sözüm ona AKP karşıtı sarı teslimiyetçi muhalefetin de dar çıkarları esas alan bencil politikalarını bir kenara itecek. Sınıfsal ve ulusal mücadeleyi birleştiren, cumhuriyetimizi bağımsızlık, bütünlük, laiklik, özgürlük, kardeşlik, toplumculuk temelinde yeniden ayağa kaldıran büyük politikaları hayata geçirecek. Değişim vakti geliyor.

YENİ DÖNEM

İSMAİL KAPLAN

Dünyada devrim ile karşıdevrim arasındaki çatışma şu anda Ukrayna'da yoğunlaşıyor. Savaşın dördüncü ayında Rusya, Donbas ve Ukrayna halkı emperyalizme ve faşizme karşı adım adım zafere ilerliyor. Dünyanın bütün sömürgeci güçleri Amerika'nın öncülüğünde NATO'da birleşerek Ukrayna'nın kukla yönetimini her yolla destekliyor fakat nafile: Ukrayna yönetimi adım adım yenilgiye sürükleniyor.

Ukrayna'da durum

ABD, İngiltere, Avrupa Birliği, Japonya yanlarına uşaklarını alarak üç kardeş halkı kırmaya kalktılar. Ne var ki, ummadıkları bir dirençle karşılaştılar.

Başta Ukrayna Komünist Partisi olmak üzere ilerici yurtsever parti ve dernekleri kapatılan, yöneticileri ve milletvekilleri hapse atılan, kendi sokaklarında ve evlerinde sorgusuz sualsiz vurulan, esir alınan, işkence gören, savaşta yem olarak kullanılan Ukrayna halkı en ağır koşullarda faşizme karşı koyuyor.

Sekiz yıldır faşist çetelerin saldırılarına, şimdi de Ukrayna ordusunun bombardımanına karşı direnen Donbas halkının silahlı kuvvetleri özverili bir mücadele yürüterek köylerini, kasabalarını, şehirlerini kurtarıyor.

Amerikan füzelerinin sınırlarının dibine yerleştirilmesini önlemek, ulusal egemenliğini korumak, emperyalizmden bağımsız yaşama iradesini savunmak, kardeş Donbas ve Ukrayna halkının faşizmden kurtulmasına yardımcı olmak için gençlerini cepheye gönderen ve emperyalist-kapitalist efendilerin eşi benzeri görülmemiş yaptırımlarına katlanan Rusya halkı, İkinci Dünya Savaşında Hitler sürülerini yenilgiye uğratma seferini günümüz koşullarında başarıyla sürdürüyor.

Görünüş ile öz

Kimi gözlemciler, ABD-İngiltere ile Avrupa Birliği ve Japonya'nın ayrışmak yerine daha da yakınlaşmasını, emperyalist üçlünün Rusya'ya karşı tek bir blok olarak hareket etmesini,

NATO'nun Ukrayna'ya daha fazla yerleşmesini, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya resmen üye olmak için başvurmasını dikkate alarak Rusya'nın aslında yenildiğini, savaşta hedeflediği ne varsa tersinin gerçekleştiğini öne sürüyorlar.

Bundan daha yanlış bir değerlendirme olamaz. Bu gözlemciler görünüş ile özü karıştırıyorlar, geçici olgularla kalıcı olguları, kısa vadeli gelişmeyle uzun vadeli süreçleri ayırt edemiyorlar.

NATO Partisinin kırılganlığı

Evet, dünyanın bütün emperyalistleri ve uşakları, savaş bloku olarak, NATO Partisi olarak birleşti. Ama bu birleşmede efendi ABD, kararları o dikte ediyor. Diğer ülkelerin hepsi neredeyse sömürge statüsüne düşmüş durumda. ABD'nin efendiliğini kabul eden düşkün Avrupa ve Japonya yönetimleri, bırakın kendi halklarını, kapitalist sınıflarının çıkarlarına bile aykırı olduğu besbelli bir yola girdiler. Bu yolda uzun süre devam edemezler.

Avrupa ve Japonya yönetimleri bu yolda devam etseler bile, işçi sınıflarını, emekçilerini, halklarını emperyalist savaşın ve Rusya'ya yaptırımların ağır bedeline razı edemezler. Füze hızıyla artan enerji ve gıda fiyatlarını, gözle görülür yoksullaşmayı kendi halkları şimdiden sorgulamaya ve reddetmeye başladı bile. Savaşa ve pahalılığa karşı benzer tepkiyi Amerikan halkında da görüyoruz.

Evet, bütün sömürgeciler ve uşakları Rusya'ya karşı birleşti ama birleşenler dünya halklarının sadece azınlığından ibaret. Asya, Afrika, Latin Amerika halkları ve yönetimleri Rusya'ya karşı savaşa katılmadılar ve katılmayı düşünmüyorlar. Çin, Hindistan, İran, Türkiye, Orta Asya, Arap dünyası, Brezilya, Arjantin, Güney Afrika, Nijerya, Kongo Amerikan çizgisine uymadı, yaptırımlara katılmadı.

Ayrıca, resmen NATO üyesi Türkiye, yaptırımlara katılmadığı gibi, İsveç ve Finlandiya'nın üyelik başvurusunu veto etti. Olmadık baskı ve hileyle Türkiye vetosunu geri alsa veya Türkiye'nin vetosu dolambaçlı yollarla aşılsa bile, NATO'nun kırılganlığı ortaya çıktı. ABD'nin tepeden tırnağa silahlandırdığı Yunanistan ile üç cepheden kuşattığı Türkiye'nin ise gerçekte müttefik olmadığı, iki devletin birbirlerinin her adımını her an savaş çıkacakmış gibi kolladığı sır değil. ABD ile Türkiye arasındaki uzlaşmaz çelişmeler ise iyi biliniyor.

NATO'nun kırılganlığı Rusya, Donbas ve Ukrayna halkının zafere doğru gitmesiyle çok daha artacak. NATO'nun yenilgisi ise, emperyalizme ve kapitalizme karşı yeni devrimci atılımları tetikleyecek.

Emperyalizmin aforozu

Üstelik, ABD önderliğindeki NATO Partisi, emperyalizme baş eğmeyen Rusya'yı dünya kapitalist sisteminden kazımak, kapitalist sistemin dışına atmak için her şeyi

yapıyor. Rusya'nın döviz rezervlerini gasbediyor, şirketlerini kapatıyor. Daha düne kadar iş ortaklığı yaptıkları büyük Rus kapitalistlerini kovuyor. Putin'i deviremedikleri, Rusya'yı Yeltsin dönemindeki gibi emperyalizmin yeni sömürgesi durumunda tutamadıkları için onları cezalandırıyor. Rusya kapitalistlerinin yurt dışındaki fabrikalarına, işletmelerine, mallarına mülklerine, malikânelerine, evlerine, katlarına, yatlarına, uçaklarına el koyuyor. Kapitalist-emperyalist dünyanın büyük tekelleri, belli başlı bütün markalar Amerikan devletinin emriyle Rusya'daki yatırımlarını kapatıp Rusya pazarını terk ediyor. NATO Partisi, Rusya'nın bağımsız kapitalist bir ülke olarak yaşamasına izin vermiyor. Rus varlığını, dilini ve kültürünü yeryüzünden silmeye çalışıyor. Rusya'ya hava sahasını kapatıyor, ithalat ihracat, ticaret, yatırım, bankacılık, sigorta, seyahat, eğitim, bilim, edebiyat, sanat, spor ambargosu uyguluyor, elinden gelse Rusya vatandaşlarının nefes almasını bile yasaklayacak.

Yurtsever devrimci program

Emperyalizmin bu korkunç baskısı, sade Rusya vatandaşlarının yurtseverlik duygularını kamçılıyor. Rusya kapitalistleri ve liberalleri arasında bile yurtsever duygular yayılıyor. "Batı'nın ve kapitalistlerin dostu" olarak tanınan eski başbakan ve cumhurbaşkanı Medvedev'in emperyalizme karşı gitgide sertleşen paylaşımları bu olgunun göstergesi sayılabilir.

Daha da önemlisi, Rusya komünistlerinin, işçi sınıfının, şehir ve köy emekçilerinin ulusal bağımsızlık ve sosyalizme dönüş programına kulak veren kitleler büyüyor. Toplumcu ekonomi talepleri yükseliyor. Sınıfsal mücadele ile ulusal mücadele iç içe geçiyor. İşçi sınıfı ve dostları güç kazanıyor. Rusya sola kayıyor.

Kısacası, işçi sınıfı ve dostlarının yurtsever devrimci mücadelesiyle içeriden, emperyalizmin baskısıyla dışarıdan sıkıştırılan Rusya kapitalist sınıfının ideolojik, ekonomik, sosyal ve siyasal gücü zayıflıyor. Rusya'nın gücü ise artıyor.

Devrimin diyalektiği

İçinde bulunduğumuz süreci belirleyecek en kilit olgu, Rusya'nın emperyalizme baş eğmemesidir. Emperyalizme baş eğmemek devrimseldir. Marks'ın sık sık hatırlattığı gibi, devrim güçlü ve birleşik bir karşıdevrime yol açar ve onunla savaşa savaşa olgunlaşır. Devrim karşıdevrimi yenmek için kendi çapını aşan yeni bir hamle yaparak zafere ulaşır.

Rusya'nın emperyalizme baş eğmemesi, dünyada devrimden kaçış döneminin sona erdiğini, devrime dönüş döneminin açıldığını gösteriyor. Teori pratiği izleyecektir. Devrimci teoriden kaçış, yerini devrimci teoriye dönüşe bırakacaktır.

ŞAİRİ VURDULAR

Koşun, koşun duydunuz mu?
Şairi vurdular.
Caddenin ortasında uzanmış yatıyor şimdi.

Size diyorum duydunuz mu? Şairi vurdular.

Sobanın ısıttığı grev çadırında,
Okumuşlar şiirlerini.
İşçilerin çatlak çatlakmış sesi.
Çocuğuna sarılır gibi,
Sevgilisini okşar gibi,
Geride kalanlarla,
Toprağa düşenlerle vedalaşır gibi okumuşlar.
Talihlerine söver gibi,
Kederli yumruklarını göğe kaldırır gibi okumuşlar.

İşçi semtlerine, varoşlara yayılmış,
Duvarlara yazılmış dizeleri.
Hıçkıra hıçkıra,
Bağıra bağıra okumuşlar.
Yeter artık demişler, bitsin artık...

Duydunuz mu? Koşun, şairi vurdular işte.
Ölesiye korkmuşlar o dizelerden.
Savaş istemiyoruz diyormuş.
Artık aç yatmak istemiyoruz.
Çocuklarımız ölmesin istiyoruz diyormuş.
Vurmakla tükenmeyince şiirler,
Şairi öldürmeli demişler.

Duydunuz mu? Hadi koşun artık.
Şairi vurdular.
Bir şair kanıyorsa, hepimiz vurulmuşuz demektir.
Böyle söylemişti şair.
Mürekkebim kanım kadar demişti.
Mutlaka kazanacağız dediği gibi.

Hadi koşun, koşun artık. Duydunuz mu?
Şairi vurdular...

SÜLEYMAN İLERİ

TOPLUMSAL KRİZ DOSYASI

HAZIRLAYAN:
FATMA ŞENDEN ZIRHLI

Dünya kapitalist sistemine egemen olan finans kapital şebekesinin 40 yılı aşkın süredir işçi sınıfına, şehir ve köy emekçilerine, küçük işletme sahiplerine, sade insanlara, bağımlı halklara, kısacası bütün insanlığa dayattığı sömürü ve vurgunculuk düzeni artık dayanılmaz boyutlara ulaştı.

24 Ocak 1980'den bu yana ülkemizde de uygulanan neoliberal düzenin işleyişini, finans kapitalin yıkım politikalarını, kapitalizmin boyunduruğundan çıkış yolunu tartıştığımız Toplumsal Kriz dosyamızı okurlarımıza sunuyoruz.

Türkiye'de bu dönemin son 20 yılının yönetici partisi AKP'nin bizi içine sürüklediği felaket, can havliyle ilan ettiği çözümsüz modeller, halkın istemesi durumunda rahatlıkla hayata geçirilebilecek çözüm önerileri de dosyamızda yer alıyor.

Toplumcu Kurtuluş Partisi, 26 Kasım 2021'de ekonomi yangınını söndürmeye yönelik acil eylem programı yayınladı

EKONOMİ YANGININI SÖNDÜRMEK İÇİN ACİL EYLEM PROGRAMI

Bir avuç para babasını daha da zengin ederken orta hâlli insanlarımızı yoksullaştıran, halkımızın en geniş kesimi olan işçileri çiftçileri memurları küçük esnafı emeklileri daha da yoksullaştırırken işsizleri adeta toplumun dışına iten kapitalist vurgunculuk düzeni iflas etti. Hanelere ateş düştü. Kırk yıldır borç faiz döviz özelleştirme tuzağına mahkûm edilen Türkiye halkı, emperyalizmin işbirlikçisi holdinglerin boyunduruğu altında işsizlikten pahalılıktan yoksulluktan kırılıyor.

Finans kapitalin isyanı

Faizlerin düşürülmesini bahane eden finans kapital çevreleri, emperyalist ülkelerin büyük bankerleri ve işbirlikçileri dövizi patlattı. Gıda başta olmak üzere temel ihtiyaç maddelerinin fırlayan fiyatına yetişemeyen, ücretleri ve maaşları saat saat eriyen emekçiler ve iş yapamaz duruma gelen küçük işletme sahipleri kendi kaderlerine terk edildi.

Döviz soygununu hızlandırarak faizlerin büyük oranda yükseltilmesini ve ülke ekonomisinin uluslararası para babalarının örgütü İMF'ye teslim edilmesini talep eden finans kapitalin isyanı, halkımızı köşeye sıkıştırırken Türkiye'ye kayıtsız şartsız teslimiyeti dayatan, ülkemizi karadan ve denizden kuşatan Amerikan emperyalizmine hizmet ediyor. Bağımsızlığımız, egemenliğimiz, toprak bütünlüğümüz hakikaten büyük tehlikede.

Çaresiz AKP

AKP iktidarı ise haramzadelerin isyanı karşısında ne yapacağını bilmiyor. Döviz soygununu durdurmak için harekete geçmiyor, işçileri emekçileri çiftçileri koruyacak acil önlemleri almıyor. Durmadan konuşan AKP yöneticileri dut yemiş bülbüle döndü, yorum bile yapmıyorlar.

Yeni model iddiası

Sonunda Cumhurbaşkanı Erdoğan, "ekonomik kurtuluş savaşı" içinde olduğumuzu, "yüksek faiz-düşük kur kısır döngüsü yerine yatırım, üretim, istihdam, ihracat odaklı ekonomi politikasına" geçeceklerini ve "ülkemizi bu savaştan da zaferle çıkartacaklarını" ilan etti. (22 Kasım 2021). Ne var ki, bu genel hedefe ilişkin niyet beyanı dışında hiçbir somut bilgi vermedi. Sızdırılan haberlere göre ise, Türkiye Çin ve Güney Kore modeline geçecekmiş! Türkiye bu kez düşük faiz-yüksek kur, daha da ucuz işçilik ve ucuzlayan varlıklar politikasıyla yabancı sermayeyi kendine çekecek ve üretim merkezi olacakmış! En azından Avrupa'nın ve Ortadoğu'nun tedarik zincirinde ana halka olarak öne çıkacakmış!

İnandırıcılık sorunu

On dokuz yıllık iktidarında sınırsız özelleştirme, yüksek dış borç, yüksek faiz-düşük kur ve ucuz işçilik politikası uygulayan, bankerlere ve borsacılara öncelik vererek halkı yoksulluğa iten, sanayi ve tarımı çökerten, kalkınmayı sadece inşaata bağlayan, devlet hazinesini iktidara yakın müteahhitlere ardına kadar açan, daha iki yıl önce Merkez Bankasının 128 milyar dolarlık rezervlerini çarçur eden AKP'nin yeni bir kalkınma modeline geçme, yatırım üretim istihdam ihracat merkezi olma iddiasına inanılır mı? Yoksa bu iddia, artık iflas etmiş neoliberalizmi bir başka kılıfla sürdürme gayreti mi? Bu konuyu halkımızın zekâsına, bilgisine ve görgüsüne bırakıyoruz.

Ulusal ekonomi anlayışı

AKP'nin iddiaları bir yana, biz "ekonomik kurtuluş savaşı" kavramını ciddiye alıyoruz. Halkımızın refahı ve vatanımızın birliği bütünlüğü için, temelleri cumhuriyetle atılan ulusal ekonomi anlayışını benimsiyoruz.

AKP üretim ekonomisine geçeceğini söylüyor. Lafla peynir gemisi yürümez, somut icraat gerekir. Halep oradaysa arşın burada diyoruz ve halkımızı ekonomi yangınından kurtaracak acil eylem programını bütün yurttaşlarımızın dikkatine sunuyoruz.

ACİL EYLEM PLANI

I. Döviz soygunu durdurulsun. Emperyalist devletlerin ve işbirlikçi kodamanların ekonomik tetikçiliğine imkân sağlayan serbest döviz ticareti ve transferi yasaklansın. Kambiyo sistemi devlet denetimine alınsın.

II. Bankalarda 150 bin kişiye ait 200 bin döviz tevdiat hesabı var. Bunların sadece 80 bini 100 bin doların üzerinde. Döviz tevdiat hesaplarının toplam tutarı ise 250 milyar dolar. (Fox TV Ana Haber Bülteni, 25 Kasım 2021). Döviz tevdiat hesapları Türk Lirasına çevrilsin ve ülkemizin kalkınma hamlesinde kullanılsın.

III. Asgarî ücrete, genel ücretlere, memur ve emekli maaşlarına hak kayıplarını giderecek ve insanca yaşamaya yetecek köklü zam yapılsın.

IV. Gıda, su, enerji dahil temel ihtiyaç fiyatlarına ve kiralara narh koyulsun / tavan getirilsin.

V. Dolar milyarderlerine ve milyonerlerine servet vergisi uygulansın. Dolar garantili Yap-İşlet-Devret işletmelerindeki ödemeler Türk Lirasına çevrilsin.

VI. Küçük esnafın borçları silinsin. Küçük işletmelere vergi, sigorta ve faizsiz kredi desteği sağlansın.

VII. Kalkınmanın dinamosu kamu sektörüdür. İşsizliğe son vermek için kapsamlı bir kamu yatırım/üretim seferberliği başlatılsın. Herkese iş sağlansın. Tarım ve sanayi üretimi teşvik edilsin. Halkın refahına ve yerli üretime dayalı bağımsız ekonomi inşa edilsin.

VIII. Küçük ve orta çiftçi borçları silinsin. Çiftçiye traktör, mazot, elektrik, tohum, ilaç desteği sağlansın ve kooperatifler teşvik edilsin.

IX. Kalkınma hamlesini yönetmek ve düzenlemek amacıyla devlet planlama örgütü yeniden kurulsun.

X. Serbest piyasa ekonomisi bayraktarlığıyla ortaya çıkan neoliberalizmin, en zengin kapitalistlerin en bayağı menfaatlerini maskeleyen bir ideoloji olduğunu bilelim. "Merkez Bankasının bağımsızlığı" düşüncesinin, ekonomiyi halkın/demosun iradesi/yönetimi/denetimi dışına çıkarıp para babalarının tekeline bırakma hilesi olduğunu unutmayalım. Vatana Cumhuriyete Emeğe düşman neoliberalizmin demokrasiyle hiçbir şekilde bağdaşmadığını aklımızdan çıkarmayalım. Ekonomiyi İMF'ye teslim etmek intihar politikasıdır. Çoktan iflas etmiş neoliberal borç-faiz ekonomisini hâlâ sürdürmeyi savunan işbirlikçi muhalefet en hafif deyimiyle aymazlık içindedir.

Ulusal birlik hükümeti

Halkımızı ekonomi yangınından kurtaracak acil eylem programının uygulanmasıyla kırk yıldır bir avuç vurguncunun yararına, milyonlarca emekçinin zararına yaratılan yıkım süreci tersine çevrilebilir. Bütün ulusal demokratik güçleri vatan için, cumhuriyet için, emek için birleşmeye çağırıyoruz.

Ekonomi yangını tek bir partinin üstesinden gelebileceği, seçim hesaplarında kullanılabilecek sıradan bir felaket değildir. İşçiler, şehir ve köy emekçileri, aydınlar, esnaf, çiftçiler, sanayici ve tüccarlar, bütün ulusal demokratik güçler ulusal birlik hükümeti etrafında birleşmelidir.

Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin 21 Aralık 2021'de yayınladığı değerlendirme

FİNANS KAPİTALİN PİRUS ZAFERİ

Kırk yıllık neoliberal paradan para kazanma düzeninin bozulmasına isyan ederek dövizleri patlatan finans kapital oligarşisinin Türkiye halkına açtığı acımasız sınıf savaşı maalesef sonuç verdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, 20 Aralık 2021 günü bakanlarıyla toplandıktan sonra yaptığı açıklamada dövize endeksli TL mevduatına geçeceklerini ilan etti. Faizlerin düşürülmesinden bu yana serbestçe yükselen döviz fiyatları düşmeye başladı.

Dövize endeksli TL mevduatı, faizleri, adını koymadan, örtülü olarak yükseltme demektir. "Dünya yansa yüksek faizimizden vazgeçmeyiz" belgisiyle hareket eden uluslararası ve yerli finans oligarkları hedeflerine ulaştılar, faizleri tekrar yükselttiler. Erdoğan'ın faiz konusunda son günlerde defalarca asla vazgeçmeyeceğini söylediği "nass" değil, paraya tapan emperyalist-kapitalist düzen dininin "nass"ı uygulandı. AKP yönetiminin büyük tantanayla ilan ettiği yeni ekonomi modeli iddiası çöktü. Üretim ekonomisi hedefi, finans oyunlarına öncelik veren yerleşik vurgunculuk ekonomisi uğruna bir kez daha terk ediliyor. Büyük zenginler ve medyadaki yardakçıları bayram ediyor.

Astarı yüzünden pahalı zafer

Boşuna seviniyorlar. Hevesleri kursaklarında kalacak. Çünkü vurgunculuk ekonomisi iflas etti. Türkiye halkı gerçek bir afete dönüşen işsizlik pahalılık yoksulluk sarmalına artık katlanamaz duruma geldi. AKP yönetimi yüksek dış borca yaslanarak har vurup harman savurma döneminin sonuna geldiğini anlayınca iktidarını sürdürebilmek için yeni bir arayışa girdiğini ilan etmek zorunda kalmıştı. En uzun süreli ve en sistemli uygulayıcısı olduğu vurgun düzeninin yerine artık üretim ve istihdam ekonomisi hedefine yöneleceğini iddia etmişti.

AKP yönetimi iddiasının arkasında duramadı. AKP yönetiminin on dokuz yıllık iktidarında özenle yarattığı tarikatçı yeni zenginler, yoksul kitlelerin din duygularını sömürerek siyasal güce ve ekonomik ayrıcalığa kavuşan din bezirgânları da yerleşik oligarşiyle

birlikte hareket etti. AKP yönetimi finans kapitalin saldırısına dayanamayıp çark etti ve oligarşinin yüksek faiz politikasına teslim oldu.

Ulusal ekonomi

Türkiye'nin işçileri, çiftçileri, emekçileri, emeklileri, işsizleri, esnafı, bağımsız sanayici ve tüccarları teslim olmayacak. Emperyalizmin ve işbirlikçi uzantılarının vurgunculuk düzeni yerine ulusal kurtuluş ve cumhuriyet devriminin kazanımlarını esas alan, halkın refahına, vatanın bağımsızlığına ve bütünlüğüne öncelik veren planlı toplumcu ekonomiyi kuracaklar. Bilimin ışığıyla hareket edecekler. Halkımızı kasıp kavuran ve ülkemizi emperyalizmin çok yönlü saldırılarına açık duruma düşüren neoliberalizmi toptan reddedecekler. Faizin ve dövizin finans oligarşisinin iki silahı olduğunu, sözüm ona serbest piyasa ekonomisi içinde kalındığında bu silahlardan sadece birinin etkisizleştirilebileceğini, öbür silahın da yıkımından kaçınmak isteyenlerin emperyalizm-kapitalizm dininin kuralları dışına çıkmak zorunda olduğunu bilecekler. "Serbest piyasa düzeninden vazgeçmeyiz, döviz kontrolüne gitmeyiz" diyenlerin peşine takılan bir halkın faiz-döviz silahlarından biriyle mutlaka esir alınacağını, kendine kölelik zinciri vurduracağını hiç unutmayacaklar.

Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin 3 Ocak 2022'de yayınladığı yorum

GÖZBAĞCILIĞIN ÇÖKÜŞÜ

Erdoğan-AKP yönetimi yeni yıl başlarken ilan ettiği zamlarla halkın sırtına çok ağır yük bindirdi. Elektriğe, doğal gaza, akaryakıta, köprü ve tünel geçişlerine, buğday ve arpaya yapılan büyük zamlar asgari ücretteki artışı daha şimdiden sildi. Kamu işçilerinin, memurların ve emeklilerin ücret ve maaş artışı daha yürürlüğe girmeden geri alındı. 2022 yılında da ücret ve maaşlar acımasızca yükseltilen fiyatların peşinden koşacak. Yoksullardan zenginlere, işçi ve emekçilerden büyük sermayeye gelir aktarımı hızlanarak sürecek.

Ödenen bedel

Erdoğan-AKP yönetimi finans kapitalin geleneksel yüksek faiz hedefine ulaşmak amacıyla patlattığı döviz fiyatlarını düşürmek için örtülü faiz artışına gitmiş ve dövize endeksli TL mevduatına geçmiş, bu arada Merkez Bankasının ödünç rezervlerini de bol keseden harcamıştı. Döviz kurunda sağlanan geçici düşüşün bedeli, üretime ve istihdama dayalı yeni ekonomi modeli iddiasından vazgeçmek oldu. Paradan para kazanmaya dayalı neoliberal vurgunculuk ekonomisi halkımızı yoksulluğa pahalılığa işsizliğe mahkûm eden, vatanımızın bağımsızlığını ve bütünlüğünü tehlikeye düşüren bütün özellikleriyle devam ediyor. Halkın sırtına yüklenen ağır zamlar vurgunculuk düzeninin ayrılmaz parçasıdır.

Vahim tablo

Finans kapitalin ekonomik saldırısına açıkça baş eğen Erdoğan-AKP yönetimi, ekonomik yenilgisini gözbağcılıkla gizlemeye çalışıyor ve hatta politik iktidarı elinde tutmaya devam ettiği için zafer çığlıkları atıyor. Oysa örtülü faiz artışına ve dövize endeksli TL mevduatına "yetmez ama evet" diyen finans kapital oligarşisi daha şimdiden geleneksel yüksek faiz politikasına kayıtsız şartsız ve açıkça dönülmesi için bastırıyor. Döviz tevdiat hesaplarında çözülme olmadı, TL mevduatında da yeni yönteme anlamlı bir geçiş görülmedi. Net tablo budur. Durum işte bu kadar vahimdir.

Bütün sorunlar yerli yerinde duruyor. Halkımızı bunaltan hiçbir konu çözüme kavuşturulmamıştır. Bir başka deyişle, gözbağcılık çökmüştür. Hâlbuki Erdoğan-AKP yönetimi dövizdeki geçici düşüşü sağlamak için Hazineyi ve Merkez

Bankasını anayasaya ve kanunlara aykırı biçimde yükümlülük altına sokmuş, mevduat sahiplerine faizler döviz kurunun altında kalırsa bütün yurttaşların vergisinden toplanan kaynaklarla ek ödeme yapma garantisi vermişti.

AKP'nin tercihi

Döviz kontrolüne geçmek, faiz-döviz soygununa son vermek, finans kapitale servet vergisi uygulamak, işsizlik afetine son vermek için kamu yatırım seferberliği başlatmak, planlı ekonomiye yönelmek yerine; halkı zamlarla bunaltmak, finans oligarşisine iltihak ettikleri ortaya çıkan yeni zenginler yaratmak AKP iktidarının 19 yıllık tercihidir.

İktidar ve sarı muhalefet

Son icraatlarıyla yeni ekonomi modeli iddiasından fiilen vazgeçen AKP iktidarının ne pahasına olursa olsun başta kalmak için finans oyunlarına yönelmesi, holdingler ve bankalar oligarşisinin ekonomik iktidarını hiç sarsmıyor. İMF ve TÜSİAD yandaşı sarı muhalefet ise zaten oligarşinin baş hizmetkârı olmak için yanıp tutuşuyor.

Çözüm yolu

Yerli ve yabancı oligarşinin hem ekonomik hem politik iktidarına halkın demokratik iradesiyle son vermek için işçi sınıfının, şehir ve köy emekçilerinin, emeklilerin, esnafın, bağımsız sanayici ve tüccarların, bütün ulusal demokratik güçlerin birliğine ve mücadelesine ihtiyaç var.

Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin 1980'de başlattığı neoliberal vurgunculuk düzeni 2002'den beri AKP iktidarı altında devam ediyor. Türkiye halkı AKP yönetimini de, yeni AKP olmaya hevesli sarı muhalefeti de aşarak vatan cumhuriyet emek belgisini yükselten ulusal birlik hükûmetini kuracak ve planlı toplumcu ekonomiye geçecek.

Toplumcu Kurtuluş Partisi'nin 10 Haziran 2022'de yayınladığı açıklama

İFLASA DOĞRU KOŞAR ADIM

AKP'nin kur korumalı mevduat sisteminin ömrü altı aymış meğer. Tekrar fırlayan döviz kurlarını düşürmek isteyen Hazine ve Maliye Bakanlığı 9 Haziran 2022'de yeni önlem olarak iç borçlanmada gelire endeksli senet (GES) çıkaracağını açıkladı.

Açıklamaya göre, senetler her nasılsa hâlâ özelleştirilmemiş kamu iktisadi teşebbüslerinin gelirine bağlı olacak.

Üç ayda bir kupon ödemesi yapılacak senetler için Hazine asgari bir geliri garanti edecek. Söz konusu kamu iktisadi teşebbüslerinin bütçeye aktarılan geliri beklenenden yüksek olursa senedi satın alanlara ek getiri verilecek.

Senetler için 15 Haziran'a kadar talep toplanacak. Gelirin hangi teşebbüse bağlı olacağı da, hazinenin garanti edeceği oran da henüz belli değil. [***Ek not***: 10 Haziran'da yapılan açıklamaya göre, senetler, Devlet Hava Meydanları İşletmeleri ve Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünden bütçeye aktarılan gelir paylarına bağlı olacak. Valör 23 Haziran, vade 182 gün, dönemsel getiri oranı yüzde 5.32, yıllık bileşik getiri oranı yüzde 23.04 olacak. İlk kupon ödemesi 23 Eylül'de, ikinci kupon ve anapara ödemesi 23 Aralık'ta yapılacak. Kupon ödemelerinden stopaj alınmayacak.]

Sürdürülemez önlemler

Kur korumalı mevduat sistemi yoksulların sırtından zenginlere kaynak aktaran, daha birkaç gün önce Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati'nin de itiraf ettiği gibi, dar gelirlileri ezen bir sistemdi. Hazineye ek yük getirdiği için sürdürülmesi imkânsızdı.

Yeni getirilen gelire endeksli senet de aynı mantık üzerine kurulu ve sürdürülemez bir önlem. İşe de yaramayacak, dövizin fırlamasını engelleyemeyecek. Tıpkı kur korumalı mevduatta olduğu gibi, olsa olsa günü kurtaracak, toplumsal kriz karşısında ne yapacağını bilmeyen AKP'nin "İşte bir şeyler yapıyoruz" demesini sağlayacak bir adım.

Oyalama ve oyalanma

AKP oyalıyor ve oyalanıyor. Sürekli kan kaybeden ülkenin kanını durduracak yerde işi pansumanla geçiştirebileceğini sanıyor. Hâlâ borç ekonomi-

sinde ısrar ediyor, paradan para kazanmaya programlanmış finans kapitali memnun ederek yol almaya çalışıyor.

Oysa ne yapsa finans kapitalin gözünü doyuramaz. Finans kapital serbest faizi dayatıyor, aşağısına razı olmaz. İşsizlik afeti ağırlaşıyor, pahalılık emek gücünün kendini yenilemesine bile imkân vermeyecek kadar arttı, yoksulluk genelleşti ve derinleşti.

Hâlâ banka ve holding sahiplerini memnun etmeye çalışan AKP halkın feryadını duymuyor. Oyalayarak ve oyalanarak ülkeyi iflasa doğru koşar adım götürüyor.

Halkın çözümü

Kapitalist vurgunculuğun neoliberal dogmalarını bir yana bırakırsak çözüm var.

Derhâl döviz kontrolüne geçelim. Dolar milyarderlerini vergilendirelim. İşsizliği çözmek için kamu yatırım hamlesini başlatalım. Gıda ve enerji başta olmak üzere temel dallarda özelleştirmeleri iptal edelim. Sistemli ithal ikamesine dönelim. İMF'li veya İMF'siz fakat İMF mantığını sürdüren yıkım programlarıyla çökertilen tarımı ve sanayiyi canlandıralım, ücret ve maaşları insanca düzeye çıkaralım.

İşçi sınıfı, şehir ve köy emekçileri, ulusal demokratik güçler özne olduklarını hatırlayıp birleşirlerse, iflasa doğru koşar adım gideceğimize ulusal ekonomiyi yeniden ve hızla inşa edebilir, toplumcu düzende insanca yaşayabiliriz.

Muhsin Salihoğlu'nun Ürün Sosyalist Dergi Ocak-Şubat 2009 tarihli 25. sayısında yayınlanan incelemesi

KAPİTALİZMİN KRİZİ VE OLASILIKLAR

Ürün Ocak 2008'de, "Kapitalizm ABD'den başlayarak yeni bir ekonomik bunalıma sürükleniyor" tespitini yapmış, Mayıs 2008'de ise krizin derinleştiğine işaret etmiş ve krize ilişkin ilk değerlendirmesini şöyle ortaya koymuştu:

"Kapitalizmin dünya çapında bir ekonomik krize girdiği artık burjuva ideologlarının da dilinde. 1929 Büyük Bunalımı benzetmesi neoliberaller arasında bile yaygınlaşıyor. Faşizmden sonra dünya işçi sınıfına ve emekçilere yönelik en kapsamlı, en şiddetli, en uzun süreli ve sosyalist ülkelerde karşı devrimci kapitalist restorasyonlara yol açarak sosyalist sistemi yıktığı için en başarılı saldırı olan neoliberalizmin son kullanma tarihi doluyor. İngiltere'de Northern Rock Bankasının, Amerika'da Bear Stearns Bankasının devlet tarafından kurtarılması, neoliberal dogmaları çürütüyor ve 'kapitalizmde kârlar özelleştirilir, zararlar kamulaştırılır' ilkesinin geçerliliğini yeniden kanıtlıyor. Kapitalist şirketlerin rezalet boyutlarındaki vurgunlarının bedeli her zaman olduğu gibi emekçilerin sırtına yükleniyor. İşçi sınıfı, bütün emekçiler gereken yanıtı verecekler." (sayı 24, s. 2)

1987-2006 yılları arasında Amerikan Merkez Bankası'nın başkanlığını yapan "neoliberal kapitalizmin efsaneleşmiş ismi" Alan Greenspan gibi kapitalist peygamberler bile Amerika'da ipotekli konut kredileri (morgıc) alanında başlayan krizin, kapitalizm tarihinin en büyük finans krizine dönüştüğünü ve oradan da reel ekonominin birçok dalını da içine alan bir sistem krizi olarak ortaya çıktığını itiraf etmek zorunda kaldılar. Kapitalizmin sömürüsünü ve hâkimiyetini meşrulaştırmak için kullanılan "serbest piyasa" masalı bir kez daha iflas etti. Dünya halklarını ve aydın kesimleri sersemleştirerek onları özelleştirme, taşeronlaştırma, kuralsızlaştırma programına razı etmek için kafalara kazınan bu masalı, bugüne kadar milyarlarca doları iç ettikleri hâlde şirketlerini iflas noktasına getiren şirket patronları ve yöneticileri, "devlet bizi acele kurtarsın" diye ortaya atılarak kökünden çürüttüler. Kapitalist medyanın "devlet müdahale etmezse felakete sürükleniriz" yaygarası eşliğinde harekete geçen kapitalist devletler, dünya tarihinin en büyük şirket kurtarma programını başlattı. Emekçilerin ücret, sağlık, eğitim, emeklilik alanındaki en küçük taleplerine "ekonomide kara delik yaratmayalım" diyerek şiddetle karşı çıkanlar, milyarlarca doların büyük şirketlere oluk oluk akıtılmasını alkışlarla karşıladılar.

Der Spiegel dergisinin saptamasına göre, başta ABD ve AB devletleri olmak üzere şu ana kadar kimi devletlerin şirket kurtarma harcamaları (banka garantisi verme, sermaye artırımı, batık kredilerin satın alınması yoluyla) 3,1 trilyon avroyu (5 trilyon doları) aşmış durumda. Dergiye göre, İngiltere 571, ABD 519, Almanya 500, İrlanda 400, Fransa 360, Hollanda 220, Rusya 139, Avusturya 100, İspanya 100, İsviçre 48, Norveç 41, İtalya 40, Suudi Arabistan 30, Portekiz 20 milyar avroyu bankalara ve şirketlere akıttı. ("Can the Bailout Prevent an Economic Meltdown?" [Kurtarma Planı Ekonominin Çökmesine Engel Olabilir Mi?], *Spiegel Online International*, 20 Ekim 2008). Japonya'nın, Çin'in, Güney Kore'nin, Brezilya'nın ve diğer birçok devletin aynı amaçlı harcamaları ise bu listede yer almıyor.

1978'den beri 30 koca yıl boyunca özelleştirmenin erdemlerini saya saya bitiremeyen ve "serbest piyasada her ekonomik aktör, kararlarının sorumluluğunu kendisi taşır: işini iyi yapan kazanır, işini kötü yapan batar" diyerek girişimcilik cakası satan sermaye çevreleri, büyük bir yüzsüzlükle devleti kendilerini kurtarmak üzere sahneye açık açık davet ettiler. 30 yıldır perde arkasından kapitalistlere her türlü desteği verirken ekonomiye emekçilerin lehine en küçük bir müdahaleyi ısrarla reddetmiş olan devlet de, bu çağrıya derhâl uydu ve kamunun kaynaklarını bankalara, şirketlere açık açık peşkeş çekti. Sermaye ile devlet arasındaki ortak yaşam (sembiyoz) ilişkisi bir kez daha fütursuzca sergilendi. Kapitalist şirket sahiplerinin ve yöneticilerinin zararları kamu tarafından üstlenildi, bankalar ve şirketler tekrar kârlı hâle getirildikten sonra sahiplerine teslim edilmek üzere koruma altına alındı.

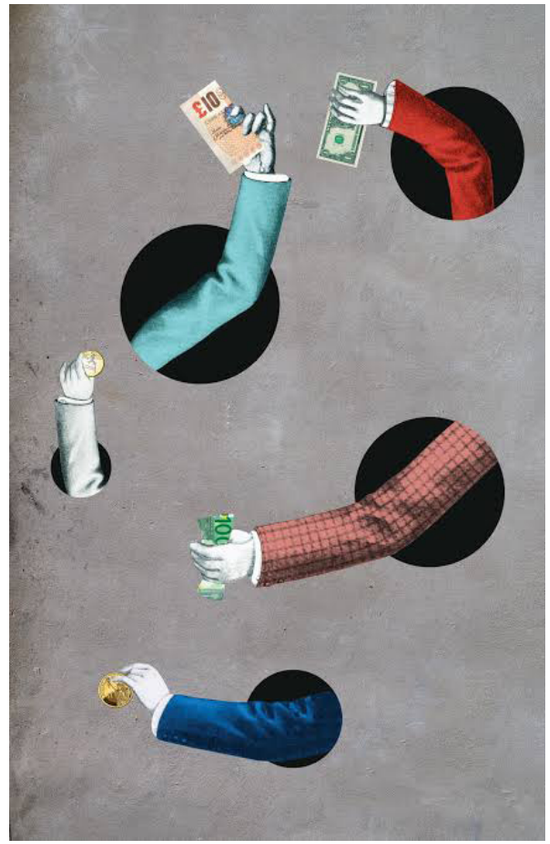

ABD, AB ve diğer kapitalist ülke yönetimlerinin şirketlere hissedar olması, batan şirketleri devletleştirmesi hiçbir şekilde kapitalizmin mantığı dışına çıkmıyor ve kapitalizme karşı emekçiler lehine bir düzenleme anlamına gelmiyor. Kapitalizmin bütün temel özellikleri devam ediyor. Birincisi, her ne pahasına olursa olsun sermaye birikimi hâlâ toplumun en yüce amacı olarak benimseniyor. İkincisi, üretim ilişkileri yine emeğin metalaştırılmasına, işçi sınıfının ve emekçilerin sömürülmesine dayandırılıyor. Üçüncüsü, kapitalistler yatırım ve üretim kararlarını azami kâr amacına uygun olarak belirlemeye devam ediyorlar. Dördüncüsü, kapitalist özel mülkiyet her zamanki gibi kutsal sayılıyor.

Beşincisi, devlet yine sermaye birikiminin ve özel mülkiyetin koruyucusu olarak devreye giriyor ve sömürüye karşı kaçınılmaz olarak sınıf mücadelesine girişen işçi sınıfının ve emekçilerin bastırıcısı rolünü üstleniyor. Altıncısı, rekabete ve piyasa ilişkilerinin anarşisine her şeye rağmen dokunulmazlık tanınıyor. Zaten Bush da CNN televizyonuna verdiği demeçte bu gerçekleri itiraf ederek, "Piyasa ekonomisi sistemini kurtarabilmek için piyasa ekonomisinin kurallarını bir kenara bıraktım" diyor. (*Sabah*, 17 Aralık 2008).

Daha şimdiden dünyanın belli başlı ekonomileri resesyona (gerileme, küçülme) girmiş durumda. ABD'nin resesyona Aralık 2007'de girmiş olduğunu, konuyla ilgili resmî kurum olan Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu NBER bir yıl sonra, 1 Aralık 2008'de ilan etti. İtalya, Almanya, Japonya, 15 Avrupa ülkesinden oluşan Avro bölgesi ve Rusya resesyonda. İrlanda, İzlanda ve Macaristan gibi ülkeler daha şimdiden iflas hâlinde. Otomotiv, demir çelik, gemi taşımacılığı gibi belli dallarda artık resesyondan değil, çökme veya büyük gerileme anlamına gelen depresyondan söz ediliyor ve merkez bankaları harıl harıl para bastığı hâlde dünya ekonomisinin bir bütün olarak depresyona girmesi ağırlıklı bir olasılık olarak gündemde.

Türkiye'de ise şimdi elimizde Eylül 2008 istatistikleri var. Sanayi üretiminde büyük bir düşüş görülüyor, yüzde 6.4'lük bir gerileme kaydedilmiş. Belli iş dallarına baktığımızda, örneğin tekstilde yüzde 18'lik, hazır giyimde yüzde 28'lik azalma var. Korkunç bir depresyon. Bursa, Adıyaman, Gaziantep, Kahramanmaraş, Denizli gibi sanayi merkezlerinde koca koca fabrikalar, sayısız atölye kapandı. İşsizlik zaten çok yüksek oranlardaydı, daha da berbat hâle geldi.

Krizlerin kaynağı

Krizler kapitalizmin içkin özelliğidir. Krizsiz kapitalizm olmaz. Aşağı yukarı beş yüz yıllık bir tarihi olan kapitalizm, krizleri hep içinde taşıdı ve belli aralıklarla krize girdi. Marks, Engels, Lenin ve izleyicilerinin kapsamlı biçimde açıkladıkları gibi, krizlerin temelinde üç etken vardır:

1) Hepsi sermaye birikimini hedefleyen ve piyasa için üreten rekabet içindeki şirketlerin, üretimi sınırsız derecede geliştirme eğilimi içinde olması (kapitalist üretim anarşisi);

2) Kapitalistlerin artı değeri sürekli arttırma ihtiyacının, yani sömürüyü yoğunlaştırmasının onları işçi sınıfını görece ve mutlak olarak yoksullaştırmaya yöneltmesi (azamî kâr güdüsü); buna karşılık, artı değeri gerçekleştirmek için, üretilen malların satılması zorunlu iken, yoksullaşan kesimlerin sınırlı tüketimi nedeniyle üretimin bir noktada engele takılması (aşırı üretime karşı eksik tüketim);

3) Toplam sermaye büyüdükçe üretilen artı değerin yetersiz kalması, kârların düşme eğilimine girmesi; buna bağlı olarak da, durgunluk ve durgunluğu aşmak için spekülasyon eğilimi.

Yani kapitalist sistemde, kapitalistler, durmadan mal ürettirdikleri kesimleri durmadan yoksullaştırırken bu malları yine onlara durmadan satmak ve üstelik kârlarını durmadan arttırmak zorundadırlar. Kapitalist sistem ne yaparsa yapsın bu çelişmelerin üstesinden gelemez, günün birinde krize girer.

Kapitalist sistemin varoluş koşullarını oluşturan, işleyiş tarzını meydana getiren söz konusu nedenlere bağlı olarak, bolluk içinde yokluk yaşanır, küçük bir azınlık zenginleşirken nüfusun büyük çoğunluğu yoksullaşır, toplumsal kutuplaşma ve tekelleşme artar, işsizlik yayılır, mali spekülasyonlara ve borsa oyunlarına dayalı kumarhane ve soygun ekonomisi gelişir, yaşam kalitesi düşer, savaş eğilimi güçlenir, doğa tahrip edilir.

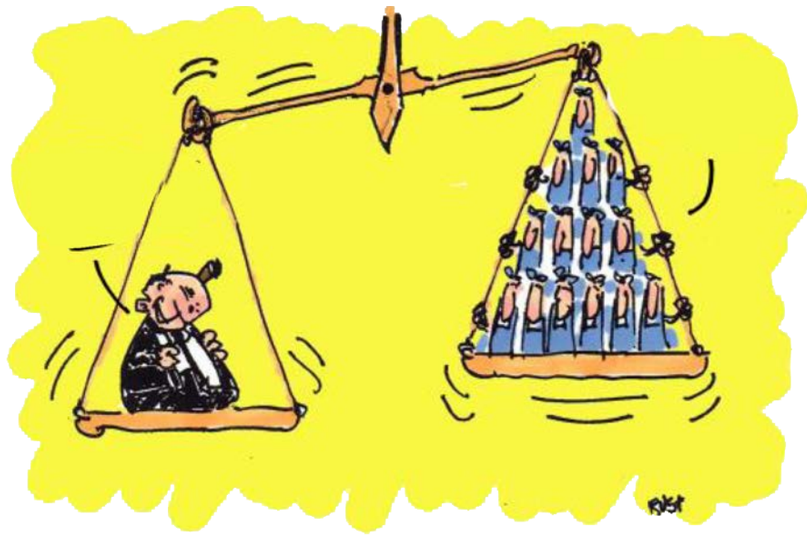

Ekonomik dalgalar

Kapitalizmde işlerin açıldığı, üretimin ve satışların arttığı, kârların patladığı yükseliş dönemlerini; işlerin kapandığı, üretimin ve satışların azaldığı, işsizliğin patladığı, kârların düştüğü kriz, durgunluk ve gerileme dönemlerinin izlediği 3-5 yıllık, 7-10 yıllık görece küçük çaplı ekonomik dalgalar veya 40-50 yıllık, 50-60 yıllık görece büyük ekonomik dalgalar ayırdedilebilir.

Kondratiyev dalgaları olarak adlandırılan büyük dalgaları 19. yüzyıldan itibaren ele alırsak kapitalizmin tarihinde 1790'da başlayıp 1815'te kırılma noktasına vararak 1850'ye kadar büyük bir dalga, 1850'de başlayıp 1873'te kırılma noktasına vararak 1896'ya kadar başka bir dalga, kapitalizmin emperyalizm aşamasına ulaştığı dönemin başlangıcına denk gelen 1896'da başlayıp 1929'da kırılma noktasına vararak 1945'e kadar yeni bir dalga, 1945'te başlayıp 1973'te kırılma noktasına vararak uzatmalarla günümüze kadar gelen başka bir dalga gözlenebilir.

1945'ten itibaren altın çağını yaşayan kapitalizmde petrol krizinin damgasını vurduğu 1973'teki kırılmayı, 1982'de Meksika'yı ve Latin Amerika'yı vuran borç krizi, 1987'de Amerikan ve dünya borsalarının çöktüğü Kara Pazartesi krizi, 1989'da ABD'de yüzlerce tasarruf ve kredi fonunun iflasına yol açan kriz, 1994'te Türkiye'de kriz, 1997-1998'de Doğu Asya ülkelerini ve Rusya'yı vuran kriz, bu krizin artçı şoku olarak 1998'de ABD'de dev Long Term Capital Management fonunun çöküşü, 2001'de Türkiye'de ve Arjantin'de kriz, 2001-2002'de yine ABD'de dev Enron şirketinin çöküşü izledi.

Buna rağmen, ABD, Avrupa ve Japonya devletleri ile hizmetlerindeki İMF ve Dünya Bankası'nın piyasaya sürekli müdahalesi; özelleştirme ve kuralsızlaştırma politikalarıyla sağlığın, eğitimin, emekliliğin, enerji üretim ve dağıtımının ve genellikle devlet eliyle yapılan işlerin özelleştirilmesi; bilgi teknolojileri alanındaki atılım (bilgisayar, robot teknolojisi, internet, cep telefonu vb.); Çin'in kapitalizme kucak açması, Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'nin aynı doğrultuyu izlemesi ve hemen ardından karşıdevrimci restorasyonlarla kapitalizmin pençesine düşmesi; küreselleşme politikalarıyla ağırlıklı üretim alanının işçiliğin ve hammaddenin ucuz olduğu çevre ülkelerine (yeni sanayileşen Asya ülkelerine ve Brezilya'ya) kayması; ABD, Avrupa ve Japonya'nın finans spekülasyonlarına, türev piyasalarına, borsa oyunlarına yönelerek kâr hadlerini yükseltmesi; kredi kartlarıyla sade insanların dünya çapında kitlesel düzeyde borçlandırılarak geleceğin bugünden tüketilmesi gibi gelişmeler, durgunluk ve gerilemenin dünya çapında bir depresyona dönüşmesini bugüne kadar engelleyebildi ama artık deniz bitti gibi görünüyor. Kapitalizmin bütün dünyayı kapsayarak genişlemesi ve hayatın her alanını metalaştırarak derinleşmesi, sistemin iç sınırlamalarının tam boy işlemesini ertelese de sonuna kadar önleyemedi. Dünya kapitalizminin merkezi ABD'den başlayarak dünyaya yayılan son kriz, aslında uzun zamandır ertelenmiş, geciktirilmiş bir kriz olarak ortaya çıktı.

Kapitalizm kendiliğinden çökmez

En başarılı olduğu yükselme dönemlerinde de insanlığın büyük çoğunluğuna acılar yaşatan, onları bolluk içinde yoksulluğa ve kalitesiz bir yaşama mahkûm eden, sömürüyü, eşitsizliği, baskıyı, savaşları, israfı, doğa katliamını, yabancılaşmayı dayatan kapitalizm, başarısızlığının açıkça ortaya çıktığı kriz dönemlerinde daha da büyük acılara ve kötülüklere sebep olur.

Yine de, ekonomik kriz kapitalizmin otomatik olarak çökeceği anlamına gelmez. Çünkü kapitalizm sadece ekonomik süreçlerden oluşan bir sistem değildir. Onu ayakta tutan devlet vardır; devletin sisteme karşı çıkacak özne adaylarını öznelik bilincine ulaştırmamak için her türlü şaşırtma, yanıltma, uyuşturma, saptırma, güdüleme yöntemini beşikten mezara kadar kullanan türlü çeşitli ideolojik aygıtları vardır; yine devletin sisteme karşı çıkacak özne adaylarını ayartacak, korkutacak, dağıtacak, cezalandıracak, sopalayacak ve katledecek baskı aygıtları vardır.

Kapitalizmin çökmesi için, sermaye ve devlet koalisyonunun egemenliğini sağlayan ekonomik, siyasal, askerî ve ideolojik süreçleri durdurup ortadan kaldıracak özne adayı olan işçi sınıfının ve dostlarının özne olması, yani kapitalizmi aşacak bir bakışı benimsemesi, kapitalizmin yerine eşitliğe ve özgürlüğe dayanan yeni bir kardeşlik sisteminin, sosyalizmin kurulabileceğine inanması, bu uğurda örgütlenmesi, mücadele etmesi ve mücadelesini devrimle taçlandırması gerekir.

Eğer işçi sınıfı ve emekçi kitleler kapitalizmin bütün kötülüklerine rağmen, "Başka türlü yaşanmaz. Kapitalizm kaderdir" derlerse ve buna uygun davranırlarsa, pasif

kalırlarsa; "Biz kendi hayatımızın egemenliğini kendi elimize alabiliriz. Hayatı kendimiz kurabiliriz. Herkesin eşit, herkesin özgür olduğu; sömürünün, baskının, olmadığı; devletlerin olmadığı; sınırların olmadığı bir sistem kurabiliriz" diye düşünmezlerse; daha iyi bir hayat kurulamaz. Eğer "Para pul sahibi, eğitim görmüş, yönetim tecrübesine sahip, işletme tecrübesine sahip, devlet tecrübesine sahip insanlar bizleri yönetmek zorundadır. Biz de onlara boyun eğeriz. Bize ne bu işlerden" derlerse, kapitalizm yıkılmaz. Bu iş kendiliğinden olmaz. Yani işçi sınıfının, emekçi insanların özne olarak, "Hayır! Biz başka bir sistem kurmak istiyoruz." diye ortaya çıkması ve gereğini yapması şarttır.

İşçi sınıfının ve emekçi halkın daha en baştan, işçi çıkarmayı yasaklayarak; çalışma saatlerini azaltıp işsizlik belasını ortadan kaldırmaya girişerek; işyerlerinin yönetimini işçi kollektiflerinin denetimine geçirerek; uzmanların bilgi ve görgüsünden yararlanarak; demokratik usullerle belirlenmiş ekonomik bir planla sanayi, tarım ve hizmet üretimini teşvik ederek; kamu yatırımlarını hızlandırarak; üretim ve tüketim kooperatiflerine ağırlık vererek; küçük ve orta sanayi işletmelerine sistemli ve kapsamlı kolaylıklar getirerek; özelleştirilmiş işletmeleri tekrar devlete devrederek; bütün bankaları ve mali işletmeleri devletleştirerek; bu köklü adımlarla işçilerin, emekçilerin, köylülerin, bütün yoksul ve sabit gelirli kesimlerin krizden en az şekilde etkilenmesini sağlayarak, nimetlerin ve külfetlerin yurttaşlar arasında eşit şekilde paylaşılmasının yolunu açarak krizden bir çıkış olabileceğini savunması, böyle bir ekonomi politikasını yürütmeye hazır olarak siyasal iktidarı üstlenmeye talip olması gerekir.

Olasılıklar

Kapitalizmin son 30 yılına damgasını vuran neoliberalizm bütün tezleriyle çöküyor. Kapitalizmin bütün gerekçeleri pratikte çürüyor. Kapitalistler eski yöntemlerle yönetemiyorlar. Bu açık. İşçi sınıfı ve emekçi halk eskisi gibi yaşamak istemiyor. Bunun belirtileri de ortada. Belçika, Yunanistan, İtalya, Fransa, Almanya ve Türkiye'de işçilerin ve emekçilerin grev ve gösterileri, Kürt halkının mücadelesi, Yunanistan'daki gençlik isyanı, Irak, Afganistan, Filistin, Lübnan direnişi, Latin Amerika'daki hareketlenme bu belirtiler arasında.

Kapitalistlerin eskisi gibi yönetememelerine, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin eskisi gibi yönetilmek istememelerine, bu iki etkene bağlı olarak gelişebilen emekçi kitlelerin eylemliliğindeki büyük bir artış devrim olasılığını gündeme getirir. Denklemi değiştirecek olan asıl etken, budur: işçi sınıfı ve emekçi halk eylemlerinin olağanüstü artışıdır. Böyle bir eylemlilik artışı sadece bize bağlı olmayan nesnel ve öznel süreçlerin ürünüdür ama bizim aydınlanma, örgütlenme ve mücadele çalışmalarımız da bu süreçlerin çok önemli öğeleridir.

Öte yandan, kapitalizmin bugünkü krizi, 1945'ten bu yana dünya hegemonyasını elinde tutan; 1970'lerden beri gerileme süreci içerisinde olduğu hâlde, 1989-1991 karşıdevrimleriyle sosyalist sistemin yıkılmasından, yani Soğuk Savaş'taki Amerikan zaferinden sonra, gerilemesini durdurmak ve hatta hegemonyasını mutlak bir imparatorluğa çevirmek üzere hamle yaparken Irak'ta tökezleyen ABD emperyalizminin hegemonyasını kaybetmeye başladığı, çok kutuplu bir dünya düzenine gidişin belirtilerinin çoğaldığı bir döneme rastladı.

Krizin bu süreci hızlandırması beklenebilir. Devletler arasında korumacılık eğilimlerinin güçlenmesi, büyük güçler arasındaki hegemonya mücadelesinin kızışması, bunun da silahlanma ve savaş politikalarını daha da belirginleştirmesi olasılığı güçlenebilir.

Tarihsel olarak baktığımızda, kapitalizmin büyük krizlere girdiğinde, krizden çıkmak için zaten esas olarak silahlanma ve savaş politikalarına sarıldığını görürüz. Kapitalizm militarizm ve emperyalizmden ayrılmaz. Sınıf olarak, emekçi kitleler olarak, halklar olarak devrimci bir atılımla kapitalizmi aşacak duruma gelemezsek, kapitalizm daha önceleri hep yaptığı gibi, I. Dünya Savaşı'nda, II. Dünya Savaşı'nda, sayısız bölgesel savaşları ve emperyalist müdahaleleri de içeren Soğuk Savaş'ta yaptığı gibi, insanlığı yeniden büyük kırımlara, kıyımlara, felaketlere sürükleyebilir, hatta insanlığı yok oluşa mahkûm edebilir. Yani devrim yapamamanın cezası çok ağır ve hatta bütün insanlık için telafisi imkânsız bir yıkım olabilir. Bir başka olasılık da budur.

Kapitalizmin krizini yeniden devrimler için, yeni devrimler için bir imkâna çevirebiliriz. Bu imkânı gerçekleştirebileceğimiz bilinciyle hareket etmek: bize düşen sınıf, halk ve insanlık görevi budur.

Bilsay Kuruç'un Cumhuriyet gazetesinde 24 Ocak kararlarıyla ile ilgili olarak 24 Ocak 2022 tarihinde yayınlanan incelemesi

24 OCAK HAS KAPİTALİZMDİR

Başlarken

Bir açıklama ile başlayalım. 2000 yılına girilirken birçok yerde 21. yüzyılın nasıl bir çağ olacağı düşünülüyordu. Yeni cep telefonları, bilgisayarlar herkese bunu konuşturuyordu. Yeni teknolojiler hızla zihinlere yansıyordu. Üniversitede, çevremizde bu gözlemlerle o ilk on yılı tamamlarken birdenbire başka bir "olay"la karşı karşıya kaldık. Dünya kapitalizminin "Büyük Çöküş"ü geliverdi: 2008. Amerika'dan başlayarak kapitalizmin ekonomik modeli çökmüştü.

Yaptığımız değerlendirmeler o tarihte şu noktada toplandı: Birincisi, Türkiye takvimle 2000'lere girmiştir, ama zihin yapısıyla henüz 21. yüzyıla girememiştir. Dava, düşünce ve çözümleriyle 21. yüzyılın yeni dünyasında toplum olarak yer alıp ilerleyebilmektir. Bunun için önce bilimin tezlerine gereksinme var. Bilimin süzgecinden geçen tezlere. Toplumlar tezlerle kendilerini aşabilirler. Aylık, günlük görüşlerle değil. 21. yüzyıla girebilmek için bilim çevrelerinin kılavuzluğu lazım.

Çöküş modeli

İkincisi, Türkiye'nin 1980'den sonra kaynaştığı model de bu "Çöküş"ün içindedir. Toplumun 21. yüzyıla doğru ilerleyebilmesi için yeni bir bakış ve ekonomi modeli ile önünün açılması lazım. Planlamanın kılavuzluğu bu noktada tarihî bir değer taşıyacaktır. Teklifimiz budur.

Bu düşüncelerle Ankara'da, Mülkiye'de gönüllü bir çevre oluştu: 21. Yüzyıl İçin Planlama Grubu. Tarih 2011. O günden bugüne, hemen tümü YouTube'a kayıtlı, kesintisiz bilimsel toplantılar yaptık. Şimdi, salgın koşullarında çevrimiçi olarak cumartesi konferansları ile devam ediyoruz. Vurguladığım iki gözlem 2022'ye gelirken daha da berraklık, somutluk kazandı. Arkadaşlarımla birlikte, *Cumhuriyet*'e yazmaya oradan geliyoruz. Gazetenin Milli Mücadele ve Cumhuriyet Devrimi'nin bütünlüğünden, uygarlık yolundan doğan özelliği bu kararı şekillendiriyor. İki haftada bir burada buluşacağız.

Türkiye'ye yakın ort. eğitim düzeyine sahip ülkeler ve gelir düzeyleri

Sıralama (Eğitime göre)	Ülke	Ort. eğitim yılı (2010)	Kişi başına gelir (2012)
118	Gana	7.0	1.684
119	Kenya	7.0	1.541
120	Vanuatu	6.7	3.960
121	Zambiya	6.7	1.358
122	Tayland	6.6	7.722
123	Türkiye	6.5	13.710
124	Tunus	6.5	8.103
125	Honduras	6.5	3.426
126	Mısır	6.4	5.401
127	Namibya	6.2	5.973

Kaynak: Human Development Index HDI

Nasıl yazmalı?

"21. Yüzyıl İçin Planlama"nın ilkesi şu oldu: Geçmişin nostaljisi yok! Bugünden şikâyetle vakit geçirmek yok! Geçmişin esin kaynaklarını elbette esirgemeyelim. Ama gelecek zamana yönelelim. Ülkenin bugünkü "sürrealist" tablosunu biliyoruz. Gerekince, yorumlayalım. Ama, buna hapsolmayalım. Şimdi yazarken de ilk vurgulanacak nokta bu oluyor.

İktisatçı, biliyorsunuz herkesin kolay aşina olmadığı bir özel dille (jargonla) konuşur, yazar. Adeta din adamları gibi. O dille dualar eder, ekonomiden ayetler okur. Fetva da verir. Ancak, bu kimlikle yazarken iki açmazı vardır: Yorum yaparsa, onun o özel diliyle karşılaşan okuyucu yazıyı az sonra terk edebilir. İlk açmaz bu. İkincisi, "herkes anlasın" diye sadeleştirmeye yönelirse basitliğin girdabına kapılabilir, bilim katından uzaklaşır. Kısacası, ikisi arasındaki "makas"ın ayarını tutturabilmek gerekiyor.

Geçiş dönemi

Bir üçüncü zorluk, bilgi meselesinde. Son 10-15 yılda "veri âlemi" hızla fena hâlde büyüyor. Analitik düşünce bu hıza yetişmeye çalışıyor. Eski bilgiler üzerine inşa edilen düşünce yapıları eskime ile karşı karşıya. Bugünün bilgilerini doğru okumaya çalışırken bunların 10-15 yıl sonra belki de işe yaramayacağını düşünmek lazım. Bilim hızlanarak koşarken güncel bilgi alanına yaptığı yığınakla hacimli bir belirsizlik de yüklüyor. Herhalde ilginç bir geçiş dönemindeyiz.

Burada 2011'den başlayan toplantıların uzman görüşlerine de yer vereceğim. Arkadaşlarımın katkılarını da, kendi görüşlerimi de dile getireceğim. Berraklaşmak gerekiyor. Açıklar, zaaflar, potansiyeller tartışılmalı ki "bilimsel formlar" üzerinde konuşabilelim. Okuyucunun katkıları ufkumuzu açacaktır.

'Cari açık'

Biz iktisatçılar uzun süredir ekonominin dünya ile alışverişi içinde ortaya çıkan "açık" (cari açık) ile yakından ilgileniyoruz. Yorumlara başlarken gözümüz hep bu döviz açığındadır. Bu açık, ekonomideki buzdağının gözle görünen kısmıdır. Buzdağının (dış borçluluğun) büyüklüğü "uluslararası yatırım pozisyonu"na, oradaki (stok) açığa bakınca biraz daha iyi anlaşılır. Bu, dünyaya olan yükümlülüklerimizin oradaki varlıklarımıza göre hep artıyor olmasından doğan döviz açığıdır. İşte öncelikle bunlarla meşgulüz. Döviz açıkları bedeli (faiz, prim vb.) artık ne olursa, dünya sermayesine ödenerek finanse edilebiliyor.

Kim ödüyor? Günümüzde meslektaşlar buna pek eğilmiyorlar. Bir bilene soralım. Cumhuriyet tarihinin en dikkate değer İktisat Vekili Mustafa Şeref (Özkan) Bey 1930'da kulaklara küpe olacak saptamayı yapmış. Osmanlı'nın son 80 yılını analitik olarak doğru okuyan tecrübesiyle. Kendi sözleriyle, "bir memleketin ticaret muvazenesi (dengesi) açığını o memlekette yaşayanlar içinde daha az kazananlar öder. Çünkü..." Analizin devamını merak edenler bulacaktır.

Topluma yönelmeli

İktisatçının meşgul olduğu başka açıklar da var. Teknoloji açığı önde geliyor. İktisatçı bunu ölçüp biçmeye giriştiği zaman mühendisle işbirliği yapmak durumundadır. Ararsak başka açıklar da saptayabiliriz. Acaba en çok kafa yormamız gereken hangisi?

Bilançolara bakmaktan topluma, insanlara bakmaya yönelirsek farklı şeyler göreceğiz. Düşünelim, 1960 ile 1980 arasındaki 20 yıl, birçok özelliği yanında, Türkiye'de bir "razı olmayan insan" tipinin ön plana çıktığı, çoğaldığı, şekillendiği, toplumsallaştığı zaman olmuştu. Bu yaşanmıştı. "Sosyal gelişme ekonomik gelişmeyi aşıyor"du. 1980'de bunu tersine çeviren güçler sahneye çıktılar. Kendi kadrolarını oluştururken yeni modellerinin "olmazsa olmaz"ı bir tabanı, "razı olan insan"ın kitleselleştiği dönemi yaratmaya koyuldular. 1980'de nüfusumuz kırk milyondu. Aradan geçen 40 yılda nüfusa bir kırk milyon kişi daha eklendi. Şimdi, özellikle çeşitli uluslararası insani gelişme tablolarına baktığımız zaman, çıplak gözle şu görünüyor: Gerçek açığımız "insan açığı"dır. Toplumun "razı olan insan"a ayarı adeta bir mühendislik projesi gibi, atılan temelden sonra inşa edilmiş, 2000'lerde yapı görünmüştür. Bilançolardan okuduğumuz döviz açığı da bu yapıdan türeyen bir şeydir. Döviz açığının dünyadan finansmanı vardır, ama insan açığının oralardan finansmanı yoktur, olamaz. Kapatılması yıllara bağlı, büyük iştir.

'Yapabiliriz!'

Şimdi okuyucu "Kardeşim, bunları anladık. Zaten çoğunu biliyoruz. Sen bize 21. yüzyıl diyorsun, bilim diyorsun, planlama ve başka bir ekonomi diyorsun. İyi güzel de ülkenin hâli malum. 21. yüzyıl ve ötekiler dağın arkasındaki dava. Hele şu yangından bir çıkalım, sonra bakarız. Sen bize bugünü anlat. Anketleri filan değerlendir" mi diyecektir? Yoksa farklı mı düşünecektir? Bunu ben de merak ediyorum.

Grubumuzun şimdi aramızda olmayan değerli üyesi Aykut Göker şöyle demişti: "Daima sıfırdan başlamak mümkündür, hatta zorunludur." Planlama da zaten "Yapabiliriz!" demektir.

21. Yüzyıl Planlama Grubu olarak, 29 yıl önce katledilen aydınımız Uğur Mumcu'yu saygıyla anıyoruz. Böyle bitirelim.

Pili bitmiş bir ekonomi modeli

Tesadüf, bugün 24 Ocak. 1980'in yıldönümü. Simgeleşmiş bir tarih. "24 Ocak" Türkiye ekonomisine ait temel kararların artık dünya sermayesi tarafından alınacağını

duyuran belgedir. Hem bir bildiri, hem de bir çerçevedir. Anlayanlara, "Bu çerçevenin içi doldurulacaktır ve bir kapitalizm modeli ortaya çıkacaktır" demekte idi. Geçen 42 yılda içi dolduruldu ve ekonominin değişmeyen modeline toplum ve siyaset boyutları eklendi. (İlginçtir, 1980 başında doların 35 TL civarındaki kuru birden 70 TL yapılarak dünya sermayesinden "Aferin!" alınmıştı. 42 yıl sonra, TL işlemlerinin artık hep doların (dövizin) değerine göre ayarlanacağı bugüne geldik ki, TL işlemlerini "ekonomik kararlar" olarak da okuyabiliriz.)

24 Ocak 1980, böylece ülkenin sermaye sınıfını da tarihî bir göreve çağırdı: "Planlama dönemi kapanacak, göreve hazır ol!" çağrısı. 1960-1980 döneminde planlama "Herkese kaynak var, yapabiliriz" demekti. Sermaye sınıfına müjde olan 1980 "Herkese kaynak yok"a geçişin başlangıcı oldu. En geniş anlamıyla.

Değer yargılarını kenara koyalım. İktisatta her tercihin, kabulün bir bedeli olur. Sermaye sınıfının bu kuvvetli tercihini ("Herkese kaynak yok") toplum kabul ederse bedelini öder. Ne ile? Emeğin sürekli olarak sermayeye kaynak aktaracağı süreçlerin kurulması ile. Hangi süreçler? Herhâlde daha sonra konuşacağız. Şimdilik şunu görebiliriz: Sermaye sınıfı bu sürekli aktarma sayesinde bünyesine yeni yeni katmanlar ekleyerek büyüdü. Ve toplum bu ödemeyi hiç aksatmadı. Bu ödeme ile toplumda "razı olan insan" kitleselleşirken sermaye de bunun ekonomideki izdüşümü olan "ucuz emek" sevdasını büyüttü ve kırk yıllık bir kara sevdaya dönüştürdü. Bugün berrak görünüyor, ucuz emek sermayenin üretim profiline damga vurdu.

İktisatçı Keynes şöyle yazmıştı (1936): "Pratikten gelen insanlar, yani kendilerini her türlü entelektüel etkiden arınmış sayanlar aslında pili bitmiş ("defunct") bir iktisatçının köleleridir." Dünya kapitalizminin (saygıdeğer bir ustanın 20. yüzyıl başlarındaki tanısı ile) "son aşama"nın da "ileri aşaması" diyebileceğimiz modeli 1970'lerin sonlarında başlamıştı. Ve 2007-8'de içinden patladı, çöktü. Pili bitmişti!

Kapitalizmin karar merkezleri Amerika'da süratle müdahale ettiler, finans sermayesini tartışılmaz öncelikle kurtarma operasyonlarına odaklandılar. Avrupa biraz gecikmeyle bunu izledi. O tarihten beri durumu sadece idare ediyorlar ve gözlerini, kulaklarını yeni bir çöküş olasılığına karşı açık tutuyorlar. Bir örtülü alarm tablosu. Aynı tarihte Türkiye ekonomisinde pili biten şey de "24 Ocak"tı. Kapitalizmin dünya modelinin bir "cüz"ü idi. (Modeli vaktiyle kutsamış olan Bayan THATCHER da zaten "Toplum diye bir şey yoktur!" dememiş miydi?)

Türkiye'nin siyaset topluluğu ("pratikten gelen insanlar") tabloyu okuyamadı ya da okumayı göze alamadı. Üstelik 2011'de Devlet Planlama Teşkilatı siyaset topluluğunun onayı ile adı silinerek kapatıldı. Pili bitmiş model sürdürüldü. Toplumun insan açığı işsizliğin de artışıyla büyüdü. Kitlesel olarak "razı olan" taban (ülkenin gerçek açık potansiyeli) genişledi.

1980'de başlamış, son 20 yılda ana hatları belirginleşmiş model "has kapitalizm"dir. Türkiye'ye özgü öğelerle elbette iç içedir. Dünya kapitalizmi son 30 yılda her ülkenin özgün renklerine paletinde yer veriyor. Ama, ekonomide aynı resmi yapıyor. Meslektaşlarımız arasında ekonomi alanını izole ederek "kapitalizm" terimini kullanmayan, kim bilir belki bir yumuşaklık (!) arayarak yaşanan modele "piyasa ekonomisi" diyenler çoğunlukta olabilir. Bununla insanı "toplum hâli"nden çıkarıp alıp piyasalar âlemine yerleştiriyoruz. Orada tanımlıyoruz. İnsana "En yüce değer piyasalardır!" dedirtiyoruz. Böylece, bir bütünün bileşenleri olan ucuz emek, işsizlik ve niteliksizleşmenin toplamından "razı olan insan" elde ediliyor.

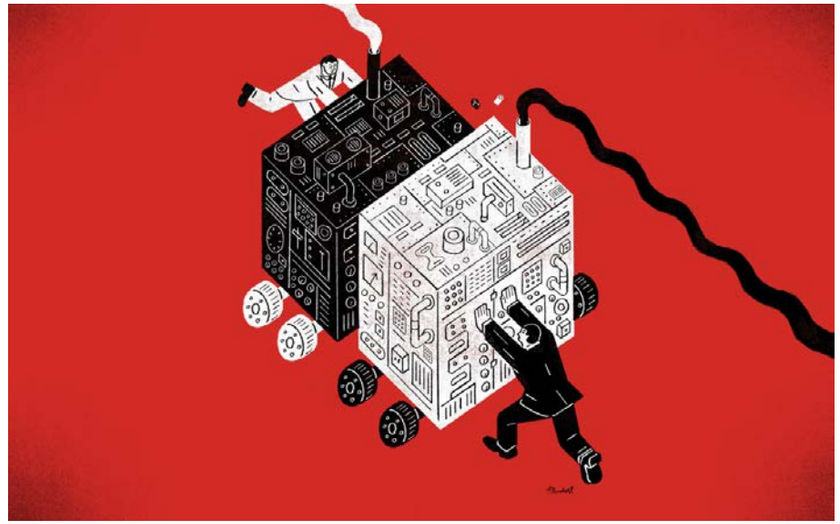

NEOLİBERAL DÜNYADA DERİNLEŞEN YOKSULLUK

NURDAN BÜRÜNGÜZ

Yoksulluk tüm toplumlarda, üzerine araştırmalar yapılan, azaltma çabası ile politikalar geliştirilen çok boyutlu bir sorundur. Tarihin her döneminde farklılık gösteren yoksulluğun geçmiş yüzyıllarla kıyaslandığında günümüzde oransal olarak azaldığını söyleyebiliriz. Ancak, Dünya Bankası'nın verilerine göre 2019'a kadar düşüş gösteren ve o yıl için yüzde 8,4 olan aşırı yoksulluk oranı covid-19 salgınının derinleştirdiği krizle birlikte küresel düzeyde artarak 2020 ve 2021'de yüzde 9,4 oldu. Bu verinin günde yalnızca 1,9 dolar altında gelirle yaşamaya çalışanları, yani en dipteki yoksulları, daha açık bir ifadeyle açlık sınırı altında yaşayanları kapsadığını hatırlatalım[1] . Buna göreli/nispi yoksulları, yani açlık sınırının üzerinde bir geliri olsa da gıda dışındaki ihtiyaçlarını yeterince karşılayamayanları da eklediğimizde, dünya nüfusunun yaklaşık yarısının yoksul olduğunu görüyoruz.

Dünya Bankası'nın 2020 yılında Yoksulluk ve Paylaşılan Refah Raporunu yayınlaması üzerine Başkan David Malpass rapora ilişkin açıklamasında salgın ve küresel ekonomik durgunluğun dünya nüfusunun yüzde 1,4'ünün aşırı yoksulluğa düşmesine neden olabileceğini belirterek 2021 yılı sonunda 150 milyon kişinin sefalete sürüklenmiş olabileceğini öngördüklerini söylemişti (World Bank Group). Dünya Çalışma Örgütü (ILO) ise benzer bir öngörüyü işsizlik üzerinden yaparak en kötü durumda 24,7 milyon kişinin küresel düzeyde işsiz kalacağını açıklamış, ancak 2021 yılında yayınlanan raporda bu sayı 33 milyon olarak belirtilmiş, 81 milyon insanın da işgücü dışında kaldığı yazılmıştı. Dolayısıyla dünyada covid-19 salgını ile birlikte yoksulluğun arttığı apaçık ortada.

Salgın sürecinin yoksulluk açısından seyri ülkeden ülkeye değişiklik gösterdi. Örneğin Almanya, vatandaşlarını salgının etkilerinden korumak ve salgının sosyal ve ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla Sosyal Koruma Paketi tasarladı. Bu paket esnaf ve serbest meslek sahibi olanlar için temel güvenlik, kısa süreli çalışma ödeneği, çocuk destek ödeneği, vatandaşlara destek sunanların ve sosyal hizmet sağlayıcılarının korunması, virüse karşı eşit mesleki güvenlik önlemleri gibi temel konuları içeriyordu. (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2020. Akt: Birinci ve Bulut, 2020). Tabii bu, Almanya'da yoksulluk olmadığı anlamına gelmiyor. Almanya'da yoksulluk oranı 2019'da yüzde 15,9 düzeyindeydi. Ülkenin kuzeyinde ise bu oran yüzde 17,4'e yükseliyordu[2]. Amerika'da ise güvencesiz çalışan ve düşük sosyoekonomik düzeydeki kişilerin sağlık hizmetlerine ulaşmalarında sorunlar olduğu ve ayrıca Amerikan toplumunun yüzde 26'sının geçen yıl içinde ödeme güçlüğü çektiği için sağlık hizmetlerini almayı erteledikleri basına yansıdı[3]. Ayrıca, gıda bankalarına başvuranların sayısının yüzde 60 oranında arttığı, üstelik her 10 insandan 4'ünün ilk kez gıda yardımı için başvurduğu bilgisi paylaşıldı[4].

1 Tablo için bkz:
https://public.flourish.studio/visualisation/4517134/

2 Bkz: *DW*, Almanya'da yoksullukta rekor artış, 20.11.2020
https://www.dw.com/tr/almanyada-yoksullukta-rekor-art%C4%B1%C5%9F/a-55676521
Erişim Tarihi: 29.04.2022

3 Bkz: *New York Times*, As Coronavirus Deepens Inequality, Inequality Worsens Its Spread, 16.03.2020
https://www.nytimes.com/2020/03/15/world/europe/coronavirus-inequality.html
Erişim Tarihi: 29.04.2022

4 Bkz. *Euronews*, ABD'de yoksulluk: Pandemi nedeniyle gıda bankaları önündeki kuyruklar uzuyor, 8.12.2020
https://tr.euronews.com/2020/12/08/abd-de-yoksulluk-pandemi-nedeniyle-g-da-bankalar-onundeki-kuyruklar-uzuyor
Erişim Tarihi:29.04.2022

Türkiye'de yoksulların durumu

Covid-19 salgını Türkiye'ye sıçradığında, ülke ekonomisi durgunluk yaşıyordu. Salgının sosyal ve ekonomik etkileri, çalışma ve sosyal yardım alanlarında uygulamaya konan geçici önlemlerle azaltılmaya çalışıldı. Bunun için çalışma yaşamında ücret sübvansiyonları, hastalık izni için sübvansiyonlar ve işten çıkarmalara karşı önlemler alındı. İşten çıkarma, 16 Nisan 2020 tarihinde 4857 sayılı Kanuna eklenen geçici madde ile yasaklandı ve bu yasak 2021 yılının Temmuz ayında kaldırıldı. Ancak, emekçiler açısından değerlendirildiğinde olumlu gibi görünen işten çıkarma yasağı fiili olarak çalışanların gelir kaybı yaşamasını engellemediği gibi, çalışanları ücretsiz izne çıkarmak patronlar açısından işten çıkarmanın maliyetsiz bir alternatifi oldu.

Bu noktada işsizlik ve istihdam oranlarını da göz önüne almak gerekiyor. TÜİK'in Nisan 2020[5] İşgücü İstatistiklerine göre mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki döneme göre 0,7 puan artarak yüzde 13,8; istihdam oranı bir önceki döneme göre 1,6 puan azalarak yüzde 41,0; işgücüne katılma oranı ise 5,7 puanlık azalış ile yüzde 47,2 olarak açıklanmıştı. 2022 Ocak ayında ise işsizlik oranı yüzde 11,4; istihdam oranı yüzde 46,5; işgücüne katılma oranı ise yüzde 52,6 olarak açıklandı. Öte yandan DİSK Araştırma Merkezi, TÜİK ile İŞKUR'un işsizlik verileri arasında yaklaşık 1 milyon farkın olduğunu, İŞKUR'a göre Şubat 2021 ile Şubat 2022 arasında kayıtlı işsiz sayısının 325 bin kişi arttığını açıkladı. Dolayısıyla TÜİK'in verileri, gerçeği gizleme çabasıyla çarpıtılmış rakamlardan oluşuyor. Üstelik bu durum son aylarda enflasyon oranları konusunda daha da görünür hâle geldi. Nitekim, 2020 yıl sonu enflasyon oranını TÜİK yüzde 14,60; Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) ise yüzde 36,72 olarak hesaplamış ve bunun üzerine TÜİK farklı gerekçeler göstererek ENAG'a dava açmıştı[6].

Fotoğraf: Jonathan Mchugh

Enflasyon ise her geçen gün yükselmeye devam ediyor. DİSK-AR'ın farklı gelir gruplarının enflasyonu farklı düzeylerde yaşadığına ilişkin açıklaması çok çarpıcı. Buna göre ortalaması yüzde 89,1 olan gıda enflasyonu, Türkiye'nin en yoksul yüzde 20'lik grubunda yer alan insanlar için yüzde 131,6; en varsıl yüzde 20'lik gelir grubundaki insanlar için yüzde 65,5 düzeyine ulaştı[7]. Açlık sınırı ise asgari ücreti aşmış durumda.

Çalışmak yoksulluktan kurtarmıyor

Gelişen kapitalizm ve serbestleşme süreci içerisinde yoksullar hep yönetenlerin insafına bırakıldı ve kendi kaderlerini tayin etmeleri noktasında özne olabilmeleri engellendi. İstihdama serbest erişim konusu, bu konunun tarafları olan yoksullar ve patronlar açısından ele alındığında hiç de eşit olmayan ve çoğunlukla patron lehine sonuçlanan iş ilişkilerinin temelini oluşturdu. Zira, emekçinin satabileceği tek şey emek gücüydü ve bunun fiyatını belirlemek onun tasarrufunda değildi. Patron, karşısında yığınla emekçi dururken en düşük ücrete çalışacak olanı tercih edecektir. Emekçiler bu düşük ücretlere razı olurlar. Çünkü emekçiler çalışmak zorundalar ama patron istediği ücreti kabul edecek bir işçi bulana kadar bekleyebilir. 19. yüzyılda durum tam da böyleydi ve istihdama serbest erişimle birlikte ortaya çıkan işçi ve patron arasında iş sözleşmesi politik bir tahakküm ilişkisi içerisinde işçilere dayatıldı. Bu dayatmaya karşı yürütülen mücadeleyle birlikte Avrupa'da 1848'de çalışmayı kendini gerçekleştirmenin aracı olarak gören anlayış görkemli bir biçimde ortaya çıktı. Yani işçilerin artık talepleri vardı. Onlar asgari bir ücret, çalışma hakkının korun-

5 Nisan 2020 dönemsel sonuçları Mart, Nisan ve Mayıs aylarını kapsamaktadır (TÜİK, 2020).

6 Bkz: Cumhuriyet, TÜİK, ENAG'ın verilerinin yayınlanmaması için dava açtı, 22 Ocak 2022, https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/tuik-enagin-verilerinin-yayinlanmamasi-icin-dava-acti-1903152

7 Bkz: DİSK-AR,Emekçinin enflasyonu üç haneli, 5 Mayıs 2022. http://arastirma.disk.org.tr/?p=8639

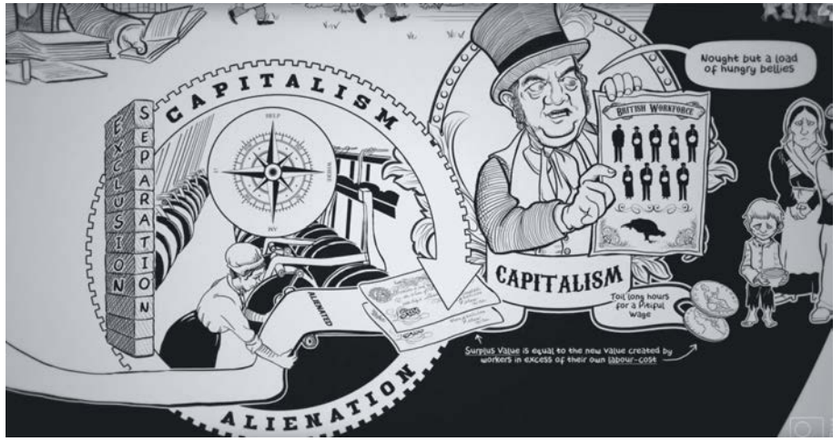

ması, çalışma süresinin azaltılması gibi taleplerle adalet istediler. Bu süreçte insanların bu talepleri iş örgütlenmesine yönelik olmaktan ziyade erzak maliyetlerinin düzenlenmesi ve çalışmalarının daha iyi bir düzeyde ücretlendirilmesiydi.

1848 yılında işsizlerin sayısının artması sonucunda çalışma hakkı ve dolayısıyla devletin herkese hak ve koruma sağlamak zorunda olduğu fikri yayıldı. Bu süreç devlete yepyeni anlamlar yükledi ve artık devlet emek ve sermaye arasındaki köprüydü. Çalışma hakkının ilanı ise devlete yaşamın her alanında büyük sorumluluklar yükledi. Bugün artık her toplumsal sorunun öncelikli muhatabı olarak devleti görmemizin altında bu tarihsel süreç var.

18. yüzyılda zenginliklerin büyüme unsuru olarak icat edilmiş olan emeğin, yani çalışmanın günümüzde herkes için yoksulluktan kurtulmanın bir aracı olarak işlev görmediği aşikâr. Diğer taraftan, teknolojik ilerlemeler sayesinde her geçen gün çok daha az insan emeği kullanarak çok daha fazla iş yapılabiliyor ya da ürün üretilebiliyor. Ancak, artan dünya nüfusuyla birlikte yoksulluk gibi işsizlik de ülkelerin en önemli sorunlarından biri hâline geliyor ve yeni istihdam alanları açma gerekliliği doğuyor. Burada bir paradoks var, makinelerin insanların yerine geçtiği ve insanların işlerini elinden aldığı bir dünyada yeni istihdam alanları yaratma çabası neden? Makineler insanlardan çok daha verimli çalışabiliyorken insanlar neden hâlâ geçimlerini sağlayabilmek için istihdam edilmek durumundalar? Bu konuya bir de çalışma koşulları üzerinden baktığımızda paradoksun derinleştiğini söyleyebiliriz (Méda, 2019).

Emeğin bu dönüşümü ile ilişkili olarak değerlendirildiğinde benzer bir paradoksun yoksulluk konusunda da var olduğu görülebilir. 2022 Küresel Eşitsizlik Raporuna göre dünyanın en zengin yüzde 10'luk kesimi küresel gelirin yüzde 52'sini alırken dünya nüfusunun yarısı yüzde 8,5 pay alıyor[8]. Daha da vahim olan ise bir taraftan pandemiyle birlikte yoksulluğun gözle görülür biçimde derinleştiği tartışılırken, diğer taraftan *Forbes* dergisinin yayınladığı ve dünyanın en zenginlerinin yer aldığı listede servetlerinin katlanarak arttığı görülüyor. Örneğin, listenin başında yer alan Elon Musk'ın 2020'de 24,6 milyar dolar olan serveti 2022'de 219 milyar dolara yükseldi[9].

8 Detaylı bilgi için bkz: World Inequality Report 2022, https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2021/12/WorldInequalityReport2022_Full_Report.pdf

9 Bkz: The Richest People In The World, https://www.forbes.com/billionaires/ Erişim tarihi: 06.05.2022

Azaltılmaya çalışılan yoksulluk

İnsanın yaşaması için gerekli olan temel ihtiyaçlara ulaşamama ya da kısıtlı ulaşım olarak tanımlayabileceğimiz yoksulluk dünyanın en temel yapısal sorunu olarak önümüzde duruyor. Günümüz dünyasının yaygın ideolojisi olan liberalizmin, devlet aygıtını ekonomi dışına itme amacı güden ve odağına insandan ziyade ve insana rağmen ekonomik gelişmeyi ve dolayısıyla parayı koyan yaklaşımıyla yoksulluğun baş sorumlusu olduğunu söylemek gerekiyor. 18. yüzyıl sonrasında kapitalizmin bir sonucu olarak şekillenen yoksulluğu 1980'ler sonrasında gelişen küreselleşme odağında ve neoliberal politikaların bir ürünü olarak ele almak gerekir.

20. yüzyılda gelişen sosyal devletin koruyucu, düzenleyici ve gelir dağıtıcı işlevleri liberaller tarafından her zaman eleştiri konusu oldu. Liberalizmin yardım sunmaya razı olabildiği tek yoksul grubu yardımlar olmaksızın yaşamını devam ettirmesi mümkün olmayanlardı ve bunu her zaman hayırseverlik anlayışını besleyerek ve hak kavramından uzaklaştırarak yapmaya çalıştı/çalışıyor. Bunu yaparken de sorumluluğu emeğiyle geçinen kitlelerin sırtına yüklemekten geri durmuyor.

Türkiye'de de AKP iktidarının 2020 yılında başlattığı "Biz Bize Yeteriz" kampanyası bunun en somut örneği. Geçiş garantili köprüler için şirketlere, Kur Korumalı Mevduat hesapları için bankalara devlet kasasından milyarlar aktaran, şirketlerin vergi borçlarını silen iktidarın, konu emekçiler ve yoksullar olduğunda topu halka atması şaşırtıcı değil aslında, neoliberalizm tam da böyle işleyen bir sistem çünkü. Ancak, bu sistemin sürdürülebilmesi için toplumda rıza üretilmesi gerektiğini de vurgulayalım. Bu rıza zaman zaman zor kullanılarak yaratılsa da, devletler sosyal sorunlar dolayısıyla toplumda huzursuzluk arttığında emekçilere ve yoksullara taviz vermek zorunda da kalır. Bu nedenle, yoksulluğun yok edilmesi söylemi yerine azaltılması söylemi liberalizmin bilinçli bir tercihidir. Ancak, dünya yoksullarının çok daha fazlasına ihtiyacı var. Victor Hugo'nun Sefiller adlı eserinde de dediği gibi "yardım edilmiş yoksullar" değil, "ortadan kaldırılmış yoksulluk" hedeflenmeli. Ancak bu hedef gerçek anlamda küresel sorunları çözebilir. Diğer taraftan bu, neoliberal anlayışın doğası gereği çözebileceği bir mesele değil. Bu noktada Bertolt Brecht'e kulak vermek lazım;

...

Kim tutacak elinden bitik kişi

Birleşmek zorundadır başkalarıyla
yoksulluğa dayanamayan

Birleş sen de yoksullarla durma birleş

Yarına bırakmayanlarla bu işi...

...

Kurtulmak yok tek başına yumruktan ve zincirden

Ya hep beraber ya da hiç birimiz.

Kaynakça

Birinci, M, Bulut, T. (2020). Covıd-19'un Sosyo-Ekonomik Yönden Dezavantajlı Gruplar Üzerindeki Etkileri: Sosyal Hizmet Bakış Açısından Bir Değerlendirme. Sosyal Çalışma Dergisi, 4 (1), 62-68. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/scd/issue/54484/733978

International Labour Organization (ILO), (2020). Covıd-19 And The World Of Work: Impact And Policy Responses, Monitor 1st Edition, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_738753.pdf

International Labour Organization (ILO) (2021). ILO Gözlem: COVID-19 ve Çalışma Yaşamı, 7. Baskı, Güncellenmiş tahminler ve analiz 31 Ocak 2021 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/briefingnote/wcms_769693.pdf

Meda, D. (2018). Emek: Kaybolma Yolunda Bir Değer Mi?, İletişim Yayınları, İstanbul.

World Bank Group, (2020). Reversals of Fortune, Poverty and Shared Prosperity Report, https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34496/9781464816024.pdf

World Bank Group, (2021). Macro Poverty Outlook, Country-by-country Analysis and Projections for the Developing, Page:81. Worldhttps://thedocs.worldbank.org/en/doc/77351105a334213c64122e44c2efe523-0500072021/related/mpo-am21.pdf

EKONOMİK KRİZİN FATURASI SIĞINMACILARA MI ÇIKARTILDI?

FATMA ŞENDEN ZIRHLI

Geçen yılın Aralık ayında yaşanan döviz kurlarındaki muazzam artışın ardından ekonomik kriz ve hayat pahalılığı tırmanarak bugüne geldi. Ekonomi yangını kendini 2022 yılına girer girmez Ocak ayında elektrik faturalarını ikiye katlayan zamlarla hissettirdi. Halktan ve demokratik kitle örgütlerinden elektriğe yapılan zammın geri çekilmesi yönünde yükselen tepkiler neticesinde zammın ancak küçük bir kısmı geri çekildi. Aynı günlerde gayrimenkul piyasasında döviz dalgalanmalarına bağlı olarak büyük alt üstler yaşandı. Konut ve kira fiyatlarında da yine muazzam artışlar oldu.

24 Şubat'ta ABD ve NATO'nun kışkırtması sonucu Ukrayna'da savaş başladı. Daha da boyutlanan hayat pahalılığı bu defa Mart ayında ayçiçek yağından şekere, meyve sebzeden ete kadar yapılan zamlar karşısında halkın alım gücünü iyice azalttı. Marketlerde vatandaşların ayçiçek yağını kapıştığı görüntüler medyaya yansıdı. Yine BOTAŞ Nisan ayının başında "uluslararası gelişmeleri" bahane göstererek doğalgaza muazzam oranlarda zam yaptı. Savaşın derinleşmesiyle ve üç ayı aşkın bir süredir devam etmesiyle birlikte, dünyada başta buğday olmak üzere temel tarımsal ürünlerde gıda krizi gündeme geldi. Akaryakıt fiyatlarındaki artışlar ise dur durak bilmiyor.

Hayat pahalılığındaki bu tırmanış yükselirken bir anda sığınmacı ve göçmen sorunları gündemin baş sıralarına oturdu. Afganistan'dan gelen yüksek sayıdaki düzensiz göçmene karşı tepkiler yükselince haberlerde sınırdışı edilenler veya edilmeyi bekleyenler hemen her gün haberlere konu oldu.[1] Hayat pahalılığı konusunda demeç veren bürokrat ve politikacılar birer satır da sığınmacı ve göçmenlere yer verdi.

Yabancı düşmanlığı körükleniyor

CHP bir süredir sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesine yönelik söylemlerde bulunuyordu. Bu söylemler özellikle hayat pahalılığının doruk noktaya vardığı günlerde daha da yoğunlaştı. CHP'den sığınmacıları kendi ülkelerine göndereceklerini doğrultusunda açıklamalar yapıldı. CHP sözcüsü Faik Öztrak, 16 Nisan'da "Bu bereketli topraklarda insanlarımız açlıkla sınanıyor" diyerek marketteki ürünlerin fiyatlarını sıraladıktan sonra, konuyu sınır bölgelerinde yaşananlara getiriyor ve "Türkiye sınırlarının Peşaver gibi olduğunu" belirtiyordu.[2] Öztrak, "CHP iktidarının ikinci yılında, ülkemizdeki Suriyeli sığınmacı sorununu bitirmiş olacağız. Suriye yönetimiyle masaya oturacağız, güvenliklerini sağlayıp sığınmacıları ülkelerine göndereceğiz" diye belirtiyordu. Kılıçdaroğlu da, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı boş konuşmakla suçlayarak "Bırakın göndermeyi yeni mülteciler getiriyorlar. Sınırlarımız kevgire döndü, alsanıza tedbirleri, sınırlarımızı korusanıza" diye açıklamada bulundu. CHP genel merkez binasına sığınmacılarla ilgili dört sorudan oluşan bir afişin asılması da o günlerde gündemi iyice sığınmacı konusuna sabitledi. Afişte, Hükümete yönelik "Ya cevap ver, ya hesap ver" sloganı altında "Sığınmacıların gerçek kimlik bilgilerini ispatlamalarını talep ettiniz mi? Neden vatandaşlık dağıtıyorsunuz, neye hazırlanıyorsunuz?

1 Göç İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde Mayıs 2022 tarihi itibarıyla bu yıl Türkiye'ye giriş yapan düzensiz göçmen sayıları, uyruklarına göre şöyle sıralanıyor: Afganistan 37559, Suriye 12405, Pakistan 3890, Filistin 3329, Bangladeş 1780, Türkmenistan 1678, Fas 1610, Özbekistan 1528, İran 1453, Yemen 1417 ve "diğer" olarak toplu olarak verilen, ülkesi belirtilmemişlerin sayısı 10021, ki bu sayı da azımsanmayacak ölçüde yüksek. Afganistan'dan en yüksek düzensiz göç rakamları 2018 yılında 100.841 iken 2019'da ikiye katlanarak 201.437 olarak kaydedilmiş. https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler

2 https://tr.sputniknews.com/20220416/oztrak-chp-iktidarinin-ikinci-yilinda-ulkemizdeki-suriyeli-siginmaci-sorununu-bitirmis-olacagiz-1055615016.html

Vatandaşlık verirken güvenlik soruşturması yapıyor musunuz? Sınırlarımızdan kaçak geçişlere bilerek neden izin veriyorsunuz?" soruları yer alıyordu.[3] İçerik olarak "ne var bunda" denilebilecek gibi görünen bu açıklama hem nalına hem mıhına tarzıyla her ne kadar Kılıçdaroğlu'nun "milletimiz ırkçı değildir, olmayacaktır da" sözleriyle dengelenmeye çalışılsa da, sonuç en hafif deyimle yanlış bir siyasi yöntem olarak mahkûm edilmelidir. Bu sorular sorulamaz değil, ancak bunların zamanlama ve biçim açısından sorgulanması gerekir. Çünkü bunun, sığınmacı meselesinde kamuoyu önünde yanlış mesajlarla hedefi saptırabilecek, her türlü düşmanca duyguyu besleyebilecek, özellikle de sığınmacıların kendileri üzerinde bu baskıyı hissettirecek ve potansiyel bir gerilim ortamına yol açabilecek bir boyutu da var. Örneğin aynı afişte "Sığınmacı meselesini Suriye ile barış ve diyalog çözer" şeklinde herhangi bir ibare yer almıyor. Hükümeti sıkıştırmaya yönelik bu sorular, içerikleri bakımından, bütün sığınmacıları potansiyel suçlu gibi gösterebilecek sonuçlar çıkarılmasına müsait ve yabancı düşmanlığının körüklenmesine hizmet ediyor. Ekonomideki yangın arttıkça da, bu tür söylemler, toplum katmanları arasında pahalılığın, işsizliğin sorumluluğunu sığınmacı ve göçmenlere atma eğilimini artırıyor.

Distopik yaklaşımlar

Aynı günlerde göçmenlere dair Youtube üzerinden "Sessiz İstila" adlı bir kısa film paylaşıldı. Kamuoyu, filmin yapımcısı "sığınmacılar ve düzensiz göçmenlerle ilgili bilgileri manipüle ederek gerçekleri çarpıttığı" gerekçesiyle gözaltına alındığı zaman yaygın olarak bu filmden haberdar oldu. Aynı akşam Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ bu kısa belgeselin kendisi tarafından sipariş edildiğini ve senaryoyu kendisinin onayladığını açıkladı. Kısa filmde "kontrolsüz göçün sonuçlarının gösterildiği" belirtildi. Özdağ, Suriyelileri "halk" değil, "misafir" olarak tanımlarken "kin/düşmanlık yok" demeyi ihmal etmedi.[4] Bu kısa filmi değerlendirmeden önce, yapımcısının karşı karşıya kaldığı hukuki boyut elbette farklı bir konu, bizim değerlendirmemizin ise daha çok sosyolojik boyutta olduğunu belirtmemiz gerekir.

3 https://tr.sputniknews.com/20220418/chp-genel-merkezi-binasina-4-soruluk-afis-asildi-ya-cevap-ver-ya-hesap-ver-1055643130.html

4 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/sessiz-istila-kisa-filminin-yapimcisi-gozaltina-alindi-1932368

Bu kısa film, 2011'de doğan, ailesinin büyüyünce doktor olmasını istediği bir genci konu alıyor. Dikkatinizi çekerim, 2011 yılı, Suriye'de savaşın başlayıp sığınmacıların Türkiye'ye gelmeye başladığı yıl. Kısa film, kurgusal olarak artık "Türk"lerin parmakla sayılır bir konuma geldikleri, resmî dilin "Arapça" olduğu 2043 yılında "eyalet" olarak gösterilen İstanbul'da geçiyor. İstanbul, distopik filmlere özgü harabe, sokaklarında güvenliğin olmadığı bir şehir olarak tasvir ediliyor. Bu genç de adeta bir yabancı gibi, artık İstanbul'un "yeni sahipleri" tarafından, işinden evine giderken kovalanmakta ve sokak aralarından kaçarak evine ulaşmaktadır. Ve konuşmalardan anlaşılıyor ki, bu genç, yabancı dilde konuşulan bir hastanenin temizlik görevlisi olmuş ve ailesinden bugünlere atıfta bulunarak "hani doktor olacaktım ben anne" diyerek doktor olamamasını sorguluyor. Sığınmacıları zamanında engellemedikleri için onlardan hesap soruyor.

Bu kısa film distopik özelliklerinden dolayı her şeyden önce geleceğe dair karamsarlık ve umutsuzluk yansıtıyor. 2043 yılında İstanbul'da "Türk"leri azınlık durumunda gösteriyor ve bu durumdan Suriyeli göçmenleri sorumlu tutan söylemiyle ırkçılığı körüklüyor. Türkler için "can güvenliği"nin kalmadığı sokaklarda kovalamaca görüntüleriyle şiddeti ve korku kültürünü üretiyor. Bu açılardan bakıldığında dahi, sığınmacı ve göçmen sorununa bu tür yaklaşımların çözüm bulmaya, mevcut durumu düzeltmeye yaramayacağını, daha fazla nefreti körükleyerek farklı gruplar arasında ayrılıkları körüklemeye müsait bir ortam yaratabileceğini söylemek mümkün. "Geçerken" bir de İstanbul'u "eyalet" olarak göstermenin ise "pes" dedirten ve milliyetçi tabana verilen "subliminal" bile denemeyecek düpedüz hedef gösteren "vur gözüne" mesaj niteliğinde olduğu söylenebilir.

CHP'nin afişi gibi, Zafer partisinin bu videosu da yabancı düşmanlığının körüklenmesine hizmet ediyor.

Çifte standart uygulanmasın

Cumhurbaşkanı Erdoğan ise kendi tabanından da gelen tepkilere uygun olarak sığınmacıların gönderilmesi ile ilgili art arda çelişkili açıklamalar yaptı ama siyasetinin özünü değiştirmedi, yalnızca rahatlatıcı açıklamalar yapmakla yetindi. Bir yandan sayıları abartarak "500 bin Suriyeli zaten döndü" denilirken diğer yandan 1 milyon mültecinin geri dönmesinin projesini başlatacağız" diye ifade edildi.

Açıklamalara bakıldığında, büyük bir adım atılıyormuş gibi görünse de, aslında Suriye sınırında yapılan briket evler bir milyon Suriyeli'nin dönmesi için değil, aksine yeni mültecilerin gelmemesi için yapılıyor.

Bilindiği gibi, sığınmacı ve göçmen sorunu yeni bir sorun değil ve bu sorun kendiliğinden de ortaya çıkmış değil. Özellikle düzensiz göçle gelenleri, eğer bir ülkede savaş, yıkım, kriz varsa mevcut koşulların zorlaması neticesinde ülkesinden gelenler oluşturuyor. Nitekim düzensiz göç "bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak" şeklinde tanımlanıyor.[5] Düzensiz göçmenlerin bunu keyfi olarak yapmadıkları ve ekonomik olarak gücü olan kişilerin bu yola başvurmayacağı açıktır.

Ayrıca, sığınmacılara yönelik düşmanlık boyutunda nitelenebilecek dışlayıcı yaklaşımlar değerlendirildiğinde, bunların kendi içerisinde çelişkiler barındırdığı görülüyor. Tartışmalar arasında Türkiye'nin vatandaşlığın en ucuza satın alındığı üç ülkeden biri olduğu iddiaları da vardı.[6] Bu kesimi tatmin etmek üzere, Hükümet çözümü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek için satın alınacak gayrimenkulun değerini 250 bin ABD dolarından 400 bin ABD dolarına çıkarmakta buldu.[7] Böylelikle, vergi yönünden, Hükümet bir kaynak artışı da sağlamış oldu. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığı tarafından alınan aynı kararla, 500 bin ABD dolarlık katkı payı ile BES'e, yani bireysel emeklilik sistemine giren ve parasını 3 yıl bu sistemde bekleten yabancılara da Türk vatandaşlığını kazanabilme olanağı tanındı. Böylece, bu konu bir fırsata dönüştürülerek konut ve sigortacılık sektöründeki sermayedarlar ve şirketler de ödüllendirilmiş oldu.

Oysa, düzensiz göçte söz konusu olan yerinden yurdundan edildiği için ülkesinden gelen yoksul sığınmacılardır. Bu konumdaki sığınmacılarla, kendi ülkesinde hâli vakti yerinde, gayrimenkul satın alarak ülke vatandaşlığını kazanabilecek durumda olan kesimin durumu aynı kefeye konulmuş oluyor, bu konuda çifte standart uygulanıyor. Bu kesim için Hükümetin "çözümü" Suriyeli sığınmacılara Ramazan bayramında izin uygulamasını kaldırmak oldu. Göç İdaresi Başkanlığı Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada, başka bir ülkeye sığınarak korunma elde eden bir yabancının ülkesine dönmesi hâlinde artık bu statüsünün sonlandırılması gerektiği bildirildi. Şimdiye kadar bayram izni uygulamasının sürdürüldüğü anımsatıldı, Suriyeli sığınmacıların gönüllü geri dönüşe teşvik edileceği belirtildi.[8] Maddi olanağı elverenler için kapılar açılırken altta kalanın canı çıksın mantığı ile parası olmayanlara kapılar kapatılmaya çalışılıyor.

AB'nin ikiyüzlülüğü

Türkiye'ye gelen sığınmacılar ve göçmenlere yönelik tartışmaların dozu bu düzeyde artmışken uluslararası düzlemde de Avrupa, Ukrayna'dan gelen sığınmacı akınıyla karşı karşıya kaldı. Rusya'nın operasyonlarını yalnızca askerî hedeflere yönelik olarak gerçekleştirdiği bilindiği hâlde, Ukrayna'dan Avrupa'ya büyük bir sığınmacı akını yaşandı. Bunda kuşkusuz bugün savaşın üzerinden üç ay geçmesinin ardından Ukrayna'daki, özellikle Donbas bölgesindeki halkın anlatımlarından ortaya çıktığı gibi, Neonazi birliklerin halka yönelik zulüm ve işkencelerinin de

Fotoğraf: Massimo Sestini

5 https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkinda

6 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/turkiye-vatandasligin-en-ucuza-satin-alindigi-3-ulkeden-biri-oldu-1934412

7 https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/gayrimenkul-ile-turk-vatandasligi-edinmenin-siniri-artirildi-1935393

8 https://www.aa.com.tr/tr/gundem/bayram-izni-kaldirilan-suriyeliler-gonullu-geri-donuse-tesvik-edilecek/2576076

etkisi bulunuyordu.[9] Ukrayna'dan Polonya'ya geçmek üzere sınıra gelenler arasında, Siyah oldukları için Polonya'ya geçişlerine izin verilmeyenler vardı. 2 aylık Afrikalı bir bebek gece dondurucu soğuğa rağmen sınırda bekletildi. Ukrayna vatandaşı olduklarını söyledikleri hâlde, ten renklerinden dolayı "siz Afrikalılar ülkenize dönün ve köle olmaya devam edin" denilerek ayrımcılığa ve ırkçılığa maruz kaldılar.[10]

Sığınmacılara yönelik çifte standart olarak tanımlanabilecek diğer bir yaklaşımı Almanya gösterdi. Bilindiği gibi, gerek Ukrayna'ya ağır silahlar gönderme kararını alan, gerekse Alman ordusuna bütçeden 100 milyar Euro ayırmayı planlayan Almanya, savaşın başlamasından bu yana Avrupa Birliği içerisinde en büyük savaş kışkırtıcısı konumunda.[11] Almanya eyaletlerinin Sağlık Bakanlıkları, Ukraynalı sığınmacılar arasından hekimlerin ve sağlık çalışanlarının mesleki yeterliliklerine özel bir ayrıcalıkla hızlandırılmış denklik verilmesi konusunda bir karar aldılar. Ayrıca eğitimleri yarıda kalmış olanların eğitimlerine hemen devam edebilmelerinin sağlanması da planlanıyor. Almanya'nın bu uygulaması ilk bakışta sığınmacıların işgücü piyasasına entegrasyonuna yönelik olumlu bir adım gibi görünse de, hekimlerin ve sağlık çalışanlarının zaman kaybetmeden ucuz işgücü olarak kullanılmalarına yol açacağı için "sefaletten yararlanıldığı" eleştirilerine maruz kaldı. Evde Bakıcılık ve Hemşirelik Hizmetleri Federal Derneği, kendi ülkesinde nitelikli sağlık görevlilerinin, düşük ücretlerle evde bakım hizmetlerine mahkûm olabilecekleri konusunda uyarıda bulundu.[12]

İngiltere'de ise Ukrayna'dan gelecek sığınmacılara yönelik "Ukrayna İçin Evler" programına 200 binden fazla kişi sponsor olmak için başvurmuştu. Kimi sponsor erkek ev sahiplerinin Ukraynalı kadınlara ilişkiye hazır olup olmadığını sorduğu ve sarkıntılık yaptığı yönündeki şikayetler yapılınca skandal yaşanmıştı. Hatırlanacağı üzere, aynı İngiltere, başka ülkelerden gelen göçmenleri göndermek için Afrika ülkesi Ruanda ile anlaşma yapmıştı. Ancak, Başbakan Boris Johnson son açıklamasında Ukraynalı sığınmacıları Ruanda'ya göndermeyeceklerini belirtti.

Görüldüğü gibi Avrupa ve İngiltere, ezelden beri olduğu gibi, sığınmacılar konusunda ayrımcı davranmaya ve uluslararası hukuku çiğnemeye devam ediyor. Oysa, uluslararası hukuka göre, sınırı yasadışı yollardan geçse dahi, korunma arayan herkese herhangi bir ayrım yapmadan sığınma hakkı verilmesi gerekiyor, özellikle hayatlarının tehlikede olma ihtimali karşısında ülkelerine geri gönderilmeleri yasaklanıyor.

Çözüm

Ancak Avrupa'nın bu yaklaşımları yeni değil, tıpkı Türkiye'yi jeostratejik konumu nedeniyle Avrupa'ya sığınmacı akınını durdurmak üzere tampon olarak kullanmasının da yeni bir konu olmaması gibi.[13] Bu durumun sona ermesi için her şeyden önce Avrupa'nın bu çifte standartlı tutumuna son vermesi gerekir. Ortadoğu, Asya ve Afrika'dan gelen sığınmacılar arasından kendi kıstaslarına göre "nitelikli" gördüklerini seçip diğerlerini Türkiye'ye geri gönderme politikasından vazgeçmelidir. Böyle olduysa, Türkiye'ye de bunun için para ödendi demek ise, yine sorunu Türkiye'ye yıkmak olur ve çözüm üretmekten uzak bir yaklaşımdır. Bilindiği gibi, 2016 yılında AB ile Türkiye arasında imzalanan mutabakatın amacı, Türkiye'ye mali yardım karşılığında ağırlıklı olarak Suriye'den gelen sığınmacıların Avrupa'ya girişini önlemek ve Türkiye'de kalmalarını sağlamaktı. İşte bu mutabakat artık son bulmalıdır. Sığınmacılara ve göçmenlere hiçbir kısıtlama olmadan, hiçbir zorluk çıkarılmadan, dileyenin dilediği ülkeye gidebilmesi sağlanmalıdır. Tıpkı Türkiye'dekiler için savunduğumuz gibi, o ülkelere entegrasyon da ilgili ülkeler tarafından insan haklarına uygun olarak sağlanmalıdır.

Bugün dünyada sığınmacı ve göçmen sorununu yaratan, milyonlarca insanı yerinden yurdundan eden, temelde ABD emperyalizminin kışkırtmasıyla ortaya çıkan savaşlar ve çatışmalardır. Sığınmacı sorununa bu gerçeği vurgulamadan yaklaşılamaz. Sığınmacı sorununun baş nedeni ABD emperyalizmi, bu yetmezmiş

9 Halkın anlatımlarına göre, Neonazi Azov birlikleri kasten kendi halkını da bombaladı. Halkı evlerinden ve sığınaklardan kovdu, işine geldiğinde rehin tuttu. Bunları gerek savaş boyunca dezenformasyon sağlamak amacıyla, gerekse yine anlatımlardan ortaya çıktığı üzere yağmacılık amacıyla yaptı.

10 https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ukrayna-sinirinda-irkciliga-ugrayan-afrikalilar-cikis-yolu-ariyor/2517749

11 https://www.unsere-zeit.de/militarden-pakt-fuer-aufruestung-169531/

12 https://www.unsere-zeit.de/aus-dem-elend-kapital-schlagen-168520/

13 Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü UNHCR verilerine göre, Türkiye dünyada en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumunda. Buna göre Türkiye'de yaklaşık 3,6 milyon kayıtlı Suriyeli mülteci ve 320 bin kadar diğer uyruklardan sığınmacı bulunuyor. https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar

gibi, gerginliği körükleme peşinde. Bir ucu ırkçılığa ve yabancı düşmanlığına varan bu Amerikancı kampanyaların temel amacı Türkiye'yi daha da istikrarsız bir duruma sürüklemek.

Bununla birlikte, Amerikan emperyalizminin bölücü parçalayıcı politikaları ve AKP'nin ulusu reddedip ümmetçiliği savunan feodal ataerkil yaklaşımı nedeniyle, sığınmacıları ulusal egemenliği tehlikeye düşürecek, kültürel olarak Türkiye halkının öz varlığını yok edecek bir topluluk olarak gören sade halkın endişelerini anlayışla karşılamak gerekir. Bu temelde Türkiye halkının ulus olarak, halk olarak egemenliğinin tartışılmaz olduğunu vurgulamamız lazım. Ulusal egemenlik kaygısıyla harekete geçtiğini düşünen fakat aslında yabancı düşmanı, ırkçı propagandaya kapılan kesimler emperyalizmin istikrarsızlaştırma programının yedeğine düşmüş olur. Sığınmacı ve göçmen sorununu çözmenin yolu, onların topluma entegre olmalarını sağlamaktan geçer.

Suriyeli sığınmacı sorununun çözümü komşu ülkemiz Suriye ile barıştan ve bu konuda işbirliği yapmaktan geçer. Sorunun baş nedeni ABD olduğu hâlde, sorumluluğu Esad'a veya Rusya'ya yüklemekten değil. Suriye'nin istikrara kavuşması, savaşın son bularak ülkenin kalkınmaya başlamasıyla, Türkiye'deki sığınmacıların önemli bir kesimi ülkelerine geri dönecektir. Aynı şekilde, emperyalizmin askerî, siyasi ve ekonomik yıkımının hedefi olan diğer ülkelerle dayanışma ve işbirliği içinde olmak, emperyalizme karşı ortak mücadele etmek yeni sığınmacı akınlarını önleyecektir.

Ekonomik krizin, işsizlik ve pahalılığın faturasını göçmenlere çıkarmak ise krizin asıl sorumlusu olan dolar milyarderlerinin üstünü örtmek anlamına gelir. Sığınmacıların büyük bir kesimi yoksul ve ağır sömürü koşullarında çalıştırılıyorlar. Kadın ve çocuklar yoğun emek sömürüsüne maruz kalıyorlar, düşük ücretlere razı oluyorlar. Patronlar sığınmacıların içinde bulundukları durumu istismar ediyor ve onlardan ucuz işgücü olarak faydalanmanın yanı sıra, işçi ücretlerini düşürmek için de kullanıyorlar. Bu istismara karşı sığınmacı ve göçmenleri örgütlemek, devlet olarak onların çalışma hayatına katılmasını düzenlemek, topluma entegre edilmelerini sağlamak, temel insan haklarından yararlanmalarını güvence altına almak, dönmek istemeyenlerin toplumla kaynaşmasını sağlayacaktır. Ekonomik krizden çıkışın yolu ise, faturayı sığınmacılara çıkartmaktan değil, ekonomik krize karşı toplumcu tedbirler almaktan, dolar milyarderlerine servet vergisi koymaktan geçiyor.

EKONOMİK YANGINDA ÖĞRENCİ GENÇLİK

HATİCE KESKİN

20 yıllık AKP iktidarı boyunca başka bir hükümet görmeyen öğrenci gençlik, milyonlarca emekçi gibi günümüz Türkiye'sinde ekonomik yangından en çok etkilenenler arasında bulunuyor. Ancak ülkemizde yaşadığımız ekonomik kriz böylesine derin olduğu hâlde kimi iktidar ya da muhalefet çevreleri asgari yaşam koşullarını talep etmeyi bile lüks olarak görebiliyor. Bu yüzden, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer alan kimi maddeleri hatırlayalım.

> **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi: Madde 25**
> 1. Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır; bu hak, ***beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım ile gerekli toplumsal hizmetleri ve işsizlik, hastalık,***[1] sakatlık, dulluk, yaşlılık ya da kendi denetiminin dışındaki koşullardan kaynaklanan başka geçimini sağlayamama durumlarında güvenlik hakkını da kapsar.

Barınamama sorunu

Yaklaşık üç yıldır süren pandemi kısıtlamalarında "uzaktan eğitim" adı altında eğitim alma hakkından yoksun bırakılan ve yaşıtlarıyla sosyal bir ortamda yan yana gelmesi yasaklanan öğrenciler gündeme, pan-

1 Vurgular yazara aittir.

demi sonrasında yaşanan yurt protestolarıyla gelmişti. Özellikle büyük şehirlerde, şehir dışından gelen öğrenciler için ekonomik yangın öncesi bile barınma ciddi bir sorun oluşturuyordu. Bugün ise bu sorunun katlanarak arttığı söylenebilir. Öyle ki büyük şehirlerde yurt bulamayan bir öğrencinin, 4000 liradan başlayan fahiş kira fiyatlarıyla eve çıkması mümkün gözükmüyor.

"Aman canım eve çıkmasınlar, yurtlarda kalsınlar" diyebileceklere hatırlatmakta fayda var. Türkiye'deki üniversite öğrenci sayıları ve kamu-özel fark etmeksizin yurt kapasiteleri arasında ciddi bir fark bulunuyor.

Millî Eğitim Bakanlığının paylaştığı Yükseköğretim Kurumunun verilerine göre[2] Kredi Yurtlar Kurumu KYK'ya bağlı yurt kapasitesi tüm kadın ve erkek öğrenciler dahil olmak üzere ***695.834***, öte yandan devlet ya da vakıf üniversitesi fark etmeksizin öğrenci sayısı ise

2 https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-20202021/icerik/424 İlgili rapor, "yayının tamamı" adlı dosyada sf. 230'da bulunmaktadır.

6 milyon civarı[3]. Özetle Türkiye'de KYK'ya bağlı yurt kapasitesi mevcut öğrenci sayısının sekiz katı. Hâl böyle olunca öğrencilerin çoğu bu eğitim-öğretim yılı başında yurtlara yerleşemediği için ya ücretleri kiralara denk olan apartlara ya da evlere çıkmak zorunda kaldı. Ancak sorunlar bunlarla da bitmedi. Yine toplumun büyük bir çoğunluğu gibi öğrenciler de art arda gelen zamlardan faturalarını ödeyemez noktaya geldi.

Yetersiz beslenme

Öğrenci gençlerin en temel sorunlarından biri de beslenme. Daha doğrusu beslenememe.

KYK yurtlarına yerleşen öğrencilere günlük yemek yardımı veriliyor. Bu sene 19 lira olan bu yardımla öğrenciler istedikleri yemeği doya doya yiyemiyorlar. Üstelik öğrencilerin çoğu yemekleri kalitesiz olarak değerlendiriyor.

Birçok devlet üniversitesinde yemekler 10 lira, vakıf üniversitelerinde ise 20 lira civarında. Bu fiyatlar ucuzmuş gibi düşünülebilir ancak şunu akılda tutmakta fayda var. Öğrencilerin çoğu memleketinden uzakta yaşıyor, ailelerinin yanında yiyip içme imkânları yok. En iyi koşullarda bile bu fiyatlar onlar için büyük bir masraf.

Yurt bulamayıp eve çıkan öğrencilerin durumu ise çok daha vahim.

Özetle, ekmeğin üç lira olduğu, sebzelerin et fiyatına, et fiyatlarının ise ortalama bütçeli bir ailenin bile almakta zorlandığı bir rakama fırladığı bu ekonomik yangında öğrenciler evlerinde, okullarında ya da yurtlarında sağlıklı ve yeterli şekilde beslenemiyorlar.

İndirim kovalarken kaçan hayatlar

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde giyim de temel haklardan biri. Ancak öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu ya indirimli ürünleri kovalıyor ya da ikinci el kıyafet alıyor.

En temel ihtiyaçlarla boğuşurken konsermiş, tiyatroymuş, bilimsel olarak kendini geliştirmeymiş hayallerde kalıyor. Tam da bu noktada yine hatırlatmakta fayda var.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi: Madde 27

1. Herkes, topluluğun kültürel yaşamına özgürce katılma, sanattan yararlanma ve bilimsel gelişmeye katılarak onun yararlarını paylaşma hakkına sahiptir.

3 https://istatistik.yok.gov.tr/ İlgili rapora öğrenci sayıları özet tablosu tıklanarak ulaşılabilir. Verilen toplam öğrenci sayısına uzaktan ya da açık öğretim öğrenci sayısı dahil değildir.

Mezuniyet sonrası asgari ücrete sığmayan hayaller

Ekonomik yangın başlı başına bir yazı konusu ama günümüzde mezun öğrencilerin karşısına çıkan tabloya kısaca bakmak faydalı olacaktır. DİSK-AR, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'na özel Türkiye'de genç işsizliğini konu alan rapor yayınladı. Rapora göre 15-24 yaş arası gençlerde işsizlik oranı TÜİK'e göre yüzde 20 civarındayken DİSK-AR kendi oranını yüzde 41 olarak açıkladı.[4] Yani neredeyse her 2 gençten biri işsiz.

İlginç bir başka veri de öğrencileri doğrudan ilgilendiriyor. DİSK-AR'ın araştırmasına göre üniversite mezunu gençlerin çok büyük bir kısmı asgari ücret dolaylarında ücretle işe başlıyor.

İşe alımlarda insan kayırmaca, yeteneğine eğitimine göre değerlendirmeme iş bulma olanaklarını git gide azaltıyor. Öğrencilerin çoğu artık kendi alanlarında çalışmayı hayal bile edemiyor.

4 http://arastirma.disk.org.tr/?p=8745

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi: Madde 23

1. Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.

2. Herkesin, herhangi bir ayrım gözetilmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır.

3. Çalışan herkesin, kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlayacak düzeyde, adil ve elverişli ücretlendirilmeye hakkı vardır; bu, gerekirse, başka toplumsal korunma yollarıyla desteklenmelidir.

Peki öğrenciler için çözüm ne?

Bir yanda milyarlara hükmeden lüks içinde yaşayan küçücük bir azınlık, bir yanda günü geçirmek için iki öğünle idare eden milyonlarca genç.

Toplumsal olarak bu haksız paylaşımın herkes farkında ama birçok öğrencinin aklında tek başıma ne yapabilirim ki düşüncesi var. Her şeyden önce öğrencilerin hatırlaması gereken bir gerçek var: "Biz milyonlarız, onlar bir avuç." Öğrenci gençliğin önünde duran acil görev hızla yan yana gelerek hayal bile kurmamızın engellendiği memleketimizde taleplerimizi duyurmak.

Gençlerin sadece taleplerini birlikte haykırmasının bile, bir şeyleri değiştirebildiğinin örnekleriyle dolu tarihimiz.

Bugün devlet üniversitelerinde birinci öğretimdeki öğrencilerin harç ödemiyor oluşu 12 Eylül Askerî Darbesiyle getirilen soyguna karşı yıllarca "Tüm har(a)çlar kaldırılsın" diyerek eylemler düzenleyen öğrenciler sayesindedir.

Peki öğrenciler ne talep etmeli?

Kalkınmacı ve üretime dayalı ekonomik anlayışla sadece öğrencilerin değil, milyonlarca yurttaşın sorunları çözülebilir.

Öğrencilerin ilk talebi kredi adı altında geleceğimizin ipoteklenmesinin durdurulması ve hızla ***tüm kredilerin bursa dönüştürülmesidir.*** Asgari ücrete ya da maaşlara yapılacak zam oranında öğrenci burslarında da artış sağlanmalıdır.

Bunları aldık, yeter mi? Yetmez. Yine aynı hızla ***temel tüketim ürünlerine tavan fiyat*** uygulaması getirilmeli, kamunun olması gereken elektrik, iletişim, zincir market gibi işletmelerin soygunu durdurulmalıdır.

Yurt kapasiteleri artırılmalı ve ***kira adı altında yapılan soyguna*** son verilmelidir.

Şimdiye kadar Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinin en alt sırasını ancak tamamladık. Piramidin üst basamaklarına doğru ilerleyelim. Konsere, tiyatroya gitmek, film izlemek lüks değil, temel bir insan hakkıdır. Belediyelerle de işbirliği yapılarak öğrencilerin sosyal-kültürel etkinliklerden yararlanması sağlanmalıdır.

Anlaştık ama izin vermezler, yaptırmazlar diye mi endişeleniyorsun. Bu topraklarda bize bırakılan gençlik mirası sayısız başarı mücadelesiyle dolu. Nazım Usta'nın da dediği gibi:

"Gelecek günler,
güzel günler ellerimizdedir."

EMEKLİLERİN VE EYT'LİLERİN İÇİNDE BULUNDUĞU DURUM

SELİM DİKEL

Bir yanda açlık sınırının ve asgari ücretin altında 2 bin 500 lira maaşla yaşamaya mahkûm edilen milyonlarca emekli yaşama savaşı verirken, diğer yanda milyonlarca Emeklilikte Yaşa Takılan EYT'li yurttaş emekli olabilmek için yıllardır çile dolduruyor.

Emekli olabilmek için gereken prim ödeme gün sayısını ve sigortalılık süresini tamamladığı hâlde 4447 sayılı yasanın geriye doğru işletilmesi nedeniyle yaş engeline takıldığı için emekli olamayan milyonlarca EYT'li yurttaş, büyük mağduriyetler ve acılar yaşıyor.

Kazanılmış emeklilik hakları yasa ile gasbedilen EYT'li yurttaşlar 'erken yaş' gerekçesiyle emekli olamıyor. İşsiz kaldıklarında ise 'yaşlı oldukları' gerekçesiyle iş verilmiyor.

Yaş sınırını tamamlayıp emekli olduklarında ise bu defa asgari ücretin ve açlık sınırının da altında bağlanan 2 bin 500 liralık emekli maaşıyla baş başa kalıyorlar.

Türkiye'de resmî verilere göre 13,5 milyon emekli bulunmaktadır. Bu rakama 1999 ve 2008'de yapılan yasa değişikliği nedeniyle emekli olamayan EYT'liler dahil değildir. Emeklilikte Yaşa Takılanlar da eklendiğinde bu rakam 20 milyona yaklaşmaktadır.

Yoksulluk sınırının 16-17 bin lirayı, açlık sınırının 5-6 bin lirayı aştığı günümüzde, asgari ücret 4 bin 253 lira, en düşük emekli aylığı ise 2.500 lira olarak belirlenmiştir.

Çalışma hayatı boyunca devlete vergi ve sigorta primi ödeyen emekçilerin çalışırken toplu sözleşme yoluyla belirlenen maaş ve ücretleri, emekli olduktan sonra siyasi iktidarlar tarafından tek yanlı olarak sahte enflasyon rakamına göre belirlenmektedir.

Bu rakamlar ile emeklilerin neredeyse tamamı yoksulluk sınırının altında, milyonlarcası ise asgari ücretin ve açlık sınırının altında maaş almaktadır.

Emekli maaşları insanca yaşamayı sağlayacak düzeyde değildir. Emeklilerin ve EYT'lilerin büyük bölümü yaşamlarını sürdürebilmek için çalışmaya devam etmektedir.

EYT'liler, emeklilik hakları gasbedildiği için, sağlık hakkından yararlanamamaktadır.

Gıda başta olmak üzere temel ihtiyaç maddeleri fiyatları sürekli artıyor. Ev kiraları, elektrik ve doğalgaz faturaları ödenemez miktarlara ulaşıyor. Ucuz ekmek almak isteyen emekliler, Halk Ekmek kuyruklarına mahkûm ediliyor.

Tüketici Kredisi ve Kredi Kartı kullanarak günlük yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakılan emeklilerin büyük bölümü bankalara borçlu olup önemli bir bölümü ise icralık duruma gelmiştir.

Emekli mücadelesi

Yaşanan tüm bu sorunlara rağmen, emeklilerin ve EYT'lilerin çok küçük bir bölümü sendika, dernek veya platform şeklinde örgütlüdür.

Örgütlü olan yapıların da 'Emeklilerin ve EYT'lilerin hakkı' için bir araya gelme çaba ve iradesi son derece zayıftır.

Emeklilerin ve EYT'lilerin insanca yaşam ve emeklilik hakkı mücadelesinde güç ve eylem birliği için yan yana gelişlerden uzak durulmaktadır.

Yan yana gelen birçok çevre ise kendi aralarında yaşanan sudan çekişmeler nedeniyle bölünmeye devam etmektedir. Yaşanan her bölünme ise emeklilerin ve EYT'lilerin hak mücadelesine zarar vermektedir.

Geldiğimiz noktadan daha ileri adımlar atacak deney ve bilinç, emekli hareketinin taşıyıcılarında mevcuttur. Önemli olan bu iradeyi, tutumu ve kararlılığı gösterebilmektir. Emekli hareketi bileşenlerinin bu sorumluluğu yerine getireceğine olan inancımız tamdır.

Emeklilerin yaşadığı ekonomik sorunların en önemli nedeni, emekli olduktan sonra sendikal haklardan mahrum bırakılmalarıdır.

Emekli yurttaşların insanca ve onurlu bir yaşam sürebilmeleri ancak ve ancak toplu sözleşmeli sendika hakkına sahip olmalarıyla mümkündür.

Emekli hakları için verilen mücadele aynı zamanda sınıf mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Unutmayalım ki, emeklilerin bugünkü durumu çalışanların geleceğinin aynasıdır...

Hukuksal durum

Emeklilerin ekonomik, demokratik, sosyal hak ve çıkarlarını korumak, geliştirmek için sendika kurmaları yasal ve meşru olup kaynağını Anayasadan almaktadır.

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin tüm uluslararası sözleşmelerde, sendika kurma hakkı bir insan hakkı olarak herkese tanınmıştır.

Anayasamızın 17. ve 90. maddeleri ile İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 23/4. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11/1. maddelerinde yazılı olan metinlerde de açıkça görüldüğü gibi, Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası sözleşmeler dikkate alındığında yürürlükteki Anayasanın 17. ve 90. madde hükümlerine dayanılarak kurulan emekli sendikaları yasaldır ve haklarında kapatma davası açılamaz.

T.C. ANAYASASI

Madde 17
Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Madde 90
Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANNAMESİ

Madde 23/4
Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkı vardır.

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Madde 11/1
Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

SENDİKA HAKKI ENGELLENEMEZ

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Sendikal Hakların Kullanılmasının Engellenmesi" başlıklı 118. Maddesinin 2. Fıkrasında; "Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir sendikanın faaliyetlerinin engellenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur" denilmektedir.

Söz konusu yasa kapsamında, 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre kurulan ve faaliyet gösteren işçi ve memur sendikalarının eylem ve etkinlikleri sırasında yaşanan sendikal faaliyeti engelleme girişimleri karşısında, özel sektöre ait işyeri patronları ve yöneticileri ile kamu kurumları yöneticileri hakkında daha önce verilmiş mahkumiyet kararları mevcuttur.

Emekli sendikaları, her ne kadar kuruluş ve çalışma esaslarını belirleyen bir yasal düzenleme mevcut olmasa da hukuki dayanağını Anayasa'nın 90. Maddesi ile Uluslararası Sözleşme hükümlerinden almaktadır.

TALEPLERİMİZ

1. Asgari ücret açlık sınırının üzerine çıkarılsın. En düşük emekli maaşı ve bayram ikramiyesi asgari ücretle eşitlensin.

2. Emeklilere yılda iki defa yapılan ikramiye ödemesine özel sandık emeklileri de dahil edilerek, Ocak-Nisan-Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere yılda dört ikramiye ödensin.

3. Temel gıda ve temel tüketim harcamalarına yapılan yüksek oranlı zamlar nedeniyle oluşan enflasyon kayıplarının telafisi için, Temmuz ayını beklemeden tüm emekli maaşlarına seyyanen ek zam yapılsın.

4. Anayasanın 'Sendika Kurma Hakkı'nı tanımlayan 51. Maddesi ile 'Toplu Sözleşme Hakkı'nı tanımlayan 53. Maddelerine Uluslararası Sözleşmelerde yer alan "Herkes" ibaresi eklenerek emeklilerin sendika kurma ve toplu sözleşme hakkı Anayasal güvenceye kavuşturulsun.

5. Emekli maaşlarının hükümet tarafından tek yanlı olarak değil toplu sözleşme yoluyla belirlenmesi için, Emekli Sendikaları Statü Yasası çıkarılarak gerekli yasal düzenlemeler yapılsın.

6. İntibak Yasası çıkarılarak eski ve yeni emekliler arasındaki maaş eşitsizliği giderilsin.

7. Emekli Sandığı, Bağ-Kur, SGK ve özel sosyal güvenlik sandıkları tek çatı altında toplansın. 6 aylık enflasyon farkı ödemelerinde işçi memur emeklisi ayrımı yapılmasın.

8. 3600 ek gösterge tüm memur emeklilerini kapsayacak şekilde yasalaşsın.

9. Emekli yurttaşlara sunulan sağlık hizmeti karşılığında emekli maaşlarından yapılan tüm kesintiler kaldırılsın.

10. Toplu taşıma araçlarında ülkenin her yanında emeklilere ve eşlerine ücretsiz ulaşım hakkı sağlansın.

11. Emeklilik yaşı ve prim ödeme gün sayısı düşürülerek, aylık bağlama oranı (ABO) yükseltilsin.

12. EYT Yasası derhal çıkarılarak, 4447 sayılı yasanın geriye doğru işletilmesi ile kazanılmış emeklilik hakları gasbedilen EYT'li yurttaşların yaşadığı mağduriyet sona erdirilsin.

13. SGK ile Bankalar arasında yapılan protokol görüşmelerine emekli sendikasının da katılması yönünde yasal düzenleme yapılsın. Emekli maaş promosyonları 3 yılda bir değil her yıl ödensin.

14. Emekli yurttaşlara yaşamlarının sonbaharında hak ettikleri saygı gösterilsin. Yalnız yaşayan, hasta ve bakıma ihtiyacı olan emekli ve yaşlı yurttaşlar için devlete ait huzurevi sayısı artırılarak, bakım hizmetleri yaygınlaştırılsın.

Erhan Ünal "Toprak Biterken" adlı kitabında yeni dünya düzeninin tarım politikalarının iç yüzünü ortaya koyuyor.

"Ekmek Biterken" adlı kitabının yayınlanmasının ardından 21 Şubat 2019 tarihinde vefat eden Erhan Ünal'ı bu vesileyle saygıyla anıyoruz.

TOPRAK BİTERKEN

Korku faktörü (Açlık korkusu)

"Aç kalma korkusu", yüzbinlerce yıl boyunca en olumsuz şartlarda verilmiş yaşam savaşında insan denilen canlının, iliklerine işlemiş olan, varlığını sürdürebilme çırpınışının bir özdeyişi, yok olma korkusunun ön adıdır. Böylesine köklü bir temel duygu, küresel finans oligarşisinin "tek merkezli dünya hâkimiyeti" hedefine ulaşma sürecinde kitleleri yönlendirebilmek, adeta önüne katarak sürüp götürebilmek için bulunmaz bir fırsattır. Bu yüzden "küresel merkez", kontrolünü elinde tuttuğu Birleşmiş Milletler ve onun çatısı altında yer alan Dünya Bankası, WTO, IMF, FAO, WHO gibi, çeşitli kurumlar vasıtası ile yıllardır dünya çapında "açlık korkusunu" işlemekte ve aktüel tutmaktadır. "Küresel oligarşi" (küresel finans oligarşisi), bu korkunun yarattığı koyu sis perdesinin ardında, milyarlarca insanın doğal beslenme hakkını gasp etmektedir. Küresel finans oligarşisi, "açlık" olgusunu yaşanmakta olan bir gerçeklik ve canlı bir tehdit olarak "demoklesin kılıcı" gibi kullanarak, bir yanda geniş insan kitlelerini kurtulması imkânsız bir tarzda güdülebilir kılmakta, öte yanda ise muazzam bir para (konsantre güç!) akışını, kısmen karanlık kanallardan muntazam ve rekabet dışı bir şekilde kendi finans merkezlerine doğru yönlendirebilmektedir.

Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk 1970'de yayınlanan "Açlık korkusu" adlı eserinde şöyle yazıyor:

"Yeni sömürgecilik, savaş korkusunu, açlık korkusu ile pekleştirerek geri ülkeleri dize getirmede yeni bir çığır açmış ve bu suretle sömürdüğü toplumun doğal ve beşeri kaynaklarını büyük bir tepki ile karşılaşmadan çıkarlarına uygun olarak kullanma olanağını hazırlamıştır. Açlık tek başına bir insanın sağlığının bozulması, üretim ve savunma gücünün kısıtlanması, yakın çevresinde olup bitenlere karşı ilgisiz kalıp, sahibi olduklarına sahip çıkmaması için yeterlidir." (...) (s. 25-26)[1]

Yukarıdaki saptamaların ışığında önemli bir saptama da biz yapalım. Açlık; ne sadece sel, kuraklık veya çekirge sürülerinin saldırısı gibi doğal felaketler sonucu, ne de kızdığı insanları cezalandırmak isteyen tanrısal öfkenin sonucudur. Hele, açlık olgusunun pençesinde kıvranan insanların cahillik ve

1 Doç. Dr. Osman Nuri Koçtürk, "Açlık Korkusu", Sayfa 235, Nisan 1970, Ata Yayınevi, Ankara

beceriksizliklerinin sonucu da hiç değildir. Günümüzde Küresel açlık, yapay bir olgudur!, planlanmıştır ve örgütlüdür. (s. 27)

Stratejik tarım ürünleri

Tarım savaşının ayrıntılı anlatımına geçmeden önce, "kitlesel tarım ürünleri" üzerine bazı ön bilgileri siz okurlarımla paylaşmak isterim. Böylesi güçlü, kesin politik ve ekonomik söylemlerde bulunurken, ne gibi büyüklüklerin söz konusu olduğunu önceden göstermenin yararlı olacağını düşünüyorum. En başta stratejik tahılların günümüzdeki yıllık üretim ve ihraç miktarlarını, buna bağlı olarak da parasal getirisini ($/ABD Doları olarak) görmek gerekmekte. Ortaya çıkacak rakamlar her türlü hayal gücünü zorlayacağı için bazı kıyaslamalarla büyüklükler hakkında az çok bir fikir vermeye çalışacağım. Ayrıca, sözünü ettiğim bu tahılların ve türevlerinin neler olduğuna da kısaca işaret edeceğim. Böylece bu üç cins tarım ürününün, geniş insan kitlelerinin gıda tüketiminde ne denli geniş bir alanı örttüğünü ve günümüzde nice diğer besin maddeleri (et, süt ve balık) ile direkt bağlantılı olduklarını da bölüm sonunda göstermeye çalışacağım.

Bu tahılların ve türevlerinin, küresel olarak gıda üretimine sürekli olarak hâkim kılınabilmesi için Asya, Afrika ve hatta Avrupa ülkelerinde, geleneksel beslenme biçiminin geriletilmesi ve sözde "modern", Amerikan tarzı beslenme biçiminin üstünlük kazanmasının sağlanması için dönen dolapları açıklamaya çalışacağım. Sonuçta ortaya çıkacak olan genel tablo şaşkınlık yaratıcı olacaktır.

Buğday

İnsanların yerleşik yaşam düzenine geçişlerinde en önemli rolü oynayan bu tahıl, günümüzde de dünya üzerinde en fazla tüketilen tahıl cinslerinin arasındadır. En başta "Ekmek" olarak, Ön Asya'da, Avrupa ve Amerika'da yoğunluklu

olarak tüketilmektedir. Diğer tüketim biçimleri ise, bulgur ve makarnanın yanı sıra hamur işleri (börek, pizza, vs), kurabiye benzerleri ile unlu tatlılar.

Buğdayın 2011 yılında dünya genelinde üretim miktarları şöyle:

Dünya çapında toplam üretim: FAO verilerine göre, 699,4 milyon ton.[2]

Ülkeler bazında ise üretim: Çin: 117 milyon ton, Hindistan: 86 mt., Rusya: 56 mt., ABD: 54 mt., Fransa: 35 mt., Avustralya: 27 mt., Pakistan: 25 mt., Kanada: 5 mt., Almanya: 22,8 mt., Kazakistan: 22,7, Ukrayna: 22,3, Türkiye: 21,8 mt ve diğerleri[3].

Burada açıkça görülmektedir ki, dünya üretiminin önemli bir bölümü, Çin, Hindistan, Rusya, Pakistan, Kazakistan ve Ukrayna'dan oluşan Asya ülkeleri tarafından, toplam 324 milyon ton ile gerçekleşmektedir. Neredeyse toplam buğday üretiminin yarısı. Öte yanda Batı ülkeleri, ABD, Fransa, Kanada, Avustralya ve Almanya beraberce 64 milyon ton üretim ile karşı bloğu oluşturmaktadır.

Burada görülmesi gereken en önemli nokta şudur. Üretici olarak dünya sıralamasında 1 ve 2nci sırada olan Çin Halk Cumhuriyeti ve Hindistan, ihracatçı olarak FAO'nun istatistiklerinde yer alamazken: ABD 32,7 milyon ton ile 1., Fransa 20 milyon ton ile 2., Avustralya 17,6 milyon ton ile 3., 4 ülkenin ihracat toplamı yaklaşık 86,7 milyon ton ile dünya üretiminin yaklaşık yüzde 13'ünü bulmaktadır.

FAO'nun, 2011 dünya buğday ithalat istatistiklerine bakarsak ithalatı 2 milyon ton ve üzerinde olan, büyük ithalatçı ülkelerin listesindeki ilk 20 ülkenin toplam ithalatı yaklaşık 85 milyon ton'dur. Bu açıdan bakınca başta ABD olmak üzere 4 ülkenin ihracatının, 20 ülkenin ithalatına denk geldiğini görürüz. Bu 4 ülkenin yaptıkları toplam buğday ihracatı karşılığı elde ettikleri gelir ise yine 2011 yılı rakamları ile 28 milyar ABD ($) Doları'nı bulmaktadır! Ancak, göz önünde bulundurulması gereken

2 Food and Agriculture Organization of the United Nations "FAO". Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, 1945 yılında Birleşmiş Milletler konferansı sonunda, 42 ülkenin imzaları ile Quebec/Kanada'da kurulmuştur. Merkezi Roma'dadır. Açıklanmış amacı: "İnsanlığın beslenme ve yaşam standartlarını yükseltmek, kırsal alanda yaşayan insanların yaşam şartlarını düzeltmek, dünya ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmak ve insanlığı açlıktan kurtarmak"

3 FAO Statistics 2011, http://faostat.fao.org/site/339/default.aspx, giriş: 22.04.2014, 01:25

önemli bir husus ise, bu ülkelerden ihracatı yapılan buğday türevlerinin girdilerinin yukarıda belirttiğim buğday ihracat rakamlarına dahil olmadığıdır. (s. 44-46)

"Yeni dünya düzeni"ne doğru yapılanma

(...) ABD kendi tarım alanlarının doğal sınırlarına dayandığında, uluslarüstü etkin olan dev tarım kuruluşlarını (agro-conserns) devreye sokarak tarımsal alan potansiyeli yüksek olan diğer ülkelerdeki (Brezilya, Arjantin ve Afrika gibi) tarım alanlarını da kullanmaya başladı.

Tahıl üretimindeki bu hâkimiyet, sadece dünyada bu ürünleri en çok üreten ülkeler olmaktan öte, dünya üretimini ve tüketimini dolayısı ile de tahıl ve gıda pazarını tümüyle kontrol etmeyi de mümkün kılmıştır. Bu çerçevede küresel sistem, bir yandan da insanlığın tarihsel süreç içerisinde beslenmesini ve bu günlere varabilmesini sağlayan geleneksel çiftçiliğin tasfiyesini de kaçınılması imkânsız biçimde dayatır.

Kendilerini ve yakın çevrelerindeki şehir insanlarını, yüzyıllardır başarı ile besleyen küçük çiftçilerin yerlerini, "yeni sistemde" Tarım Şirketlerinin ve Küresel Tarım Holdinglerinin alması gerekir. Böylece tarımsal üretim sistemi içerisinde merkezi kontrol ve yönlendirmelere imkân vermeyen, bireysel çiftçinin girişim dinamikleri tasfiye edilip yerine küresel finans oligarşisine bağlı küresel tarım kuruluşları hâkim kılınır. Küresel sistem, böylesi yığınsal tahıl üretiminin doğrudan bir sonucu olan yapay yem sayesinde, hayvan ve su ürünleri (Aquakultur) üretiminde de kontrolü ele geçirip radikal sistem değişikliklerini dayatabilmektedir.

Ana tarım ürünlerini, özellikle de üç ürünü (buğday, mısır, soya)

inanılmaz boyutlarda üretmek, ilk anda, okuyucuya çok şey ifade etmeyebilir. Sözünü ettiğim üç cins tarım ürünü üzerine muazzam bir "yeni beslenme sistemi" yapılandırılmaktadır. Bu tahıllar ve türevleri vasıtası ile insanlık, kaçınılması imkânsız olan beslenme gereksinimiyle önce bağımlı ve seçeneksiz hâle getirilecek, sonra da küresel finans oligarşisinin güdümünde direnme potansiyeli kalmamış kimliksiz kitleler hâlinde, istenilen her şeyi kayıtsız şartsız yerine getirir olacaktır. İnsanlığın geleceğini yönlendirmek ve yeniden yapılandırmak adına, böylesi derin görevlerin yüklendiği tarım ürünlerinin (Stratejik Tarım Ürünleri) dünya çapında üretilmesi, rekabetten korunması, dağıtımı ve tüketiminin nasıl ve ne amaçla sağlandığı, ayrıntılarına girildiğinde başlı başına bir "gerilim romanı" gibidir. (s. 52-53).

Hedef ülke ile tarımsal rekabetin önlenmesi

Küresel finans oligarşisi, kendi oluşturmuş olduğu, dünya ekonomi sisteminin ana kurallarını tartışılmaz olarak belirlemiştir. Bu kurallardan bir tanesi de tarımsal üretimin büyük boyutlarda yapılması zorunluluğu, yani kitleselliğidir. Ancak bu sayede kitlesel tarım ürünlerinin, kurulu sistemin üretim ve dağıtım kademelerinden geçerek alınıp satılması, küresel boyutlarda hareketi ve tüketimi sistemde ön görüldüğü gibi gerçekleştirilebilir.

Amaç, tüm insanlığı birkaç küresel Tarım Konzern'i tarafından üretilen az sayıdaki tarım ve gıda ürünlerine bağımlı kılmak olunca; insanları seçeneksiz bırakabilmek amacıyla, geleneksel tarımın yarattığı sonsuz çeşitliliğin ortadan kaldırılması da kaçınılmazdır.

Tarımsal üretim, insanların ihtiyaçları doğrultusunda yapılmış olsaydı, ortaya zengin bir ürün çeşitliliği ve makul büyüklükte üretim birimleri çıkardı. Bununla beraber bu üretim tarzı milyarlarca küçük çiftçi demektir.

Küçük çiftçilerin bireysel ve çok değişken kararlarıyla şekillenen tarımsal üretimin, küresel finans oligarşisinin kurmuş olduğu merkezi tarımsal üretim sistemi içerisinde, ne kontrolü ne de yönlendirilmesi mümkün değildir.

Dolayısı ile "geleneksel tarım üretimi", küresel finans oligarşisi için yapısal anlamda tehlike içeren bir alternatif oluşturur. Veya başka bir deyişle, küresel finans oligarşisi tarafından kurulmuş olan sistemin tersine işlemesidir ki asla müsaade edilemez. Daha önce birkaç kere bahsettim. Tarımsal üretim, küresel ekonomi sisteminin en önemli temel öğelerinden birisidir. Hâl böyle olunca, müdahaleler de o denli katı, acımasız ve yaşamı hiçe sayan boyutlarda olabiliyor. (s. 96-97)

(...)

Şimdi hedef ülkenin Tarımsal Bağımsızlık Potansiyelini sınırlamak ve giderek ortadan kaldırmak için küresel oligarşi ve onun yönetimindeki güçler tarafından sahnelenen, kısaca yukarıda çerçevesini çizdiğim "insanlık suçu"nun evrelerini daha öz ve net bir şekilde vurgulamak istiyorum.

— Hedef ülkenin kırsalında yaşayan nüfusun önemli bir bölümünü tarımsal üretimden koparark üreticilikten tüketici durumuna gelmelerini sağlamak.

— Tarımsal üretimden koparılan insan kitlelerinin arkalarında bıraktıkları üretim açığının oluşturacağı Gıda Maddeleri Darboğazı'nın tetiklediği kriz ortamı ve Açlık Korkusu'nun, takibi planlanan tarımda dönüşüm uygulamalarına destek olarak kullanılması.

— Köylerini terk eden dirençli ve üretici kitlelerinin, güvenli ve sağlıklı ortamlarından uzaklaştırıldıklarında, şehirlerde tam tersi bir konuma girerek korkuların kolay yönlendirdiği ezik, kimliksiz kişiler hâline getirilmeleri.

— Her türlü tarımsal faaliyetler konusunda alabildiğince deneyimsiz ve bilgisiz olan şehir insanlarının kriz ortamlarında, uygulanan planın politik amaçları doğrultusunda çok kolay etkilenebilir ve yönlendirilebilir olmaları.

— Geride bırakılan işlevsiz tarım arazilerinin suni olarak değersizleştirilmesi ile, Batılı Çok Uluslu Şirketlerce ele geçirilebilme olanaklarının oluşması. "Fazla bölünmüş toprakların birleştirilmesi" tezi ile bir araya getirilen bu alanların aynı amaçla, Tarım Holdinglerine "Kitlesel Tarım Üretimi" için sunulması.

— Tarımsal üretiminin; o ülkede kişilerin bireysel ve toplumun genel ihtiyaçları uyarınca gerçekçi bir hedef etrafında örgütlenmesi yerine, Tarım Konzern'lerince kitleselleştirilmesi ve küresel oligarşinin dünya pazarındaki operatif girişimlerine cevap verecek bir düzene sokulması. (s. 99-10)

Tohum: Bir doğa mucizesi

Geniş üretim uygulaması olan bir bitki, örneğin buğday ya da pirinç, dünyanın birbirinden uzak bölgelerinde, farklı gelişim süreçleri geçirerek bölgesel özel karakterler oluşturmuştur. Böylece geçen binlerce yıl içerisinde oluşan, herhangi bir bölgenin kendine özgü tohum tipi o bölgenin çiftçisine küçümsenemez avantajlar sağlar. Örneğin o yörenin tohumu, aynı yörede etkili olan zararlı haşere ve hastalık tiplerine karşı, yabancı bir tohuma göre çok daha fazla dirençlidir. Aynı zamanda yörenin tohumu (yerli tohum), ithal tohum kadar "iştahlı" değildir ve toprağın verebildiği kadarı ile idare etmeye kendini uyarlamıştır. Sadece çiftçi kendi hayvanlarının gübresi ile bir miktar takviye yapar. Bu avantajlar, çiftçi açısından yaşamsal önemi olan maliyet ve iş gücü tasarrufu demektir. Ayrıca biz tüketicilerin de sağlığını tehdit eden, gıda maddelerindeki tarım kimyasalları (tarım ilaçları) artıkları sorunu da bu sayede oluşmaz.

Bu yüzden bölgelerin, üreticiye ve tüketiciye önemli avantajlar sağlayan kendine özgü tohum tipleri, küresel finans oligarşisinin sürdürmekte olduğu tarım savaşının hedefleri açısından aşılması zor bir engel, olumsuz operasyon şartları, kısacası tehlike demektir. Bir ülkede tarımsal üretimi en başından kontrol altına alabilmenin ve dönüştürmeye başlamanın ilk adımı, köylünün elindeki yerel tohumları yok etmekle başlamaktadır. (s. 115-116)

Türkiye'de tohum konusunda yapılanmalar

(...) En başta, küresel merkezin Türkiye'yi unuttuğu ya da atladığını kimse düşünmesin. İkinci dünya savaşını takip eden yıllarda Meksika'da başlatılan, buğday ve mısırda hibrit tohumların geliştirilerek geleneksel tarım ülkelerindeki tahıl üretimine hâkim kılma

girişimlerinin, ilk başta Meksika ve Hindistan'da uygulamaya konulduğunu yukarıda yazdım. Bu ülkelerde girişimin tutması üzerine, sonradan "yeşil devrim" diye anılan kampanya vakit geçirilmeden Pakistan ve Türkiye'yi de içerisine alacak şekilde genişletilmişti.

Türkiye'deki ilk uygulamaların başında, meşhur "Sonora 64" diye anılan, buğday tipinin ülkeye getirilmesi gelir. Meksika'da Rockefeller vakfının önderliğinde kurulmuş olan araştırma enstitüsünde (CIMMYT) geliştirilmiş olan bu hibrit buğday, endüstriyel tarımın bütün olumsuzluklarını da beraberinde sürükleyip getirerek Türkiye'deki geleneksel tarıma yönelik ilk ağır saldırının başını çekmiştir. (s. 154)

(...)

Doğaldır ki kapıyı bir kere aralayan küresel merkez, Türkiye'de tarımsal üretimi ve hayvancılığı istediği gibi dönüştürme yolunda süratle yol aldı. Bu uzun serüveni daha sonra tekrar ele almak üzere, önce tohum konusunda ülkemizdeki son duruma bir göz atalım. Kitabın başından beri tüm boyutları ve safhaları ile ortaya koymaya çalıştığım, küresel tarım savaşından pek tabii Türkiye de fazlası ile zarar gördü. Buna rağmen Afrika ve bazı Asya ülkeleri ile kıyaslandığında, ülkemizdeki geleneksel çiftçiliğin var olan çok güçlü ve oturmuş olan alt yapısı, ani ve radikal dış müdahalelere çok da kolay imkân vermemektedir. Bu yüzden geleneksel tarımın dönüştürülmesi ve yeniden yapılandırılması süreci, Türkiye'de göreceli olarak daha yavaş mesafe alabilmektedir.

Bununla beraber küresel finans oligarşisinin dayattığı dönüşümlerin gerektirdiği alt yapı da Türkiye'de oluşturulabilmiş, teknik kadroları yetiştirilmiş ve yandaşları önemli kilit noktalara yerleştirilmiştir. Türkiye'de geçen zaman içerisinde hibrit tohumlar yerleşti, fakat geleneksel tarımın güçlü olduğu bölgelerde hâlâ yerel tohumların ekimi kısmen de olsa devam etmektedir. Sonuçta da köylülerimizin kendi aralarındaki tohum alışverişleri, küresel finans oligarşisinin hiç de kabullenemeyeceği boyutlarda sürmektedir. Bu nedenle Türkiye'de de düğmeye basılmış ve tohum konusunda gerekli görülen yasal temelin, ihtiyaç duyulduğu gibi oluşturulması için harekete geçilmiştir. 8 Kasım 2006'da Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Tohumculuk Kanunu", Türkiye'deki son yapısal engeli ortadan kaldırarak, bu yöndeki küresel gelişmelerle uyumu sağlamayı amaçlamaktadır. (s. 154-155)

CHAVEZ'E KARŞI BAŞARISIZ DARBEDEN 20 YIL SONRA*

PEDRO BRIEGER**

ÇEVİRMEN:
FETHİYE KABATAŞ

* Bu yazı aşağıda linki verilen siteden alınmış ve İspanyolca aslından Türkçe'ye çevrilmiştir.

https://estrategia.la/2022/04/09/dossier-a-20-anos-del-golpe-contra-hugo-chavez-y-el-pueblo-venezolano/

** Sosyolog, öğretim görevlisi,
uluslararası analist, Nodal.am direktörü,
Latin Amerika Stratejik Analiz Merkezi'nin yazarı

20 yıl önce Nisan 2002'de, Venezuela Devlet Başkanı Chavez, bir darbeyle devrildi. Bir bakıma bu darbenin; bir grup sivilin ve ordunun demokratik yollarla seçilen bir devlet başkanını devirmek için anlaştığı, kurumsal çöküşün gerçekleştiği, meclisin kapatıldığı ve sandıkta seçilmemiş birinin yönetimi ele geçirdiği 20. yüzyıl tarzında olan son Latin Amerika darbesi olduğu söylenebilir. Venezuela'da gerçekleşen de tam olarak buydu. Ancak bilinen diğer tüm askerî-sivil darbelerden farklı bir sonla. 11 Nisan'da Chavez'i devirdiler ve üç gün sonra 14 Nisan sabahında Chavez etrafında ona tezahürat yapan bir kalabalıkla Miraflores Başkanlık Sarayı'na döndü.

1998'de Chavez seçimleri kazandığı andan itibaren, iki büyük geleneksel siyasi parti – sosyal demokrat "Demokrat Hareket" (AD) ve COPEI olarak da bilinen[1], Hristiyan sosyalist "Bağımsız Seçim Organizasyon Komitesi" – iş insanları, önemli medya kuruluşları ABD hükümetiyle birlikte Chavez'i iktidardan indirmek için komplocu bir ağ ördüler. Venezuela'yı 40 yıl boyunca yönetenler Chavez'in seçimlerde ezici bir zafer kazandığını ve çok geniş bir halk desteğine sahip olduğunu kabul etmediler. Chavez birçok kişiyi şaşırtıp "can

1 Sözü edilen siyasi partilerin İspanyolca isimleri şu şekildedir: "Acción Democrática" (AD) ve "Comité de Organización Política Electoral Independiente" (Çevirmenin notu)

çekişen anayasa" dediği 1961 anayasası üstüne yemin edip göreve başladı. Hemen ardından, petrol zenginliğinden dolayı "Suudi Venezuela" olarak tanımlanan ülkenin siyasi ve sosyal yapılarını dönüştürmek gibi devasa bir işe girişti. Ancak nüfusun büyük bir çoğunluğu yoksuldu. Chavez'in, projesini uygulamak için yeni bir anayasaya ihtiyacı vardı. Ulusal Kurucu Meclis'in 1999'da hazırladığı o anayasa referandumda çoğunluk tarafından onaylandı.

Beyaz Saray, kısa sürede Venezuela'nın ABD'den bağımsız yeni bir dış politikasının da olduğunu anladı. Chavez diğer faaliyetlerinin yanı sıra, tüm petrol üreticisi ülkelere daha fazla önem verilmesini önerdi. Chavez'in Libya'da Kaddafi ve Irak'ta Saddam Hüseyin'le olan bağlantıları Washington'dakiler tarafından iyi karşılanmadı. Chavez, ayrıca, Küba Devrimi'ne olan sempatisini ifade etti. 2001'de Afganistan'ın işgalini kınadı ve Washington'ın büyük bölgesel projesi olan Amerika Kıtası Serbest Ticaret Alanı'nı (FTTA) sorguladı. Arjantin, Peru ve Meksika başta olmak üzere neredeyse bölgedeki tüm hükümetlerin kabul ettiği neoliberal politikaları eleştiren ve "Washington Konsensüsü" zirvesinde gittikçe güçlenen bir devlet başkanından kurtulmak için Beyaz Saray'ın kendince gerekçeleri vardı. Darbeden bir yıl önce, batı yarımküreden sorumlu ABD Dış İşleri Bakan Yardımcısı Peter Romero, Chavez'in "istediği yere seyahat etme ve istediğini söyleme hakkı olduğunu ama

söylediklerinin Amerikan algısı açısından sonuçları olacağını" söylemişti. Mesaj daha açık ve net olamazdı.

Chavez'in liderlik ettiği hareket içindeki meseleler ve uluslararası kuşatma, muhalif kesimleri Chavez'i devirmeye dönük hedeflerini gerçekleştirmeye teşvik etti. Şubat 2002'de *Washington Post*, "Eğer Chavez işleri en kısa sürede düzeltmezse, görev süresini tamamlayamayacak" diye tahminde bulunan Dışişleri Bakanlığı'nın bir yetkilisinin demeçlerini gündeme getirdi. Paralel olarak, IMF yetkilileri geçici "bir geçiş hükümetini" ekonomik olarak destekleme konusunda "sorun yaşamayacaklarını" açıkladılar.

Doğal iç siyasi sorun, "Punto Fijo Paktı" olarak bilinen 1958'deki ünlü yönetilebirlik anlaşmasından bu yana Venezuela'yı yöneten iki büyük siyasi partinin zayıflığına ve itibarsızlığına dayanıyordu. Tam da Chavez'in ani yükselişi, diğer sebeplerin yanı sıra AD ve COPEI'yi çevreleyen muazzam yolsuzluğun ve petrol fiyatlarından gelen milyonlarca doları çarçur etmelerinin ürünüydü. Her ne kadar son yıllarda, Chavez öncesi Venezuela'nın daha zengin ve gelişmiş olduğu anlatısı yayılmaya çalışılsa da gerçek şu ki, o dönemlerde petrol fiyatlarından elde edilen kârdan gelen yüksek gelir nüfusun çoğunluğuna "akmıyordu". Bu, *Washington Post*'un -2002'deki başarısız darbeden sonra- yayınladığı ve halkın yüzde 80'inin yoksul olduğunu iddia eden bir başyazıyla da onaylandı. Bu bulgu, Chavez'in neden geleneksel siyasi partilerin dışında sevilen bir figür hâline geldiğini anlamanın anahtarıdır.

Aslında, 2001 Aralık'ında, Chavez bir röportajında iş dünyası lideri Fedecámaras'ın (Ticaret Odaları Federasyonu) muhalefetin uzantısı olduğuna dikkat çekmişti, çünkü siyasi partiler tüm inandırıcılıklarını kaybetmişlerdi. Chavez şöyle soruyordu: "Muhalefet partileri nerede? Bu grupları bir araya getiren muhalefet liderleri nerede? Düpedüz yoklar ve bu yüzden onların görevini Fedecámaras üstleniyor."[2]

2 Çevirmenin Notu: Yazar burada 2001 aralık ayında yaşanan olaylara atıfta bulunuyor. Patron sendikası olan Fedecámeras 10 Aralık'ta Chavez'in Petróleos de Venezuela'nın (devletin petrol şirketi) gelirlerini devlet kontrolü altına alma girişimine yani Chavez'in bu halkçı tavrına karşı büyük bir grev yaptı. O dönem muhalefet partileri halk nezdinde çok yıpranmış olduklarından, Chavez karşıtı eylemlerini Fedecámeras aracılığıyla sürdürdüler. Chavez de söz konusu röportajında muhalefet partilerinin bu tutumunu eleştiriyordu.

11 Nisan 2002'de Caracas'ta bir dizi şiddet olayı yaşandı. Ertesi gün, General Lucas Rincón Başkan Chavez'in istifasını istediklerini ve bunu kabul ettiğini duyurdu. Bu da Chavez'ci güçler arasında çok büyük bir karışıklığa sebep oldu.

Nisan 2002'ye gelinceye kadar, Latin Amerika tarihindeki sivil-askerî darbelerin uzun listesine bakacak olursak bir devlet başkanı bir kere devrilirse kaderinin ölüm (Salvador Allende, Şili 1973), tutsaklık (Estela Martínez Perón, Arjantin 1976) ya da sürgün (Goulart, Brezilya 1964) olduğunu görürüz. Bu yüzden darbeyi destekleyen herkes, tarihin tekerrür edeceğine inanarak utanmazca kutlamalara başladı. Chavez'in devrilmesinin başarısız olabileceği kimsenin aklından geçmedi, çünkü televizyonun, radyonun, gazetelerin desteğine ve en önemlisi Washinton'ın örtük mesajına sahiplerdi. Ve Chavez'e olan nefretleri ile tüm Venezuela'nın başkana karşı ayaklanacağını sanan kendi propagandaları onları sarhoş etti.

Dahası, kazanacaklarından o kadar emindiler ki aylardır hazırlanmış olduklarını bile gizlemediler. Darbenin ana kaynaklarından biri olan *El Nacional* gazetesi, Chavez'in devrildiği günü kutladı ve rahatlayarak "Neyse ki, sıfırdan başlanması gerekmiyor. Birçok kurum ciddiyet ve sabırla disiplinlerarası yöntemler aracılığıyla hazırlanmışlardı ve acilen hepimizin katılacağı ve onları uygulamamıza olanak yaratan projeler ve çalışmalar var" dedi. Ayrıca, en etkili gazetelerin bazılarına yansımış olduğu gibi ABD'nin desteğine sahiplerdi. *Washington Post*, 13 Nisan Cumartesi baskısında "Geçen haftalarda ülkenin çeşitli muhalefet üyeleri Chavez'i devirmek için destek almayı umarak ABD büyük elçiliğini ziyaret ettiler. Ziyaretçilerin arasında ordunun aktif ve emekli üyeleri, medya yöneticileri ve muhalif politikacılar vardı" şeklinde yazdı.

New York Times "Hugo Chavéz'in dünkü istifasıyla artık Venezuela demokrasisi sözde bir diktatör tarafından tehdit edilmiyor" diyen başyazısıyla darbecilere kesin güvence verdi. Ve 14 Nisan Pazar günü *Chicago Tribune* "Seçilmiş bir başkanı iktidardan indiren askerî bir müdahalenin demokrasiye fayda sağlamasına pek sık rastlanmaz. Ama burada rastlandı" açıklamasını yaparken oldukça memnundu. Darbeden sonraki sekiz saatten kısa bir sürede saygın danışmanlık şirketi Merrill Lynch, Venezuela'daki yatırımların arttığına işaret eden "Geçişten kâr etmek" başlıklı bir açıklama yayınladı. Darbeyi yapanlar Chavezciliği yok etmek için tüm koşulların mevcut olduğunu düşünüyorlardı. Ve böylelikle, 12 Nisan Cuma öğleden sonra, Venezuela'nın yeni başkanı olarak Pedro Carmona'yı -Fedecámaras'ın başkanı- atamak için "Demokratik Geçiş ve Ulusal Birlik Hükümeti Kuruluş Sözleşmesi"ni imzaladılar. Bu da hızla Ulusal Meclisi feshetti. Halk oylamasıyla kabul edilen anayasayı yürürlükten kaldırdı. 13 Nisan'da muhalefet gazetesi "Yaşasın özgürlük" başlığını attı. Darbe kazanmıştı.

Ama darbeciler en temel faktörü hesaba katmadılar: Chavez'e olan halk desteği. Farklı şehirlerde binlerce insan, yerel ve alternatif radyoların çağrısıyla Başkan'ı savunmak için sokaklara döküldü ve yoksul mahallelerden 12 Nisan Cuma gecesi gümbür gümbür tencere sesleri duyuldu. 13 Nisan Cumartesi günü çeşitli uluslararası medya kuruluşları Chavez'in istifa etmediğini ama tutuklandığını duyurdular. Pedro Carmona'yı önerenlerin saflarındaki saatlerce süren belirsizlikten ve Chavez lehine sürekli gösteri yapılmasından sonra Carmona'nın kendisi dayanacak gücü olmadığını fark etti ve istifa etti. 14 Nisan Pazar günü şafak vakti Chavez "döndü, döndü" haykırışlarıyla etrafını saran kalabalıkla Miraflores Sarayı'na döndü.

Latin Amerika ve Karayipler tarihinde ilk kez, bir sivil-askerî darbe başarısız oldu. Belki de kendisini "halkçı" olarak adlandıran ve en güçlünün çıkarlarına dokunmaya çalışan herhangi bir hükümet için ana ders, halk seferberliğinin iktidarda kalmanın anahtarı olduğudur.

UKRAYNA'DAKİ SAVAŞIN TIRMANMASININ NEDENLERİ VE DEĞERLENDİRMELER

BARIŞ ANCAK RUSYA VE ÇİN İLE MÜMKÜN

PATRICK KÖBELE*

ÇEVİRMEN:
FATMA ŞENDEN ZIRHLI

Alman Komünist Partisi DKP, 22 Mayıs 2022 tarihinde kongre süresiyle ilgili yasal zorunluluğunu yerine getirmek amacıyla parti kongresi düzenledi. Partinin haftalık yayın organı *Unsere Zeit*'da (Çağımız) yayınlanan habere göre, parti kongresi, Patrick Köbele'nin başkanlığındaki mevcut yönetimi mektup yoluyla yeniden seçmek üzere online olarak gerçekleştirildi.

Parti kongresinde, yönetimin Nisan ayının başında sunduğu "Savaşa Hayır!", "Silahlanmaya Son!", "Barış ancak Rusya ve Çin ile mümkün!" talepleri öne çıktı.

Bu çerçevede DKP'nin barış mücadelesi içerisindeki görevleri ile Ukrayna'daki savaş ve bu savaşın nedenlerinin değerlendirilmesi kongrenin ana konuları oldu.[1]

* Alman Komünist Partisi DKP'nin başkanı

1 https://www.unsere-zeit.de/parteitag-per-telefon-169336/

Köbele, "Şimdiye kadar hiçbir Alman hükümeti bir savaşın tırmanışına bu savaştaki kadar teşne olmadı" başlığı ile yaptığı konuşmada, "Bu savaşın karakteri birkaç kez değişti. 2014'ten beri Ukrayna'nın, Maidan darbesinden sonra özerklik talebi anlaşılabilir olan ve Minsk-2 tarafından uluslararası hukukta tanınan halk cumhuriyetlerine karşı savaşı söz konusuydu. Minsk-2 sonrasında bu, Ukrayna'nın bir saldırganlık savaşıydı. Rusya Federasyonu tarafından halk cumhuriyetlerinin tanınması ve uluslararası hukukta meşru olduğuna inandığımız karşılıklı yardımlaşma anlaşmasının ardından, halk cumhuriyetlerinin egemenliğini kurmak için yapılan eylemler, yani toprakları üzerindeki askerî eylemler de meşru ve uluslararası hukuk kapsamındaydı.

Ukrayna'nın kalan topraklarında devam eden savaş konusunda görüş ayrılıklarımız vardı ve hâlen var. Bu konudaki değerlendirmeler, kınanması gereken bir saldırganlık savaşından, Ukrayna'nın ABD ve NATO tarafından silanlandırılmış ve nihayetinde siyasi olarak yönlendirilen bir saldırısına karşı önleyici bir savunmaya kadar uzanmaktadır. Bu soruyu netleştirmedik ve önümüzdeki parti yönetim kurulunun tartışma önerisinde de açık bırakıyoruz. Bu elbette bir uzlaşmadır ve nedeni özellikle savaş zamanlarında pek çok şeyin değerlendirilmesinin zor olması gerçeğidir.

Öte yandan, çok büyük bir görüş birliğimiz var. Bu sorunun farklı değerlendirmelerinin, asıl saldırganın NATO olduğu gerçeğini değiştirmediği konusunda yaygın bir görüş birliği vardır. Tarihsel olarak Rus saldırısının, NATO'nun doğuya doğru yayılması, Yugoslavya savaşı ve Ukrayna'nın Donbas'a karşı savaşının tarihinden ayrılamayacağı konusunda da geniş bir görüş birliği var. Ve ana görevimizin Almanya'nın büyük güç olma emellerine ve Başbakan Scholz tarafından 27 Şubat'ta açıklanan silahlanma programına karşı mücadele olduğu konusunda geniş bir mutabakat var" diye konuştu.[2]

Delegelerin farklı yaklaşımlara sahip olmaları nedeniyle parti yönetimi bu konuyu oylamaya bırakmayarak tartışmaları sürdürme önerisi getirdi ve bu öneri çoğunlukla kabul edildi.

Parti Başkanı Patrick Köbele'nin parti yönetiminin görüşlerini ortaya koyan konuşmasını okurlarımıza sunuyoruz.[3]

2 https://www.unsere-zeit.de/noch-nie-seit-1945-hat-eine-deutsche-regierung-so-massiv-an-der-eskalation-eines-krieges-gedreht-wie-die-jetzige-169377/

3 https://www.unsere-zeit.de/frieden-geht-nur-mit-russland-und-china-168025/

Rusya Federasyonu'nun kapitalist bir ülke olduğu konusunda hemfikiriz. Bu konuda, Rusya Federasyonu hükümetinin ülkenin ideal genel kapitalistini temsil ettiği konusunda görüş birliği var. Bununla birlikte, egemen kapitalist sınıf ile onun hükümeti arasında basit bir emir komuta ilişkisinin olmadığını, aksine egemen sermaye yararına hükümetin ve devletin olabildiğince bağdaşık hareket etmesini sağlamak için tek tek sermaye gruplarının farklı çıkarlarını bir araya getirme görevinden kaynaklanan göreli bir serbestliğe sahip olduğunu biliyoruz.

Rusya Federasyonu'nun kapitalizmin gelişiminin emperyalist aşamasında olup olmadığı aramızda tartışılıyor.

LENİN EMPERYALİZMİ TANIMLARKEN ÜÇÜ ULUSAL EKONOMİNİN GELİŞMESİYLE VE İKİSİ ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN GELİŞMESİYLE İLGİLİ BEŞ ÖZELLİK SAYIYOR.

Hepinizin bildiği gibi, Lenin emperyalizmi tanımlarken, üçü ulusal ekonominin gelişmesiyle ve ikisi uluslararası ilişkilerin gelişmesiyle ilgili beş özellik sayıyor. İlk üç özelliği Rusya'ya uygularsak birincisi "üretimin ve sermayenin yoğunlaşması ve çok sayıda endüstri dalının tamamına hâkim olan az sayıda tekellerin yaratılması" –Rusya'da bu kuşkusuz mevcut. İkincisinin de mevcut olduğunu, yani "endüstriyel tekellerin banka sermayesi ile iç içe geçerek finans sermayesine dönüşmüş" olduğunu gösteren birçok neden var. Ancak her ikisinde de, karşıdevrim yoluyla kapitalizme geçişin tarihsel bir özelliği olarak, kapitalist devletin yüksek derecede bir etkisi ve mülkiyeti payı olduğunu unutmamalıyız. Bu, örneğin Almanya, ABD, Fransa veya İngiltere gibi son derece gelişmiş devlet tekeli şeklindeki toplumlardan farklıdır. Diğer bir fark, Rus tekellerinin ve oligarşisinin Sovyet kamu mülkiyetinden gelişmiş olmasıdır. Bu, emperyalizmin oluşumunda Batı tekellerinin rekabetçi ortaya çıkış süreçlerinden çok ilkel birikim süreçlerine benziyor.

Rusya değerlendirmesi

Üçüncü özellik olan, "sermaye ihracının, meta ihracına göre öncelik kazanıyor" olması, bana Rusya'da yerine gelmiş gibi görünmüyor. Rusya'dan çıkan sermayenin büyük çoğunluğu Kıbrıs, İsviçre veya Lüksemburg gibi vergi cennetlerine gidiyor. Bunlar, benim görüşüme göre, Lenin'in sermaye ihracından bahsederken kastettiği, doğrudan diğer sermayelerle bütünleşmeye hizmet etmiyor. Benim kanaatime göre, üç kriterden biri yerine gelmedi. Bu nedenle, Rusya'nın henüz emperyalist aşamaya ulaşmamış kapitalist bir ülke olduğu görüşüne meyilliyim.

Ancak: Mevcut savaşı değerlendirmek söz konusu olduğunda bu soru belirleyici değil. Niçin değil? Birinci Dünya Savaşının sona ermesinden bu yana, emperyalist ulusların bağımlı kılınabileceğini veya başka emperyalist uluslar tarafından ezilebildiğini biliyoruz. Birinci Dünya Savaşındaki yenilginin ardından Alman emperyalizmi böyle bir duruma girdi. Bu durum on yıldan fazla sürdü. Almanya Komünist Partisi KPD[4], "Alman halkının ulusal ve sosyal kurtuluşu için" programatik bir belge yayınladı.

4 Çevirmenin notu: 1918'de Spartaküs Birliği ile farklı radikal sol grupların birleşmesi sonucu kurulan tarihî parti. Partinin kapatılması sonucunda 1968'de günümüzdeki Alman Komünist Partisi DKP kurulmuştur.

KPD bunu, ulusal kurtuluş sorununu faşistlere bırakmamak için yaptı; bunu, egemen sınıf dünya savaşındaki yenilginin yükünü ve sonuçlarını emekçilere yüklediği için yaptı. KPD'nin bu yönelimi doğruydu, ancak ezen bir emperyalist ülke için "ulusal kurtuluş" ifadesine izin verilemez, çünkü bu durumda emperyalizmin entegrasyon stratejisinin bir parçası hâline gelinir.

Karşıdevrimin sonuçları

Karşıdevrimden sonra, yeni kapitalist Rusya'nın tüm sınıfları ve katmanları, emperyalist aşamada eşitliğin olamayacağını anladı. Farklı ülkelerde, içerideki sömürü ilişkileri açısından benzer sınıf çıkarlarına sahip olan kapitalist sınıfların hüküm sürdüğü doğru. Bunun karşısında, emperyalist rekabet ve kapitalizmdeki eşitsiz gelişme yasası vardır.

Rusya'nın sınıfları ve tabakaları, önde gelen emperyalistlerin Rusya'yı ancak ham madde sağlayacakları bağımlı bir devlet konumuna yerleştirmek istediklerini anladılar. Komprador gibi davranan yeni burjuvazinin bir kısmı bunu kabul etmeye istekliydi - emekçilerin sırtında iyi bir yaşam hâlâ mümkündü. Boris Yeltsin bu tarafı savundu. Diğer tarafın bu konuda itirazları vardı,

Vladimir Putin itiraz eden taraftaydı, Rusya'nın egemen bir ülke olmasını savundu. Emperyalizme tabi kılınmaya karşı koyabilmek için emekçi halkı kazanmaya yönelik bir entegrasyon stratejisi gerekliydi. Halkı kazanmak zorunda olan kapitalist yönetim Sovyetler Birliği'ne ve tarihine olumlu bir şekilde dayanmaktan kaçınamazdı. Putin'in bir yandan kendisini destekleyen sermaye gruplarının diğer yandan emekçi halkın çıkarları arasında zor bir denge tutturmak zorunda kalması, savaş başlamadan önceki uzun konuşmasına yansıyan, Sovyet tarihini çelişkili ve bazen irrasyonel olarak ele almasının arka planı olabilir.

RFKP Merkez Komitesi üyesi Vyacheslav Tetekin, bir makalesinde sınıf karakteri açısından Rusya ile Ukrayna'nın çok farklı olmadığını yazıyor. Bu yazıda her iki ülkenin oligarşik bürokratik bir egemen güç tarafından yönetildiğini belirtiyor. Rus egemen gücünün Ukrayna egemen gücünün aksine, faşistlere baş vurmadığını ve ABD kontrolünde olmadığını ifade ediyor.

Ukrayna'daki savaş

Maidan darbesinden bu yana, Ukrayna'da iktidardakilerin milliyetçi yönelimi, Rus kökenli nüfus ve Rus dili üzerinde baskı kurmaktan ibaret. Kırım'daki gelişmenin ve iki halk cumhuriyetinin kuruluşunun arka planında bu yatıyordu.

Kırım'da halk büyük bir çoğunlukla Rusya Federasyonu'na katılmaya karar verdi. Lugansk ve Donetsk oblast bölgelerinde iki halk cumhuriyetinin devlet olarak bağımsızlığından yana oy kullandılar. Başından itibaren, halk cumhuriyetleri Ukrayna tarafından askerî saldırıya uğradı, bu saldırılarda çoğunlukla aşırı milliyetçi ve faşist askerî birlikler kullanıldı. Ukrayna, 2015 yılında nihayet Minsk-2 anlaşmasını imzalamak zorunda kaldı. Anlaşma, uluslararası hukuk açısından tanındı ve bağlayıcıydı. Bu anlaşma ile Ukrayna, iki halk cumhuriyetinin geniş bir özerklikten kendi dış ve savunma politikalarına uzanan taleplerini Ukrayna anayasasına koymak üzere onlarla müzakere etmeyi taahhüt etti.

Mevcut savaşın niteliği konusuna geçmeden önce, bu tarihsel açıklamalardan sonra, savaşla ilgili tartışmalarda, barış hareketine, sol ve demokratik hareketlere derinden sinmiş olan büyük bir soruna, bu tarihsel geçmişin gözden kaçırılması, farkedilmemesi, hatta inkâr edilmesi sorununa işaret etmek istiyorum. Bu, özellikle Ukrayna'nın halk cumhuriyetlerine karşı yürüttüğü savaş için geçerlidir. Bu savaşın sekiz yıllık tarihi, kurbanları ve yarattığı yıkımlar unutturulmaya çalışılıyor.

Mevcut savaşı niteleyecek olursak, bu öyleyse bir saldırı savaşıdır – savaş Rusya'nın saldırısıyla başladı. Bununla birlikte Ukrayna tarafından işgal edilen Halk Cumhuriyetlerinin bölgelerine, yani temas hattı adı verilen hattan iki Luhansk ve Donetsk Oblast bölgelerinin sınırlarına kadar uzanan bölgelere yapılan saldırı ile Ukrayna topraklarının geri kalan bölgelerine yapılan saldırı arasında bir ayrım yapılmalıdır.

Her iki Halk Cumhuriyetinin en geç Minsk-2'nin BM Güvenlik Konseyi tarafından tanınmasıyla uluslararası hukukun konusu hâline geldiklerini gösteren birçok neden var. Minsk-2 boykotu ile Ukrayna'nın Halk Cumhuriyetlerine karşı yürüttüğü savaş, Halk Cumhuriyetlerinin Rusya Federasyonu tarafından tanınmasını anlaşılır kılmaktadır.

Bana göre, boykotlar ve savaşlardan sonra Halk Cumhuriyetlerinin tanınmasının uluslararası hukukta meşru olduğunu öne sürecek birçok neden var. Bu, yardım anlaşmaları ve sonuç olarak Halk Cumhuriyetlerinin Ukrayna ordusuna karşı askerî olarak desteklenmesi için geçerlidir. Donbas halkı için, Rusya'nın saldırısının bu yönü, sekiz yıllık savaşın sona ermesi için bir umudu ifade ediyor.

Ukrayna'nın geri kalanına yönelik saldırı, ilk bakışta saldırı savaşıdır. Bu tür savaşlar, uluslararası hukuka, BM Anlaşmasına aykırıdır. Ama, doğrudan doğruya yaklaşan bir saldırıyı önlemek meşru olabilir.

Rusya Federasyonu'nu saldırıya zorlamak için çok şey yapıldı. Eski İsviçre askerî ve istihbarat subayı ve eski BM yetkilisi Jacques Baud'dan söz ediyorum. Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenski'nin daha Mart 2021'de Kırım'ı

RUSYA FEDERASYONU'NU SALDIRIYA ZORLAMAK İÇİN ÇOK ŞEY YAPILDI.

UKRAYNA DEVLET BAŞKANI ZELENSKİ'NİN MART 2021'DE KIRIM'I GERİ ALMAK İÇİN BİR KARARNAME İMZALADIĞINA, ŞUBAT 2022'DE UKRAYNA ORDUSUNUN DONBAS'TAKİ PROVOKASYONLARININ BÜYÜK ÖLÇÜDE ARTTIĞINA DİKKAT ÇEKİLİYOR.

geri almak için bir kararname imzaladığına ve Şubat 2022'de Ukrayna ordusunun Donbas'taki provokasyonlarının büyük ölçüde arttığına dikkat çekiyor.

Bunun amacının Rus hükümetini askerî operasyona kışkırtmak, yani onları bir tuzağa çekmek olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, Ukrayna'nın gerçekten Halk Cumhuriyetlerine yönelik büyük bir saldırısının planlanmış olabileceğini de düşünüyorum. Ukrayna'nın silahlandırılmasıyla, onun kademeli olarak NATO'ya entegre edilmesinin amaçlandığı görüşündeyim. Haritaya ve NATO'nun doğuya doğru yayılmasının hatlarına tekrar bakıldığında, Ukrayna'nın NATO üyeliğinin Rusya açısından bir oldubitti anlamına geldiği açıktır.

Başkan Putin, 2007'den beri bunu defalarca dile getirdi. En son olarak, NATO ve AB'ye geçen yılın sonunda Ukrayna'nın NATO üyesi olmasını engellemeye yönelik sözleşmeye dayalı bir anlaşma için öneriler sunuldu. Bunlar NATO, AB, ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere tarafından sert bir şekilde kenara itildi.

Birçok kişi bunların hiçbirinin saldırı savaşını haklı çıkarmadığını söylüyor. Ve niteliği yalnızca saldırı savaşı olduğu sürece, bu doğru. Ama tam da bir görüş oluşturmamız gereken konu budur.

Rusya Federasyonu'nun saldırısıyla uluslararası hukukun aşındırılmasına bir çentik eklendiği konusunda hemfikiriz. Uluslararası hukukun aşındırılması -yamyamlaşmadan söz etmiştik- 1990'dan beri NATO devletleri tarafından çeşitli ittifak oluşumlarıyla gerçekleştirildi -buradaki anahtar kelimeler Yugoslavya, Suriye, Irak ve Libya. Buna Küba, Venezuela, İran ve diğerlerine karşı insanlık dışı ve uluslararası hukuku ihlal eden yaptırımlar da dahildir. Buna, sözleşmenin ihlal edilerek NATO birliklerinin Rusya sınırına yerleştirilmesi de dahildir.

Bu nedenle, Sekreterliğin ikinci açıklamasında, Küba Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın savaşı "zor kullanımı ve hukuk ilkelerine ve uluslararası normlara uyulmaması" olarak değerlendiren ve kınayan, ama aynı zamanda bu korkunç savaşın bir geçmişi olduğuna da işaret eden formülasyonuna atıfta bulunduk.

Sık sık emperyalizmin savaşlarını daima uluslararası hukuka aykırı olarak nitelendirdiğimiz söylenir. Evet öyle nitelendiriyorduk ve bu doğruydu, çünkü bu vakaların hiçbirinde savaşların karşı taraftan bir saldırı tehdidi geldiği için mi yapıldığı üzerinde düşünmek zorunda değildik. Donbas halkının durumuna benzer bir durum

üzerinde hiç düşünmek zorunda kalmadık.

Almanya'daki oluşum

Ursula Vogt Kuzey Bavyera Bölge Yönetim Kurulunda şunları söylemişti:

"Ukrayna Büyükelçisi Andrey Melnik Federal Meclis'te ayakta alkışlandı. 27 Nisan 2015'te Münih ziyareti sırasında Ukraynalı Yahudi karşıtı ve Nazi işbirlikçisi Stepan Bandera'nın mezarına çiçek bırakan, kışkırtıcı ve talk show programlarında boy gösteren işte o Andrey Melnik.

Partimizde toplumun şekillenmesi konusunda eğitimler gördük. Manipülasyon ve kitleleri etkilemenin modern teknikleri konusunda eğitim gördük. Şu anda bizim için en büyük tehlikenin Alman halkının bir sonraki Baltık harekâtına yönlendirilmesi olduğunu görebilmeliyiz. Bu açıdan Partimizin en önemli görevi soğukkanlı olmaktır. Açık söylemek gerekirse: Şok olarak, öfkelenerek ve dehşete kapılarak bir yere varamayız.

Partimizin görüş yelpazesi geniştir. Parti Yönetiminin açıklamalarında açık ve net olarak 'saldırgan Putin/Rusya' şeklinde kınama görmedikleri için birkaç kişi aramızdan ayrıldı. Konuşmalarda ve bildirilerde Rusya'nın 'Hiçbir şekilde haklı görülemeyecek' saldırısından söz ediliyor. Öte yandan, Rus ordusunun Ukrayna'ya girişini ileri savunma hareketi olarak gören yoldaşlar var. Rusya'nın Batılı şahinlere aldandığına dair düşünceler var. Afganistan benzeri bir tuzağa düşülebileceği konusunda uyarılar var. Hepimizi şaşırtan, hepimizi hayrete düşüren bu durumda Parti Genel Sekreterliği tek doğru şeyi yaptı: Bu savaşın arka planına dikkat çekti, asıl saldırganın NATO olduğunu tespit etti, diplomasiye ve müzakere masasına dönülmesini ve bu doğrultuda savaş girişimlerine son verilmesini talep etti. Parti ayrıca büyük bir yenilgi aldığımızı da ifade etti. İktidardakilerin savaş çığırtkanlığını durduramadık. Bu, 'asıl düşman içeridedir' gerçeğinin somut ve acı yansımasıydı".

Bu savaşa karşı tutum ne olursa olsun, Rusya'nın saldırısını kınayın veya kınamayın, bu saldırının Rusya tarafından formüle edilen hedefleri ile ilgili, yani Ukrayna'nın tarafsız olması, askerden arındırılması ve nükleer silahlardan ve bunları Ukrayna bölgesinde konuşlandırmaktan vazgeçmesi ile ilgili; ayrıca iki Halk Cumhuriyetinin ve Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunun tanınması ve son olarak faşist güçlerin etkisinin bastırılması ile ilgili fikir yürütmeden olmaz.

Sonuç olarak, tüm bu konular bir şekilde, Rusya'nın, Ukrayna'nın ve iki Halk Cumhuriyeti'nin meşru

güvenlik çıkarlarını içeren bir sistemin bileşenleri olmak zorunda kalacak. Böyle bir sistem, Ukrayna'nın NATO'ya katılmasının yanı sıra AB'ye katılmasını da dışlıyor, çünkü AB Temel Antlaşması da 42. maddesi, 7. fıkrasında askerî bileşenleri içeriyor. Böyle bir sistemi talep ediyoruz. Ve diyoruz ki: Rusya olmadan Avrupa'da kalıcı bir barış düzeni olamaz ve kalıcı bir barış düzeni NATO'nun geri çekilmesini gerektirir.

Uluslararası durum

NATO'nun doğuya doğru yayılması, Yugoslavya savaşı ve Rusya'nın kuşatılmasında, hedef özellikle Çin'dir. ABD'nin, Avrupa'daki NATO ülkelerinin ABD'nin Çin'e daha fazla odaklanmasını sağlamak için silahlandırılmaları yönündeki talebi iyi biliniyor.

Bu savaşta bu hissediliyor. Rusya ve Çin arasındaki yakın ilişkiler bozulmaya çalışılıyor. Çin karşıtı propaganda devam ediyor. Önde gelen emperyalistler, Çin'in "sistemsel" bir rakip olduğunu çok iyi biliyorlar.

Çin, artık barışı sağlama ve barışı korumaya yönelik ilgisini yansıtan küresel ölçekte dış politika yürütmesine izin veren bir güce ulaştı. BM Güvenlik Konseyi'ndeki veto güçleri arasında Çin, savaşa taraf olmadığı için Ukrayna'daki savaşta hâlâ arabulucu bir rol oynayabilecek tek ülkedir.

Jeopolitik etkiler

Birincisi, NATO'nun doğuya doğru yayılmasının savaşa neden olduğu çarpıcı biçimde kanıtlanmıştır. Bunun üstü örtülüyor, çünkü şiddet propagandası etkisini sürdürüyor ve barış güçleri sarsılıyor -bunu özellikle Sol Parti'de görüyoruz.

İkincisi, savaş yangınının giderek yayılması tehlikesi çok büyük, nükleer savaş tehlikesi olağanüstü büyük. Bunun için NATO'dan Ukrayna'ya her an saldırılara hedef olabilecek devasa silah sevkiyatları yeterli. Bazı NATO saldırganları tarafından talep edilen uçuşa yasak bölge, gerginliği muazzam boyutta tırmandırır ve Rusya ile NATO arasında doğrudan bir çatışmaya geçilmesi kaçınılmaz olur.

TÜM GELİŞMELER RUSYA'YI ÇİN'E DAHA FAZLA YAKLAŞTIRIYOR. HİNDİSTAN'IN DAHA FAZLA BAĞIMSIZLIK İÇİN ÇALIŞTIĞI GÖRÜLÜYOR.

Üçüncüsü, tüm gelişmeler Rusya'yı Çin'e daha fazla yaklaştırıyor. Hindistan'ın daha fazla bağımsızlık için çalıştığı görülüyor.

Dördüncüsü, savaş NATO'yu birbirine kenetler. Bu, hızla aldatıcı bir gelişmeye dönüşebilir. Yaptırım politikası Rusya'da halk üzerindeki etkilerinin yanı sıra ABD, AB ve Almanya arasındaki rekabetin bir parçası. Rusya'dan artık gaz yok, bunun yerine ABD'den kaya gazı –basit bir örnek. Pek çok gerçek, Almanya ve AB'deki ekonomilerin, yaptırım politikasının tepkilerinden ABD'dekinden çok daha fazla etkilendiğini gösteriyor. Peki, Almanya'daki egemen sınıf kendi çıkarlarına zarar mı veriyor yoksa Annalena Baerbock'un belirttiği gibi gerçekten "Rusya'nın yıkımını" mı umuyor? Her durumda, bu çok tehlikeli.

Almanya üzerindeki etkiler

27 Şubat'taki Federal Meclis oturumunu izledim ve şok oldum. Uzaktan, bana sahnelenmiş büyük bir oyunun özelliklerini taşıyormuş gibi geliyor. Bugün biliyoruz ki, büyük güç gayretleri, silahlanma planları, NATO'yu ve silahlanmayı eleştirenlere karşı ilan edilen ideolojik mücadele, savaş bölgelerine nihayet silahların sevkedileceğinin duyurulması, silahlı insansız hava araçları lehine karar alınması ve nükleer paylaşım için savaş uçaklarının modernizasyonu üç gün içinde alınmış kararlar değildi. Bu kararlara Rusya'nın saldırısı bahane edildi -bu kararların nedeni kesinlikle bu değil, planlar çok önceden yapılmıştı.

Hristiyan Demokrat Birlik CDU tarafından desteklenen Trafik Lambasının[5], Almanya'nın büyük bir güç olma iddiasını niteliksel bir sıçrama ile teşvik etme ve uygulama görevi olduğu açıkça görülüyor. Bu bağlamda, bu Federal Meclis oturumu bir dönüm noktası oldu.

Federal Cumhuriyet tarihindeki en büyük silahlanma programıyla karşı karşıyayız -silahlanmaya anayasal statü verilecek. Federal Ordu'nun yeniden yapılanması ile uğraşmak zorunda kalacağız. Artık uzun süredir dünya çapında başka ülkelerde müdahale deneyimleri kazanıldığına göre, Federal Ordu'nun ek olarak Avrupa'da büyük savaşlar yürütebilecek hâle gelmesi planlanıyor.

Ekonomik olarak derin bir durgunluğa ve yüksek enflasyona katlanmayı göze alıyorlar, çünkü belli ki yöneticiler kitlelerin "Pu-

5 Çevirmenin notu: Almanya'nın iktidardaki koalisyon hükümetini oluşturan üç partinin renginden dolayı koalisyon hükümetine takılan isim

tin'e karşı soğuktan donmaya" hazır olduğundan oldukça eminler. Yani bu yol hattının bedelinin sosyal kesintilerle ödeneceğini ve kitlelerin buna rağmen sürece dahil olacağını ve dolayısıyla sakin kalacağını varsayıyorlar.

Bu hem ideolojik olarak, hem de baskıyla güvence altına alınmaktadır. Nasıl ele alırsanız alın, "RT" ve "Sputnik"e yapılanlar basın özgürlüğüne yapılmış büyük bir saldırıdır. İş hukukunda meslek yasakları için yeni emsaller oluşturuluyor. Rus düşmanlığı körükleniyor ve Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı devreye sokuluyor.

Kitlelerin buna ortak edilmesi kırılmaya neden olabilir. En geç hepimizin doğalgaz faturaları geldiğinde, bu durum birçoğu için sıkıntı doğuracak. Vergilendirilmiş ve dolayısıyla önemli ölçüde azalmış olan 300 Euro'luk zam, yüksek gıda fiyatları karşısında çoktan erimiş olacaktır. Ve emekliler, işsizler, 2. basamak işsizlik ödeneği alanlar - bugün itibariyle - ya çok daha azını ya da hiçbir şey almadılar. İdeolojik birlik, "Ruslara karşı soğuktan donma"ya hazır olma bu nedenle egemenler için oldukça önemlidir. Ve tabii ki, kırılmayı sağa doğru gerçekleştirme olanakları var. Benim kanaatime göre, bu öncelikle egemenlerin bu savaşın 24 Şubat 2022'de başladığı yalanını sürdürmeyi başarıp başaramayacaklarına bağlı. Eğer Yugoslavya'daki savaş unutulursa, eğer kimse NATO'nun 1999'dan beri devam eden doğuya doğru yayılmasından söz etmezse ve son olarak, eğer Ukrayna'nın Donbas'a karşı sekiz yıldır sürdürdüğü savaştan söz edilmezse, bu ideolojik olarak kitleleri Rusya ve Çin karşıtı yörüngeye dahil etmenin temeli olur. Bu aynı zamanda kitlelerin bu yönelimin bedelini mümkünse gönüllü biçimde ödemelerinin de temeli olur.

Barış hareketinin durumu

Sosyal alana yönelik saldırılara, enflasyona, enerji fiyatlarında ve kiralardaki patlamaya duyulan öfkeyi Alman emperyalizminin silahlanma ve büyük güç olma yönündeki planlarıyla ilişkilendirmeyi başardığımız ölçüde bunu önleme şansımız artar.

İşçi hareketinin ve sendikal hareketin büyük bir kesiminin mevcut durumun tarihten yoksun analizine tümüyle aldanmış olmasını temkinli bir şekilde değerlendirmeliyiz. Onlara göre tek bir saldırgan var: Rusya ve Putin –NATO'nun artık neredeyse hiçbir rolü yok ve Federal Hükümetin silahlanma paketi az veya çok sadece kabul edilmekle kalmıyor, hatta kısmen gerekli görülüyor.

Elbette bunun pis işleri sosyal demokrat bir hükümetin yapıyor olmasıyla bir ilgisi var, ama yalnızca bununla açıklamak yeterli değil.

Bu durumu yenilgimizin bir parçası olarak görüyorum. Barışa ilişkin sağlam politik bir tutumun, en azından sendikal hareketin yönetim organları içerisinde daha köklü bir yeri olduğu yanılsaması içindeydik.

Sol Parti şu anda parçalanıyor. Bu parçalanmanın sonucu olarak, bölünmeden çok Sol Parti'nin Alman emperyalizminin stratejisine eklemlenmesini bekliyorum. Rosa Luksemburg Vakfı, şimdiden NATO'yu eleştiren etkinlikleri desteklemekten çekildi, gerekçesi bunun ana mesele olmadığı ve modasının geçmiş olduğu.

Barış hareketinin geleneksel yapılarında bu ortak olmaya direnenlerin sayısı az değil. Bu aynı zamanda ayrı sendikalar içindeki tek tek barış yapılarını da içerir. Bunların güçlendirilmesi gerekiyor, özellikle de iktidardakiler, ana içeriği "Ukrayna ile Dayanışma" yani, Donbas'a karşı sekiz yıl kanlı bir savaş yürüten milliyetçi bir devletle dayanışma olan "alternatif" bir barış hareketi kurmak için her türlü çabayı gösterdikleri için. Bir anda barış şarkıları çalınıyor ve ardından, eski antikomünist ve faşist slogan olan "Ukrayna'ya zafer, kahramanlara zafer" sloganı aslında sadece savaştan korkan insanlar tarafından haykırılıyor.

Bu durumla başa çıkmak, "iğneyle kuyu kazmak"tan zordur. Bulunduğumuz her yerde, her alanda tartışmamız ve sahip olduğumuz az sayıdaki gücümüzü nerede ve nasıl en etkin şekilde kullanabileceğimize karar vermemiz gerekiyor. Bu, barış hareketinin yapıları için, kamusal eylemlere katılımlar konusunda, ama özellikle işçi hareketinin ve sendikal hareketin yapıları için de geçerlidir.

Barış mücadelesinde görevler

Barış mücadelesinde ortak noktalar ve farklılıklar olarak gördüğümüz konuların oldukça ayırt edici bir şekilde formüle edilebileceğine inanıyorum.

Savaşlardan muzdarip olan tüm halklarla dayanışma içindeyiz, bu Ukrayna'daki halk için geçerli, bu çatışmalardan doğrudan etkilenen Halk Cumhuriyetlerindeki halklar için geçerli, bu Rusya'da yaptırımlardan muzdarip olan halk için geçerli, bu genelde milyonlarca sığınmacı için ve Almanya'ya gelen mülteciler için de geçerli. Ancak aşamayacağımız bir sınır, Ukrayna ile, yani bu devletle, bu hükümetle olan dayanışmanın sınırıdır. Bu devlet savaş yürütüyor -ve daha önce belirttiğimiz gibi,

bu savaşı sekiz yıldır sürdürüyor.

Sığınmacılarla ilgili olarak, savaştan kaçan herkesin uygun ve iyi yaşam koşullarına sahip olmasını istiyoruz. Ukrayna'dan gelen sığınmacılar, siyasi açıdan kullanılmalarının sonucunda, şimdi sığınmacılar arasında birçok sınıfın bulunmasından sorumlu değiller. Bu iki yüzlülüğe elbette dikkat çekmeliyiz.

Ukrayna'nın Kırım ve Halk Cumhuriyetlerinde tekrar egemenlik kurma talebini paylaşamayız. Bu talebin gerçekleşmesi için muhtemelen orada yaşayanların katledilmesi gerekecek ve bu durum NATO'nun jeopolitik ve askerî saldırı stratejisine hizmet edecektir.

Bizim için Ukrayna halkıyla dayanışma aynı zamanda Rusya ile barıştan yana oldukları için yıllardır zulme uğrayan insanlarla dayanışma göstermek, şu anda üyeleri ve dostları zulüm, linç ve cinayet tehdidi altında olan Ukrayna Komünist Partisi ve Komsomolü ile dayanışma anlamına geliyor. Evet -Ukrayna'daki tüm savaş kurbanlarıyla dayanışma içindeyiz, ancak özel olarak Zelenski hükümetinin, organlarının ve milliyetçi faşist çetelerinin Ukraynalı antifaşistlere ve savaş karşıtlarına yönelik tehdidi özel dayanışmamızı gerektiriyor: Mikhail ve Aleksandr Kononoviç Yoldaşlarımıza Özgürlük! Aynı şekilde, özel dayanışmamızın konusu olan, Ukrayna'nın Donbas Cumhuriyetlerine karşı yürüttüğü savaşın unutulmuş kurbanlarıyla dayanışma içindeyiz.

Barış hareketinde temsil ettiğimiz ve sendikaların üyeleri olarak sendikalara taşıdığımız görüşlerimiz nettir:

» Federal Hükümetin silahlanma programına, Anayasa'da yer alacak olan 100 milyarlık özel ödeneğe ve silahlanma bütçesinin 80 milyar Euro'ya yükseltilmesine, yani yüzde iki hedefine karşıyız.

» Federal Ordu'nun silahlı insansız hava araçları ve Büchel için yeni F-35 savaş uçaklarıyla silahlandırılmasına karşıyız. Alman emperyalizminin atom bombasına erişimi anlamına gelen "nükleer paylaşımı"na karşıyız.

» NATO'ya, NATO'nun doğuya doğru yayılmasına ve şu anki savaşın temel nedenleri olan saldırganlık politikasına karşıyız. "Almanya NATO'dan çıksın, NATO Almanya'dan çıksın!" hâlâ doğruluğunu koruyor.

» Ukrayna'nın Donbas Halk Cumhuriyetlerine karşı sekiz yıldır yürüttüğü bu savaşın tarihsel geçmişine bakmamız gerekiyor -bu savaşa burjuva medyasında geçmişte yer verilmedi ve bugün kasıtlı olarak unutturuluyor.

» Rusya'yı mahvetmek isteyen uluslararası hukuka aykırı yaptırım politikasına ve Rusya ile Almanya halklarının sırtından acımasızca yürütülen Alman emperyalizminin büyük güç politikasına karşıyız.

» Ukrayna'ya silah sevkiyatına karşıyız, çünkü silah sevkiyatı ve silahlanma barışı sağlamaz.

» Ne Ukrayna'ya gönderilecek silahların, ne de Almanya'nın NATO'ya ve bu savaşa herhangi bir şekilde katılmasının bedelini ödemek istiyoruz.

» Rus düşmanlığına ve barış güçlerine karşı yeni baskılara karşıyız. "Rusya ve Çin ile barıştan yanayız" demeye devam ediyoruz -bu Almanya ve Avrupa'daki insanlara hizmet ediyor, bu dünyada barışa hizmet ediyor.

» Ve hepsinden önemlisi: Savaş son bulmak zorunda, silahlar susmak zorunda. Bunun için Ukrayna, Rusya ve Halk Cumhuriyetlerinin meşru güvenlik çıkarlarını güvence altına alan bir sisteme ihtiyacımız var. İkinci adım olarak, NATO'nun geri çekilmesi gerekir.

Stratejik olarak bu hedeflere ancak; halkımız NATO saldırganlığının, Almanya'nın silahlanmasının ve silah sevkiyatı yoluyla savaşın uzatılmasının bedelini ödemenin kendi çıkarına olmadığını anladığı zaman daha iyi bir şekilde ulaşabileceğiz.

Stratejik olarak bu hedefe ancak halkımız mevcut enflasyonun, mevcut enerji fiyatlarının, mevcut gıda fiyatlarının, tröst şirketlerin yol açtığı toplumsal kaybın bir kombinasyonu olduğunu anladığı takdirde, daha iyi bir şekilde ulaşacağız

Buna "Putin'e karşı soğuktan donma" adını veriyorlar ama gerçekte NATO'nun doğuya doğru yayılması, Almanya'nın büyük güç planları ve tröst şirketlerin kasasındaki rakamlar anlamına geliyor.

SAYI ÖZEL DOSYASI: TOPLUMSAL KRİZ

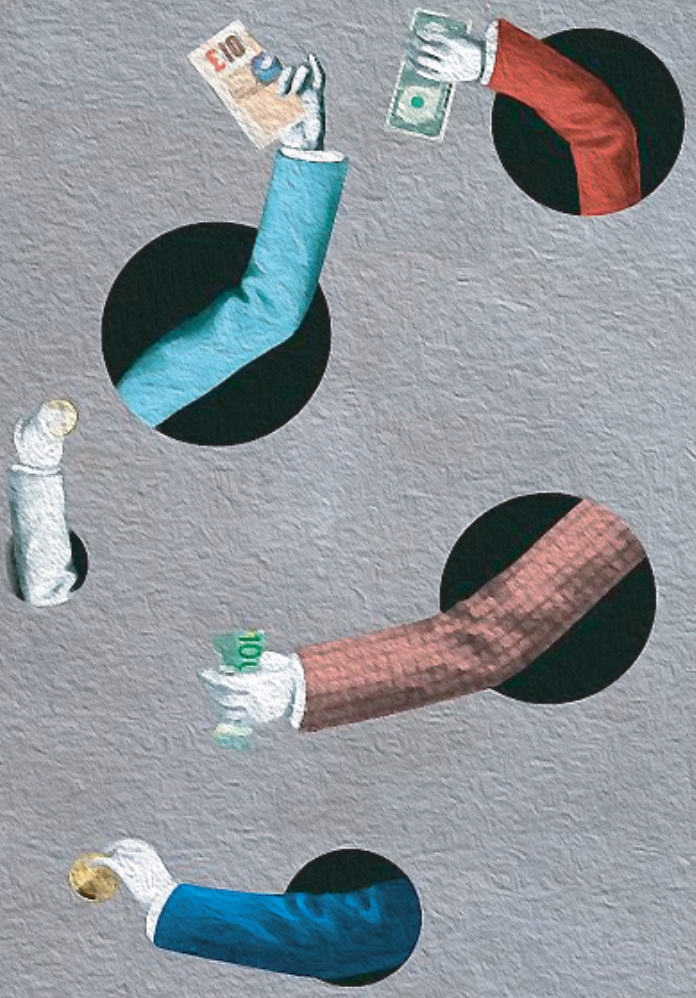

KDV DAHİL
30 TL.

ISSN 2822-3659